

59.372

GOMBOS ALBIN

*

**A LÁNGBAN ÁLLÓ
ADRIÁN**

A
GRÖNLANDI TITOK

Regényes történet négy részben

I.

A JÉGVILÁG REJTÉLYE

(Hájas Muki, mint a Balaton kapitánya)

II.

A LÁNGBAN ÁLLÓ ADRIÁN

(Hájas Muki, a legfiatalabb tengerészkapitány)

III.

BUJÓCSKA A TENGEREN

(Hájas Muki az ostromzáron keresztül)

IV.

MAGYAROK A JÉGORSZÁGBAN

(Hájas Muki az örök jég honában)

Dg

A
GRÖNLANDI
TITOK

II. A LÁNGBAN ÁLLÓ ADRIÁN

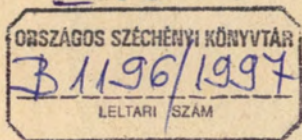
(HÁJAS MUKI,
A LEGFIATALABB TENGERÉSZKAPITÁNY)

IRTA: GOMBOS ALBIN

KIADJA A KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

59.372

I.

Indulás előtt.

A rakpart hajnali őrszemei olyan sürgést-forgást, buzgólkodást láttak a „Balaton“ körül és fedélzetén, amilyenben a háború kitörése óta nem volt részük. Meg is álltak és szájtátva bámulták a nagy csodát. A koránkelő lézengőknek hamarosan egész raja csatlakozott a fegyveres örökhöz és sokatmondó fejcsóválással és titokzatos megjegyzésekkel kísérték a „sereg“ tevékenységét.

— Mi az? Mi történik itt? Talán megbolondult ez a civilhajó? — kérdezte egy újonnan érkező matrózféle ember.

— Megkötötték a békét — felelte neki valaki a tömegből.

— Na, én semmit sem hallottam róla, pedig onnan jövök, ahol mindent tudnak: a halcsarnokból!

— Mi sem hallottuk — válaszolták többen —, de ennek a hajónak a gazdája bizonyosan hallotta, mert különben nem készülődnék ilyen eszeveszetten, amikor a páncélosok is csak lopva mernek kikukkanni a nyílt tengerre.

Róbert kapitány emberei titokzatos közbeszólásaikkal még jobban fölcsigázták a báméskodók kíváncsiságát.

— Narancsért megyünk Messinába, új krumpliért Alexandriába, szentjánoskenyérért Athénbe, aprószőlőért Malagába, pattogatott kukoricáért Párizsba, csemegetökmagért Londonba — magyarázta nekik Zsirzsa, a vitorlamester, aki szerette a jó tréfát.

Amikor a segédtiszt úr, nevezetesen Muki, reggel hétkor megjelent, a „sereg“ már teljesen elkészült a hajó „mosdatása“-val. Kívülről s belülről, jobbról s balról, a sétafedélzettől le a legmélyebb zugig, úgy kimosták, súrolták, mint a tisztítóintézetben a pecsétes ruhát. A segédtiszt úr kényes ízlését azonban ez még nem elégítette ki. Nyomban gyorsfutárt menesztett a tegnapi hajófestőért, hogy jöjjön lóhalálában teljes felkészültséggel. Jött is. A kis kujon, aki Józsiás urat olyan huncutul megtréfálta, kétkerekű talyigán százféle festékes, olajos, lakkos, mázos, viaszos, firnájszos bögrécskét, dobozkát szállított nagyhírű mestere után.

És a mester méltónak bizonyult hírnevéhez. Két keze nyomában ragyogó üdeség támadt. A kopottságot vadonatúj szín váltotta fel.

Közben Ufi is derekas munkát végzett. Óriási gárabolyával időnként csaknem megakasztotta a rakpart forgalmát. Üresen ment és szakadásig meg-

rakodva tért vissza. Tom utasítása szerint ő szerezte be az úgynevezett szükséges holmikat az elesegtárba. S bár többször megtette már a terhes útat, a buzgósága egy szemernyivel sem fogyatkozott meg. Egészen neki való foglalkozás volt.

A boltosoktól minden ehetőből ráadást kért és kapott is. Innen magyarázható, hogy ámbár hajnal óta gőzerővel evett, a zsebei mégis pukkadásig tömve voltak. Pedig az Ufi ruháin akadt legalább is ezer zseb.

A meghívott vendégek közül a komák, Csonka Gergő és Keszeg András érkeztek meg először. Velük jött az a bizonyos kurtaszárú pipa is, amelynek a csutoráján éjjel-nappal rajtacsüngött Pöhöly Ferke. Mindháromnak boldog mosoly öntötte el az arcát, amikor a parancsnoki hídon észrevették Mukit.

— Ez a fiú már valósággal emberszámba megy — mondotta Csonka Gergő.

— És tegyük hozzá még azt is, hogy okos, ügyes és találékony emberrel ér föl — fonta tovább a szót a kevésbeszédű Keszeg András.

— Jó magyar vér — mormogta a csutora mellől Pöhöly Ferke.

Muki nagy tisztességgel fogadta a derék halászmestereket. Pöhöly Ferke arcáról mindjárt leolvasta, hogy szeretne résztvenni a próbautazáson. Szíves szóval legott meghívta, mert tudta, hogy a rátartós legénynek fölötte nehezebb esnék ezzel a kényes

kéréssel kirukkolni. Ezt a kitüntetõ figyelmet már csak azért is megérdemelte Ferke, mert olyan sejtelmesen mindenkinek az agyában ott motoszkált az a gondolat, hogy valamiképen Pöhöly Ferke juttatta a „Balaton“-t oly olcsón a komák kezére. Mindenki az õ javára írta Ruswurm fékevesztett prüsszögését az árverés legválságosabb pillanatában. Maga Pöhöly Ferke ebben az ügyben sohasem nyilatkozott. Annyi bizonyos, hogy õ egy ujjal sem nyúlt Ruswurm tubákos szelencéjéhez; az a meztelábas halász azonban, aki a szelencét a kelleténél jobban Ruswurm orra alá nyomta, a Pöhöly Ferke emberei közé tartozott. Szóval olyan bonyolult volt ez a dolog, hogy senki sem tudott eligazodni rajta. A legegyszerűbb magyarázatra, arra ugyanis, hogy véletlen baleset volt az egész, senki sem gondolt.

Muki a komák fogadása után ismét a tisztogatási munkálatokra fordította minden figyelmét. Közben rá-rápillantott az órájára és megcsóválta a fejét, mintha nem volna az eredménnyel megelégedve.

Az idő valóban gyorsan repült, már féltizenketőre járt s még csak a sétatödélyzetten fejeződött be a munka teljesen. De az aztán ragyogott is. Éppen ekkor érkezett meg Tohány Tamás. Muki természetesen a sétatödélyzetten helyezte el a nagyhangú urat s hogy nyugta legyen tőle, társalkodóul melléje adta a beszédes Csonka Gergőt. Legott meg is kezdődött a „társalgás“ Tohány Tamás olyan éktelen kiabálá-

sával, hogy a hegytetőkön unalmaskodó őrszemek is jól élvezhették.

— Kérem, Muki úrfi, emlékezik még a tegnapi árverésről a bécsi bankok emberére, Ruswurmra? — susogta a kis kapitány fülébe meglepetésszerű váratlansággal Pöhöly Ferke, aki minden feltűnést elkerülve lopakodott fel a parancsnoki hídra.

— Igen — felelte Muki csodálkozó kifejezéssel.

— Ez az ember — susogta tovább Pöhöly Ferke — a tegnapi kudarca után csak azzal tudott megvigasztalódni, hogy a „Balaton“-t majd némi ráfizetéssel megveszi Csonkáéktól. Most aztán nagyon mérgelődik, hogy Róbert kapitány úr megelőzte. Nézze csak, ott áll a hajólépcső lábánál és haragos izgatottsággal magyarázza a dolgot a jámbor Keszeg Andrásnak. Ugyanis nyolc napon belül joga van az árverés megsemmisítését kérni. Igaz, hogy nem érne el vele semmit, de sok kellemetlenséget szerezhetne ennek a két szelíd embernek. Azt gondolom tehát, hogy hívja meg őt is a próbautazásra. Ez a megtiszteltetés majd lecsillapítja. Különben sem rossz ember, csak afféle ártatlanul pöffeszkedő folt valamelyik bécsi bank pénzeszsákján.

Muki habozás nélkül megfogadta Pöhöly Ferke tanácsát. Személyesen ment le Ruswurmhoz és a legudvariasabb formák között meghívta. Egy pillanat alatt kitűnt, hogy Pöhöly Ferke milyen jó emberismerő. Ruswurm nyomban előkelő, finomkodó

lénnyé alakult át és oly ünnepies hajlongásokkal lépegetett fel a „Balaton“-ra, hogy a parti bámészkodók hangos kacajra fakadtak. Muki egyenesen Tohány Tamás torkában helyezte el a bécsi urat.

Csonka Gergő ekkor már se élt, se halt, Tohány Tamás mind a két fülét süketre kiabálta. Ruswurmot tehát valósággal úgy fogadta a koma, mint az életmentőjét. Ahová ültette, a kendőjével még a padot is leverte, jómaga pedig elillant.

Tohány Tamás gyermekkorától fogva abban a tudatban élt, hogy Bécsből semmi jót sem kaphat a magyar. Elképzelhető hát, hogy milyen mély megvetéssel kezelte Ruswurmot, amikor megtudta, hogy bécsi ember. Lehordta mindennek a világon és olyan súlyos gorombaságokat vagdosott a fejéhez, hogy más ember szégyenében a föld alá bujt volna. De Ruswurm nem bujt sehová, sőt ellenkezőleg, minél nagyobb volt a gorombaság, annál szélesebb mosolyra szaladt a szája. Úgy tekintett Tohány Tamásra, mint valami mesebeli magyar nábobra, aki hóbertoskodásaival az egész országot mulattatja vagy rettegésben tartja. Valamikor olvasott ő az Istennek ilyen csodálatos teremtményéről s most végtelenül boldognak érezte magát, hogy mellette ülhet, hallgatja, sőt barátkozhatik vele. Száz „Balaton“-nál is többet ért ez neki.

— Jöjjön csak, adta ilyen-olyan bécsije, aki mindig a magyar zsebében kotorász, jöjjön csak eggyel lejjebb, mert annyi szájtató gyűlt már össze a par-

ton, hogy előttük sértve érezhetné magát. Ezt pedig nem szeretném. Jöjjön csak ilyen-olyan bécsije! — harsogta teletorokkal Tohány Tamás és karonfogva Ruswurmot, Ufi kalauzolása mellett levezette az ebédlő-terembe.

Tohány Tamás torkával szemben azonban a „Balaton“ jégálló oldalpalánkjai is gyengéknek bizonyultak. A „társalgás“ emelkedettebb fordulatai ugyanis minden akadályon keresztülszűrődtek.

Ruswurm levonulása után Józsiás úr is megérkezett. A tegnapi fáradalmakat még mindig nem heverte ki. Erősen törődöttnek látszott. Éppen ezért a kis kapitány a legkényelmesebb karosszékebe helyezte el, sőt be is takargatta, mire a jó úr szépecskén elszunnyadt.

Mukinak tehát a tisztogatási munkák felügyeletén kívül a vendégekkel is sok gondja akadt. De erősen közelgett már a kibontakozás. A fedélzestemester sűrű egymásutánban jelentette neki, hogy ez is, meg az is bevégeződött. A „Balaton“ kéményéből is feketén gomolygott már a füst és a vitorlamester Andersen bácsival a szövevényes kötélzetet is átvizsgálta már. Minden csomó, minden csavar a helyén volt!

— Én is elvégeztem a dolgomat — mondotta a kezeit dörzsölve a hajófestő, aki legutoljára maradt.

— Szívesen hallom, amit mond — válaszolta öreges komolysággal Muki. — De most aztán siessenek összeszedni a festékes-tégelyeket, ibrikeket,

mert minden pillanatban megérkezhetik a parancsnok úr.

— Cselebi, neki mind a húsz körmöddel! — kiáltotta a mester a kis inasnak, akinek Könyves-Tóth Miska volt a becsületes neve. A „Cselebi“ név úgy ragadt rá, hogy egészen kicsi korában egy Cselebi nevű utcai cukorkaárus szolgálatában állott. Könyves-Tóth Miska ugyanis árva gyermek volt és négyéves kora óta ide s oda hányódott, vetődött.

— Külön jutalmat kapsz tőlem, ha gyorsan összeszeded a cserepeidet! — biztatta Muki is Cselebit, aki nagyon hajlott ugyan a huncutkodásra, de fölötte ügyes is tudott lenni, ha akart.

A kettős biztatás valóban használt. Cselebi bámulatos fürgeséggel összekapkodta a festékes holmikat s néhány perc múlva minden lent volt a rakparton a kétkerekű taligában. Megérkezett az öregebb inas is és így nem volt már más hátra, minthogy megragadják a taliga rúdját s induljanak haza.

— Serényen és ügyesen dolgoztál, kis Cselebi — kiáltott le a parancsnoki hídról Muki a rakparton sürgölődő fiúra. — Mondd, mit adjak hát jutalmul? Egy szép ezüstkoronát vagy egy kalap diót óhajtasz inkább?

— Egyiket sem — felelte a fiú kedvetlenül.

— Hát mit?

— Hát azt, hogy vigyen el engem ma délutánra hajóinasnak.

— Na, tessék — vágott közbe kacagva a hajó-

festő —, nem tetszik a kis dologkerülőnek a komoly mesterség, a festészet, hanem inkább tányérnyaló akar lenni a hajón!

— Csak ma délután — szabadkozott szégyenkezve a kis kujon, mert a „tányérnyalás“ felemlítése egy kissé lehűtötte a vágyakozását.

— Jól van na, teljesítem a kedvedet, ha Muki úrfinak sincs a hajóinaskodásod ellen kifogása. De idejében hazakerülj, mert holnap nagyon korán munkába állunk — mondotta a mester szelíd engedékenységgel, mert alapjában véve szerette az eleven természetű fiúcskát.

A segédtsízt úrnak nem volt kifogása a kis Cselebi hajóinaskodása ellen. Tüstént visszahívta a hajóra és Ufi oldala mellé rendelte. Ufit csaknem szétvetette a dölyfösség a nem várt kitüntetésnek hallatára. Keményen kihúzta magát és a melléje sorakozó Cselebinek csak úgy foghegyről vetette oda:

— Te tojás, nézz meg engem s úgy állj, mint a szög a falban!

Cselebi tiszteletteljes bámulattal tekintett fel a hólyagfiúra, mint olyan valakire, akinek a kisujjában vannak az óceánok.

Közben Csonka Gergő és Keszeg András is elbúcsúztak hitvestársaiktól, akik természetesen okvetlenül jelen akartak lenni a „Balaton“ útrakelésénél.

— Annyira belemelegedtek kigyelmetek a vég-

rendelkezésbe, mintha egyenesen a világ túlsó sarkára mennének — pergette a szót gyors nyelvvel Keszeg Andrásné, aki ebben a tekintetben éppen a megfordítottja volt az urának.

— Az ám, pedig estére már itthon lesznek — tette hozzá kacagva Csonka Gergőné.

— No, no — feddette őket Keszeg András —, csak ne akarjunk tudósabbak lenni, mint amilyenek vagyunk. Mert úgy van az, hogy aki kiszáll a tengerre, annak számolni kell azzal, hogy talán nem tér vissza többé a szárazra.

— Úgy van — erősítette Csonka Gergő. — Azért még egyszer megismétlem, hogy azt a százötvenezer koronát, amit a hajó háromévi bére fejében kaptunk, ne hagyjátok a takarékpénztárban, ha minket valami baj érne a „Balaton“ próbaútján. Azonnal vegyétek meg rajta a Jolanda-révet. Éppen annyit kérnek érte. Van ott erdő, szántó, gyümölcsös, szőlő, malom s vagy tíz ház a tengerparton. Holtig megélhettek belőle tisztességgel.

— Jó, jó — legyintett kezével Keszegné —, csak temetkezzenek kigyelmetek, ha már annyira megúnták a főztünetek.

— Vi-gyázz!!! — hangzott fel hirtelen a kis kapitány parancsszava.

Egyszerre abbamaradt minden beszélgetés. A fejek innen is, onnan is a kis kapitány felé fordultak.

— Fedélzetmester, minden készen van az indulásra? — kérdezte Muki szigorú komolysággal.

— Igenis, jelentem alásan — felelte nagy tiszteséggel a fedélzetmester.

— Köszönöm — válaszolta Muki udvariasan és kezét nyújtá a fedélzetmesternek.

Ebben a pillanatban poros, pihegő automobil állott meg a móló fejénél és Róbert kapitány szállott ki belőle. A báméskodók megéljenezték, ámbár egyikük sem tudta, hogy voltaképen miről is van szó.

A „Balaton“ meghívott vendégnépe a sétatödélyzeten, a „sereg“ pedig, élén a kis kapitánnyal, az előfödélyzeten feszes, katonás állásban várta a hatalmas parancsnokot. Csodálatos fénnnyel ragyogtak a szemek és a mély csendben hallani lehetett az izgalomban égő emberek lélekzetvétélét. Kétségtelen, hogy ennek a felejthetetlenül szép jelenetnek az elmulasztását örökké sajnálni fogja Tohány Tamás és Ruswurm. Ők ugyanis még mindig társalogtak lent az ebédlőben. Most a mély csöndben egészen érthetően kihallatszott a kettősen párnázott ajtókon keresztül is Tohány Tamás harsogása:

— Adta ilyen-olyan bécsije!

A város különböző tornyainak harangjai egymással versenyezve kongták a déli tizenkettőt, amikor Róbert kapitány a födélyzetre lépett.

— Vi-gyázz!! — kiáltotta harsányan Muki. Aztán keményen tisztelegve Róbert kapitány elé topant és a meghatottságtól egy kevésbé remegő hangon jelentette: — Kapitányom, Andersen bácsival

tíz ember és Ufi, továbbá Könyves-Tóth Miska ideiglenes hajóinas, akit becéző néven Cselebinek szólítanak. Meghívott vendégeink a következők: Keszeg András, Csonka Gergő, Édes Józsiás, Tohány Tamás, Ruswurm bécsi bankügynök és Pöhöly Ferke többszörösen kitüntetett szakaszvezető, aki jelenleg szabadságon van. Indulásra készen állunk!

Róbert kapitány arcát boldog mosoly futotta át. Nagyon tetszett neki a fiú komoly, okos viselkedése. Tekintetével egy pillanat alatt befutotta a hajót s látta, hogy nemcsak a jelentés szép, hanem a munka is, amelyet végeztek.

— Derekasán viselkedtetek! — szólalt meg némi szünet után Róbert kapitány. — Minthogy pedig én is rendbehoztam a próbautunkkal kapcsolatos dolgokat, indulhatnánk is. Mielőtt azonban elhagynánk a partot, igen fontos és örvendetes hírt kell közölnöm veletek. Folyamodástokra, ime, megjött a válasz: mindnyájan magyar állampolgárok vagytok, ahogy kívántátok!

— Háromszoros huj-huj-húj-t a kapitányunknak! — vezényelte Muki a boldogságtól nekipirosodott legényeknek.

— Huj-huj-húj! Huj-huj-húj! Huj-huj-húj! — zúgta lelkesen a „sereg“.

Róbert kapitány álmélgodva hallgatta a régi magyarok félelmetes csatakiáltását, amelyre még reggel megtanította a „sereget“ Muki. Mélyen meg-

indulva, valamennyiükkel kezét fogott és szelíd atyai szavakkal így szólt:

— Fiúk, ha lehetséges, most még erősebb szálak kötnek össze bennünket, mint eddig.

A kemény parancsnok elérzékenyülése csak éppen addig tartott, amíg a mondatot befejezte. A következő pillanatban már hideg komorsággal röpködtek ajkáról a rendeletek. A „sereg“ szétszaladt. Egyik ide, a másik oda futott, a vascsigák keserves nyikorásba kezdtek, a drótkötelek, amelyek a „Balaton“-t a rakpart vasbakjaihoz fűzték, megereszkedtek és egymásután a vízbe potyogtak.

— El van! — sivította élesen Dóni, amikor az utolsó vasbakról is lehúzta a drótkötélnyaklót s aztán késedelem nélkül felszaladt a hajóra.

Róbert kapitány most a hajó gyomrába vezető szócsövön keresztül a gépésznek adott parancsot és a hajó pompás csavarja legott működni kezdett. A „Balaton“ símán, minden zökkenés vagy ütődés nélkül elvált a kőkockás partszegélytől és a hajók tömkelegéből biztos mozgással úszott a kijárat felé.

— Éljen! Éljen! — lelkesedtek a mólón bámészkodók.

— Jó vacsorával várjuk kigyelmeteket! — kiáltotta pityergős cérnahangon Keszeg Andrásné, mert akármennyire semmibe vette is a „Balaton“ próbaútját, most mégis csak összeszorult a szíve.

A kedves hajó az öböl nyílt vizén siklott már, amikor Laci bácsi főraktárnoka, Malák, óriási cso-

maggal odaérkezett, ahol az imént még a „Balaton“ állomásozott.

— Utcumque, úgy látszik, hogy elkéstem — lihegte megdöbbenve Malák.

El bizony, Malák úr elkésett, s ezért nem kap dícséretet Laci bácsitól, aki azzal bízta meg, hogy állandóan Muki mellett legyen és a hevesvérű fiú minden mozdulatára ügyeljen.

Nagy bánatában és szégyenében legalább integetni próbált a kis kapitánynak. De az is hiábavalónak bizonyult, mert a „Balaton“ már messze járt.

II.

Váratlan vendégek.

Körülbelül a lovranai partok magasságában járt a „Balaton“, amikor minden bejelentés nélkül erős szél kerekedett, amelyet egyébként bizonyos előjelekből már tegnap este megjósolt Róbert kapitány. A nap a szokottnál is melegebben tűzelt, felhőnek nyoma sem volt az égen s a víz mégis olyan bolondos háborgásnak indult, mint a legszilajabb vihar idején.

— Kérem szépen alázattal, nem kegyeskednék megmondani nekem, hogy mi történt? — kérdezte a szundikálásából felriadva Józsiás úr a mellette elhaladó vitorlamestert.

— Semmi sem történt, uram, egyáltalában semmi sem — felelte udvariasan a vitorlamester.

— De nagyon mozog a hajó, kérem alázattal. Nem kegyeskednék nekem megmondani, hogy ki mozgatja?

— A víz, uram, a víz, a vizet meg a szél mozgatja.

— Különös — susogta zavartan Józsiás úr és erősen belekapaszkodott a szakállába, hogy ily módon ellensúlyozza a hajó mozgását.

— Talán most van először tengeren? — kérdezte némi szájalommal a vitorlamester.

— Mo-ost — nyögte kínoskeservesen Józsiás úr s a következő pillanatban már teljes mértékben kitört rajta a tengeri betegség.

— Zsirzsa, Ned — rendelkezett pattogó hangon a fedélzetmester —, vigyétek a vezértitkár urat a hajó tengelyébe és amennyire lehet, enyhítsétek szegénynek a baját.

— Lent is baj van azzal a két vendégúrral, akik az ebédlőben társalogtak — magyarázta Ned, miközben Józsiás urat derékban a hóna alá fogta.

— Azokat is fektessétek a hajó tengelyébe. Ott legkevésbé érezhető a hajó hánykolódása. Egyebet úgysem tehetünk az érdekükben — mondotta a fedélzetmester s legyintett a kezével, jelezve, hogy szóra sem érdemes az egész dolog.

A három tengeri beteg azonban másképen fogta fel a helyzetet, mint a fedélzetmester. Rette-

netesen nyögtek, hánykolódtak s biztosra vették, hogy ütött az utolsó órájuk. Amikor a betegség első, leghevesebb rohamai kitombolták magukat a szerencsétleneken, legalább annyi megenyhülésben mégis volt részük, hogy lélekzeni tudtak. Különben úgy feküdtek ott egymás mellett, mint a hullák. A szemük felakadt, az arcuk kékre-zöldre vált s csak úgy patakozott róluk a hidegverejték. Ilyen gyászos körülmények között természetesen szó sem lehetett udvariasságról vagy éppen bemutatkozásról. Pedig különösen az utóbbi dologra okvetlenül szükség lett volna, mert hiszen altohányi és feltohányi Tohányi Tamás úr, a Karacsánok jószágigazgatója és jogtanácsosa, mindezideig még nem ismerte dr. Édes Józsiás urat, a budapesti „Sohase halunk meg“ életbiztosító-társulat vezértitkárát. Ruswurm sem ismerte. Ez határozottan nagy hiba volt. Az ilyen finom emberek ugyanis nem feküdhethetnek egymás mellett, nem nyöghetnek egymás fülébe, nem rakhatják egymáson keresztül-kasul a lábaikat, nem hajthatják egymás mellére a fejüket anélkül, hogy előbb illendően be ne mutatkoztak volna egymásnak. De elvégre is sohasem lehet tudni, hogy nem éppen a szerencsétlenség válik-e az ember javára. Talán nekik is több hasznuk lesz abból, ha a tengeri betegség után ismerkednek meg egymással.

Éppen e nehéz percekben történt, hogy Róbert kapitány a „Balaton“ vitorláit is munkába állította

s így bizony annyi dolga akadt az embereknek, hogy a szegény tengeri betegre ügyet sem vetettek.

— Lássuk, hogy milyen sebességet érünk el gözzel és vitorlával — mondotta Róbert kapitány Mukinak, aki feszült figyelemmel nézte a sebességmérő mutatóját.

— Már nem emelkedik — jelentette kisvártatva Muki.

— Akkor számítsd ki, hogy mennyi esik egy órára.

— Már készen vagyok a számítással: gözzel óránként 10 kilométer, gözzel és vitorlával óránként 15 kilométer — válaszolt Muki szerény komolysággal és átnyujtotta a papírlapot, amelyen a számítást végezte.

— Pontosán számoltál — mondotta nagy elismeréssel Róbert kapitány, miután a számadást átfutotta. — Ennél azonban még többre is képes a mi kis hajónk, ha a szelet egészen felhasználhatjuk és a kazánt feszülésig kifűthetjük. De ez teljesen fölösleges próbálkozás, mert az ilyen erőfeszítéshez csak nagy veszedelemben folyamodik az ember. Most pedig próbálják ki a benzint és a petróleumot is, hogy minden hajtóerőnkkel tisztában legyünk, amikor kiérünk a nyílt tengerre.

Az utolsó szót már úgy mondta ki Róbert kapitány, hogy ráhajolt a gépházba vezető tölcserre és pillanatnyi várakozás nélkül intézkedett.

Amíg a gépházban a köszénről áttértek a ben-

zinre, a hajócsavar működése ellanyhult és egyedül a vitorlák vitték előre a „Balaton“-t. Persze meglassúdott a hajó járása, egy kissé oldalra is dőlt és a hullámcsapásoknak is jobban ki volt téve, ami erősen fokozta a tengeri betegek szenvedését. De ez a kellemetlenség nem tartott sokáig. Mošceniče fölött már ismét pompásan működött a hajócsavar és Muki újból minden figyelmét a sebességmérőnek szentelte. A mutató örvendetesen szökdécselt előre s a kis kapitány már éppen jelenteni akarta Róbert kapitánynak a nagyszerű eredményt, amikor egészen váratlanul akkorát ugrott visszafelé a mutató, hogy ijedtében majdnem hanyattvágódott.

— Nana — nyugtatta meg Róbert kapitány a lelkiismeretes fiút —, meg kellett állítanom a gépet, mert valami hajótörés készülődik a közelünkben. Halló, Dóni, Zsirzsa! — kiáltott le erős hangon a fedélzetre. — Egy-kettő, eresszétek vízre a jobb-oldalas csónakot!

Valóban találóan mondta Róbert kapitány, hogy valamiféle hajótörés van készülőben. A „Balaton“-tól ugyanis néhány száz méternyire a megsemmisülés szélén lebegett egy gyenge ladik, amelyben három tehetetlen személy ordított segítség után. A helyzetük csakugyan nem volt irigylésreméltó. A ladik, amint azt Muki a távcsövön pontosan megállapította, félig már megtelt vízzel s a hullámok oly gyengédtelenül forgatták, hogy minden pillanatban felborulhatott.

— Hát nincs nekik evezőjük, hogy valamennyire is tarthatnák magukat a háborgó vízen? Vagy annyira elvesztették a lélekjelenlétüket, hogy már

A ladik nem tudta bevárni a mentőcsónakot.

evezni sem tudnak? — kérdezte csodálkozva Róbert kapitány.

— Már nincs evezőjük, — felelte halkán Muki, akit nagyon meghatott a szerencsétlenek kétségbeesett kiabálása.

— Ne féltsd őket, édes fiam, — vigasztalta Mukit Róbert kapitány. — Nézd csak, Zsirzsa és Dóni már úgy repülnek feléjük, mintha puskából lőtték volna ki a csónakjukat. Ha addigra fölborul is a ladik, az utasainak az önkéntelen fürdőzésen kívül egyéb bajuk nem eshetik, mert az a két derék fickó az esőzsák kellős közepéből is kihalászná őket. Már pedig az a kis hullámozás még csak komoly szóra sem érdemes. A ladik utasai bizonyosan fölötte ügyetlen egyének lehetnek, hogy ez az ártatlan locsi-pocsi is bajba keverhette őket.

Akármennyire siettek is Zsirzsáék, a ladik csakugyan nem tudta bevárni a megérkezésüket. Egyszerre csak eltűnt. Elnyelte két szembefutó hullámtorlódás. Hogy a feneke lyukadt-e ki, kétfelé szakadt-e, vagy csak egyszerően felborult-e, azt utólag senki sem tudta kellőképen megmagyarázni, sem az utasai, sem Dóni és Zsirzsa, akik a hajótörötteket szerencsésen összehalászták és nagy diadallal vitték a „Balaton“ fedélzetére.

— Teljes erővel! — szólta le a szócsovön keresztül a gépházba Róbert kapitány, amikor a mentőcsónakkal együtt felhúzták a fedélzetre az elmerült ladik utasait. Aztán Mukihoz fordulva folytatta: — Egy pillanatra sem hagyhatom el a helyemet, mert hamarosan a belső akna-öv határához érünk. Menj hát te le és nézd meg, hogy milyen állapotban vannak a megmentettek és hogy kifélék-mifélék volnának. Magyarázd meg nekik, hogy a „Balaton“ nem

köthet ki a kedvükért, de csónakon a Canal di Farazinában a legnagyobb készséggel partra szállítatom őket. Ha maradni akarnak, hát maradjanak. De ökövetlenül mondd meg nekik, hogy éjféel előtt aligha érhetünk vissza Fiúméba.

Muki katonásan szalutált, sarkon fordult és a parancsnoki hídról lement a megmentett hajótöröttekhez, akiket a vasmarkú fedélzetmester azonközben már életre dörzsölt. Az igaz, hogy nem is olyan nagyon kellett őket dörzsölni, mert az ijedtségen kívül egyéb bajuk nem volt. Inni persze ittak meglehetősen a tenger sós vizéből, de mégsem annyit, hogy ki kellett volna rázni belőlük a vizet. Azután meg a fedélzetmester irdatlan tenyerének a simogatását a holt ember se bírta volna ki sokáig.

— Hagyjon nekem békét, tengernagy uram, mert nem csömörlöttem én meg a tegnapi disznópörkölttől, hogy ilyen pogány módon keneget, — tiltakozott a megmentettek közül a legkiadósabb természetű s kézzel-lábbal igyekezett kiszabadulni a fedélzetmester markaiból.

— Csak hidegvér, méltóságos uram, hidegvér, mert a vízbefult embernek egyébként sincs joga fickándozni, — válaszolta nagykomolyan a fedélzetmester, aki legott észrevette, hogy olyan magafajtajú emberrel van dolga.

— Először is jegyezze meg magának — pattogott sértődötten a megmentett s közben nagy erőlködéssel talpra állott —, hogy én nem vagyok méltóságos

úr, ámbár semmi akadály a sincs annak, hogy ne lehetnék méltóságos úr. Én azonban nem vagyok rangéhes ember, sőt nem is tudnám elviselni, hogy engem úton-útfélen méltóságosnak szólítgassanak.

— Akkor hát én is megvallom, hogy én sem vagyok tengernagy, jelenleg legalább nem, a jövőről pedig nem szólhatok, mert senki sem tudhatja, hogy mire viszi, ha sokáig él, — felelte a fedélzetmester ugyanolyan modorban, mint a megmentett.

— Hm — vakargatta a füle tövét a megmentett —, úgy veszem észre, hogy mi ketten megtaláltuk egymást.

— Meg, ámbátor nem is kerestük egymást.

— Adja hát ide a kezét, de nem kenegetés, hanem barátság céljából.

A fedélzetmester készséggel odanyújtotta a jobb-ját a megmentettnek. Aztán farkasszemet néztek, de olyan keményen, hogy a körülöttük állók majd megpukkadtak a visszafojtott kacagástól.

— Szerbusz, testvér! — kiáltotta némi szünet után nagy lelkesedéssel a megmentett.

— Szerbusz! — harsogta vissza jókedvűen a fedélzetmester.

— Most hát — vette fel a szót újra a megmentett — találd ki a nevemet, mert az igaz barátok próbaköve az, hogy kitalálják egymás nevét.

— Tiéd az elsőség, — válaszolta nagyravaszul a fedélzetmester.

— Jól van, legyen az enyém az elsőség, — hagyta

helyben a megmentett. — Na, lássuk csak, hogy a szögnek mindjárt a fejére koppintsak. Mivelhogy a

*Testvérek vagyunk! — mondta elrészékenyülve
Tökk Frigyes.*

regényekben minden becsületos tengerész lénynek Tom a neve, s mivelhogy te mindenképen kedvemre

való becsületes tengeri ember vagy, azért is úgy kell lennie a dolognak, hogy téged is Tomnak hívnak.

— Éljen! Éljen! — zúgtak, tapsoltak a körülállók, akiknek határozottan tetszett a megmentett okoskodása, meg aztán minden okoskodáson felül is, nagyon szerették Tomot.

Magát a derék Tomot azonban annyira lesujtotta a megmentett sikere, hogy szeretett volna szégyenében a hajófenék alá bujni. Mert miféle okoskodás segítségével találja ki ő egy szárazföldi patkány nevét?! Ám a győzedelmes megmentett nem engedett neki időt rá, hogy sokáig gondolkozzék rajta, miképen menekülhessen ki a szörnyű csávából, hanem irgalmatlan sietősséggel biztatgatta:

— Na, testvér, most aztán rajtad a sor!

A fedélzetmester végre is belátta, hogy így vagy úgy, de válaszolni kell a kihívásra. És szégyenkezését nem leplezve, kedvetlenül, némi bosszúsággal szólalt meg:

— Én sokkal tökkelütöttebb vagyok...

— Megvan! Megvan! — harsogta kitörő örömmel a megmentett s a fedélzetmester nyakába borult. — Engem csakugyan Tökk Frigyesnek hívnak, de két „k“-val, uraim, két kis „k“-val a végén. Ez fontos, uraim, nagyon fontos, mert egy kis „k“-val akárki lehet Tök Frigyes, de két kis „k“-val csak én vagyok, az egész világon egyedül én, mint családomnak utolsó fitagja. Igen, uraim, velem kihal a Tökk-nemzetség két kis „k“-val!

Ez a szerencsés fordulat annyira felvillanyozta az imént még mélyen lesujtott fedélzetmestert, hogy most már ő akart felülkerekedni s csak úgy könnyedén, félvállról vetette oda:

— Akkor hát megálltam a próbakövet!?

— Meg, testvérek vagyunk holtig! — válaszolta érzékenyülve Tökk Frigyes.

— Hasonlítanak is egymáshoz, — jegyezte meg valaki a körülállók közül.

És tényleg hasonlítottak is egymáshoz annyiban, hogy mindkettőjüknek Kossuth-szakálla volt. De másféle hasonlatosságot aztán aranyért sem lehetett volna találni rajtuk. És komolyan mérlegelve a dolgot, ez a szakáll-ügy sem nyomott sokat a latban, mert Tom borotválta a bajuszát, Tökk Frigyesnek pedig három emberre való volt belőle s ráadásul oly csüggedt konyasággal lógott le a két vége, mint a szivárvány szarvai.

Közben a másik két megmentett is erőre kapott. Támogatás nélkül is tudtak már ülni, de a gondolkozás, úgy látszik, még nehezükre esett. Tétova tekintettel bámultak Tökk Frigyesre, a fedélzetmesterre, meg a többiekre s egy szóval sem tudtak válaszolni Muki udvarias kérdéseire. Mert Muki az első pillanattól fogva minden gondját nekik szentelte. Az igaz, hogy Tökk Frigyesnek már nem is volt szüksége gyengédebb bánásmódra. Az idegen hajósnép között úgy izgett-mozgott, mint a csík a varsában.

— Na, kis barátom, szólj hát, hogy hívnak? Lacinak, Pistinek, Gyurinak vagy Jóskának?! — biztatgatta Muki a másik két megmentett közül a kisebbiket, aki még gyermek volt s alig lehetett 7—8 évesnél idősebb.

A fiúcska könnyben úszó, nagy kék szemeit Mukira meresztette, aztán nézte, nézte hosszasan, s végre megszólalt félős, szepegő hangon:

— Kezit csókolom.

Muki vörösre pirult szégyenkezésében. Ilyet még sohasem mondtak neki. „Kezit csókolom!“ Hallatlan! Ijedten nézett körül, hogy a szörnyű eseménynek nem volt-e fültanúja. Hát bizony volt. Ufi ott eszegetett a háta mögött és mulatságos arcfintorgatásokkal igyekezett a fiúcska figyelmét magára vonni, ami sikerült is neki.

Ufi láttára Muki is megnyugodott. Tudta, hogy ez a nagy hólyagfiú soha és senkinek sem okoz fájdalmat. Tehát „a kezit csókolom“-ot sem fogja a többieknek elbeszélni, hogy ezzel keserúséget ne okozzon neki.

— Ufi, — mondotta Muki barátságosan — próbálj beszélni a kis megmentettel, mert úgy látom, hogy te irántad nagyobb bizalmat mutat.

— Igenis, helyettes kapitányom! — harsogta Ufi büszkén és a következő pillanatban egy nagy darab csokoládét nyomott a kis megmentett szájába.

Ufi csakugyan jobban tudott bánni a gyerekekkel, mint Muki. Egy-kettőre úgy megtömte a kis meg-

mentettet, hogy most már attól lehetett félni, hogy a szegény apróság mindjárt megpukkad a sok ízes falattól.

— Hogy hívnak, öcskös? — kérdezte tőle Ufi, amikor már tömőfával sem lehetett volna több ételt beleerőszakolni.

— Árpinak, ifjú Csallang Árpinak, — hebegte a megtömött gyermek.

— Hát ez az úr itt melletted kicsoda? — faggatta tovább Ufi.

— Ez itt a bácsi.

— Miféle bácsi?

— Az én nagybácsim, idősebb Csallang Árpád, Árpi bácsi.

— Aztán mi a mestersége a nagybácsidnak?

— Tanár.

— Tanár, tanár, — tünődött a hólyagfiú, aki egyébként sohasem járt iskolába — aztán mivel tanározkodik?

— A bácsi ázalagot gyűjt! — vágta ki a fiúcska nagy tüsszel és csöppnyi homloka ráncba szaladt, ezzel is jelezve, hogy amit most mondott, az nagyon fontos dolog.

De Ufi is megdöbrent ám és kétségbeesve nézett Mukira. A helyettes kapitány azonban csak mosolygott és semmi hajlandóságot sem mutatott arra, hogy a hólyagfiút az ázalagok titokzatos világában útbaigazítsa.

— Hm, mivel is tanároskodik a bácsikád? — kérdezte némi szünet után Ufi.

— Ázalagokat gyűjt! — ismételte még hangosabban a kis megmentett.

— Komolyan mondom, hogy ilyet még nem ettem, — válaszolta Ufi fejcsóválva s kárpótlásul néhány töpörtös pogácsát dugott a szájába. — Aztán milyen az az ízé, kicsi, nagy, puha, kemény? Aztán sütik vagy főzik?

— Az ázalagot Tökk Frigyes fogja muszlinhálóval, a bácsi egész nap nézi őket a mikroszkópon s lerajzolja. Ez az ázalag, — magyarázta a csöppnyi gyerek nagy hévvel.

Ufi valósággal visszakapta fejét a tudományos magyarázat hallatára. Mert a rejtélyes ázalag mellé egy még rejtélyesebb dolgot állított a kis Csallang Arpi: a mikroszkópot. Ennyi tudományos terhet nem bírta el a hólyagfiú pallérozatlan agya. Mindjárt el is határozta, hogy a magas színvonalú társalgásnak végét veti. Újabb pogácsákat gyömöszölt a szájába s aztán, mint akinek többé semmi keresni valója sincs, távozni készült.

— Most már tudja, hogy mi az ázalag, úgye? — kiáltotta Árpika a hólyagfiú után.

— Persze, hogy tudom, csakhoggy mifelénk pondrónak hívják! — felelte nyugodt lelkiismerettel Ufi és igyekezett az ázalag és a mikroszkóp színhelyétől minél messzebbre menni.

— Kérem, tanár úr, még mindig rosszul érzi

magát? — kérdezte Muki a bácsit, aki szinte öntudatlan merevséggel nézte a fedélzetmesterrel évődő Tökk Frigyest. Látszott rajta, hogy azt, ami közvetlenül mellette történik, észre sem veszi. Muki a vállánál fogva kétszer is megrázta és még sem tudta annyira vinni, hogy legalább egy pillanatra levegye a szemét Tökk Frigyesről. A kis Árpi is szólította, de arra sem vetett ügyet.

A bácsinak egyébként nemcsak a viselkedése volt ilyen furcsa, hanem a külső megjelenése is. A szemlélő ugyanis az első tekintetre kövérnek találta, de mindjárt rá azt is megállapíthatta róla, hogy fölötte sovány. A fej hol keskenynek, hol szélesnek mutatkozott, az arca pedig határozottan olyan volt, mintha ügyetlen kéz hímezte volna ki tarka-barka szálakkal valami kopott szűrdarabon, amelyet aztán hozzá nem illő rámába foglalt. Aki a bácsit egy kicsit körülményesebben szemügyre vette, az többé nem tudott szabadulni attól a gondolattól, hogy valamikor keresztül ment rajta az országutak kavi-ésát hengerelő gép. Mert lapos volt, csodálatosan lapos az egész ember, akárcsak a lepényhal vagy a palacsinta!

A „Balaton“ erősen közeledett a Canal di Farazina szájához, ahol a tágas Quarnero-öblöt Cherso-szigete úgy odaszorítja az istriai parthoz, hogy a keskeny csatorna két oldaláról könnyen átkiabálhatnak egymásnak a jótorkú emberek.

Mukinak tehát nem volt vesztegetni való ideje.

Hamarosan meg kellett tudnia, hogy mire határozzák el magukat a megmentettek. S mivel a bácsival semmiképen sem boldogult, intett a fedélzetmesternek, hogy tessék eljő oda Tökk Frigyest.

Tökk Frigyes, aki határozottan eleveneszű ember volt, a fedélzetmester egy-két szavából rögtön felfogta a helyzetet és tiszteletteljes hajlongásokkal közelgett Mukihoz.

— Tekintetes helyettes-parancsnok ifjú úr, ezer hála és köszönet önnek és e becsületes hajó becsületes népének, hogy oly hősiezen megmentettek bennünket, — szólalt meg Tökk Frigyes. — A nemzet örökké hálás lesz önöknek, az újságok az arcképüket is közölni fogják, amiért ilyen óriási szolgálatot tettek a tudománynak. Igen, a tudománynak, mert mi tudósok vagyunk Budapestről, az egyetemről, a múzeumból, szóval dupla-tudósok. Az én szerény, de becsületes nevem Tökk Frigyes két kis „k“-val. Ez itt dr. Csallang Árpád, a nagy geológus, vegyész, a véglények vezérlőcsillaga. Azért jöttünk ide az istriai partokra, hogy ázalagokat gyűjtsünk. És ahogy halászgattunk a tudomány tengerében, orvul lecsapott ránk a szélvihar. Ezer köszönet...

— Kérem, szakította félbe Muki a bőbeszédű embert — most már annyit tudok, hogy a fiúcskát ifjú Csallang Árpáknak, a nagybátyját dr. Csallang Árpádnak s önt Tökk Frigyestnek hívják. Azt azonban még nem tudom, hogy ön milyen kapcsolatban van a tanár úrral? Vagy tán ön is tanár?

— Tökk Frigyes a bácsi laboránsa! — kiáltotta éles hangon Árpika.

— Ejnye, ejnye, — hebegte megbotránkozva Tökk Frigyes — ha én laboráns volnék, akkor a tanár úr patikus volna. Amde a tanár úr nem patikus, tehát én sem vagyok laboráns. Tetszik tudni, a dolog úgy áll, hogy én és a tanár úr egyek vagyunk. Én hajszolom fel az anyagot: követ, gízgaszt, ázalagot, a tanár úr pedig megmikroszkopizálja. A tudomány ugyan nem én vagyok, de nélkülem nincs tudomány! Ebből megítélhető, hogy ki vagyok én és hozzám képest milyen kis pont egy közönséges laboráns. Mert...

— Kérem, — vágott közbe Muki, aki nagy sajnálatára nem ért rá Tökk Frigyes bővebb magyarázatát végig hallgatni — önöknek azonnal határozniok kell abban a tekintetben, hogy ki akarnak-e szállni itt a Canal di Farazina valamelyik pontján.

— Ki, okvetlenül kiszállunk, — sietett a válaszzal Tökk Frigyes. — Én ugyan — tette hozzá önérzetes nyomatékkal — Budapesten a Lágymányosi-tengerben meglehetősen hozzászóktam a vízi élethez, mondhatnám azt is, hogy viharedzett vagyok és kismiskába veszem ennek a sós lötyedéknek a háborgását, de a tudomány érdeke azt követeli, hogy szálljunk ki. A tanár úrnak ugyanis még ma meg kell mikroszkopizálnia a zsákmányt, amelyet én ejtettem. Az ázalagnak ugyanis olyan a természete...

— Bocsanat, hogy megakasztom önt a fölötté érdekes fejtegetés továbbszövésében, — mondotta Muki finom udvariassággal — de íme már bent vagyunk a Canal di Farazinában. Végtelenül sajnálja a kapitányom, hogy nem köthetünk ki; ez a dolog azonban önökre nézve igazán nem jelent komolyabb kellemetlenséget, mert a part egészen közel van. Kérem, helyezkedjenek hát el a jobboldali csónakban. Néhány perc múlva a szárazon lesznek.

— Hogy én még egyszer csónakba szálljak ilyen vad orkánban?! — horkant fel megrémülve Tökk Frigyes. Ez az őszinte megrökönyödés azonban csak egy-két pillanatig tartott. Amint az önérzetes férfiúhoz illett, hamarosan visszanyerte a higgadtságát és keserű mosoly kíséretében szötte tovább a szót: — Nem, erről szó sem lehet. A tanár úr, amint látni méltóztatik, olyan gyenge, hogy a hajón kell maradnia, amíg kikötőbe jutunk. Ezt a tudomány érdeke követeli.

— Helyes, — bólíntott könnyedén Muki. — Mi igazán szívesen látjuk önöket, de ebben az esetben tudomásukra kell adnom, hogy Fiuméig seholsem kötünk ki, oda pedig éjfél előtt semmi esetre sem érkezünk meg. Ha tehát önöknek nincs sürgős dolguk, legyenek Fiuméig a „Balaton“ szívesen látott vendégei.

— Nekünk soha sincs sürgős dolgunk, — harsogta boldog megelegedéssel Tökk Frigyes. — Mert az a legfontosabb, hogy a zsákmány megvan.

A mikroszkopizálás egészen mellékes dolog. Mert, tetszik tudni, az ázalagnak olyan a természete . . .

— Bocsánat, uram, de nekem mennem kell. Helyezkedjenek el olyan kényelmesen, amilyen kényelmesen csak lehet. A fedélzetmesternek egyébként gondja lesz önökre, — mondotta Muki könnyedén meghajolva és gyors léptekkel felsietett a parancsnoki hídra.

— Ejnye, de kedvemre való vízi lény ez a kis kapitány, — súgta Tökk Frigyes a mellette álló fedélzetmester fülébe.

— De még milyen! — súgta vissza a fedélzetmester, de olyan recsegősen, hogy Tökk Frigyes egy egész katonabandát érzett a fülében.

— Tökk Frigyes, Tökk Frigyes, mi van az üvegekkel?! — szólalt meg kísérteties hangon Csallang Árpád tanár úr, akit mindezideig oly keményen fogva tartott a testi és lelki dermedtség.

— Megmentettem a tudomány érdekét! Minden itt van! — harsogta tele torokkal Tökk Frigyes és a zsebéből szélesszájú, parafadugós, zavaros vízzel telt üvegeket szedett ki.

Csallang tanár úr arca az üvegek láttára felragyogott, mint a kigyulladt villanylámpa és mohó kezekkel szedte el a drága kincset Tökk Frigyestől.

— És most siessünk haza a mikroszkóphoz. Tökk Frigyes, kérem, ne késedelmeskedjék, hanem gyorsan pakoljon össze mindent. Árpika, te is mozogj! Vedd a kalapodat, egy-kettő, talpra, előre! — sür-

getődzött Csallang tanár úr, miközben az üvegekkel ide-oda topogott.

— Hahó, tanár úr, — dörögte Török Frigyes felsőbbiségesen — talán el tetszett feledni, hogy mi hajótörést szenvedtünk!? Úgy bizony, a hajónkat az orkán darabokra törte, mi lesüllyedtünk a tenger fenekére s ha ezek a derék emberek ki nem horgásznak bennünket, azóta már valami cethal gyomrában emésztődnénk. Hazamenetelről tehát szó sem lehet, mert nem lábalhatjuk át ezt a nagybolond vizet. Szóval, örüljünk, hogy itt vagyunk ennek a komoly hajónak a fedélzetén és még hozzá jó emberek között.

— Igen, igen, kedves bácsi, a csónakunk felborult és mi beleestünk a vízbe, — erősítette meg a kis Árpi is.

Csallang tanár úr megütődve nézett hol Tökk Frigyesre, hol Arpikára s bizony jó időbe tellett, amíg teljesen tisztába jött a helyzettel.

A fedélzetmester s a többiek, akik körülállták a derék tudóst, azt várták most, hogy Csallang tanár úr, amint azt Tökk Frigyes tette, áradozó szavakkal fogja megköszönni a megmentésüket. Dóni és Zsirzsa már készülődtek is, hogy illendő szerénységgel tiltakozzanak a nagy tudós túlságos hálálkodásával szemben. Csallang tanár úr azonban a társaság nem kis meglepetésére egy árva szóval sem hálálkodott. Az efféle apró ügyek egyáltalán nem érdekelték. Odaadó szeretettel újból végig-

tapogatta a szélesszájú üvegeket s aztán, mintha közben semmi sem történt volna, csendes nyugalommal így szólt Tökk Frigyeshez:

— Akkor hát folytassuk ott, ahol elhagytuk.

— Természetesen, a tudomány érdeke az első, — felelte Tökk Frigyes büszke önérzettel, nem is annyira Csallang tanár úrnak, mint inkább a körülötök álmélkodva álldogáló hajósnépnek.

És folytatták ott, ahol elhagyták. Mindenféle rojtos-bojtos, sallangos pamatokat szedtek elő a zsebükből, madzagot kötöttek a pamatok csomós végére s beledobták a háborgó tengerbe. És ezt a munkát nemcsak Csallang tanár úr és Tökk Frigyes végezték bámulatos odaadással és tudományos elmélyedéssel, hanem Árpika is, a kis Töpsincs Jankó.

A fedélzetmester és társai egy darabig fejcsóválva nézték a láthatatlan lényekre halászó hajótörötteket, de végtére is megúnták az egyhangú látványt s a furcsa vendégeket magukra hagyták.

— Igazán érthetetlen, — magyarázta a fedélzetmester a többieknek — hogy ezeket nem fogja el a tengeri betegség, holott éppen olyan kevésbé otthonosak a tengeren, mint az a három útitársunk ott a hajó tengelyében. Azok szegények még mindig úgy nyögnek, mintha fizetnék őket érte.

Józsiás úrékat a csúf betegség valóban újult erővel rohanta meg, aminek az volt az oka, hogy a szél mindjobban elmérgesedett s ennek következtében a hajó is gonoszabbul hánykolódott.

III.

Ember tervez, Isten végez.

A folytonosan erősödő szél okozta-e, avagy a „Balaton“ benzines és olajos motorja működött-e tevékenyebben a pompás kazánnál, azt bizony még Róbert kapitány sem tudta biztosan megállapítani, amikor a sebességmérő a hajónak az előbbinél jóval nagyobb gyorsaságát mutatta. Mint a karsú testű sirály, oly kecsesen és könnyedén surrant a tarajos hullámok hátán a kedves jármű.

— Csodálatos! — susogta álmélkodva Muki.

— Engem is meglep, pedig már előre is a szokottnál jóval többre becsültem a gépek teljesítő képességét, — válaszolta Róbert kapitány.

— Vajjon nem a hajó vitorlázatában rejlik e szokatlan gyorsaság? — kérdezte Muki félénk szerénységgel.

— Abban is, — válaszolta a kapitány. — A hajómérnök is és a munkások is oly művészettel oldották meg a feladatukat, hogy más mérnök és más munkások sohasem tudnának még egy ilyen hajót összeállítani és felszerelni, ha az utolsó szögig lemásolnák is ezt.

— Akkor hát még egy ilyen hajót a leghíresebb angol hajógyárban sem tudnának csinálni?

— Nem, — válaszolta határozottan Róbert kapitány. — A mi hajónk remekmű, a remekműnek pedig az a tulajdonsága, hogy nincsen párja. De

vigyázz csak, mert most következnek az igazi meglepetés! Néhány perc múlva keresztülsiklunk az

— Csodálatos! — susogta álmélkodva Muki.

utolsó aknaláncon, egy fél óra múlva kint leszünk a nyílt tengeren s akkor szárnyára eresztjük a „Balaton“-t.

— Kapitányom, — lihegte Muki a belső izgalom-

tól fuldokolva — talán azt reméli, hogy még nagyobb sebességet is elérhetünk?

— Nemcsak remélem, hanem biztosan tudom. Apránkint megnyílik előttem e pompás kis hajó minden titka. Egyébként jó magam is oda vagyok a nagy álmélkodástól, mert nem tudom felfogni, hogy a hajó megboldogult tulajdonosa miért csináltatott magának ilyen remekművet?! Azt kell hinned, hogy a cethalászat igen mellékes foglalkozása volt neki, hanem egyenesen a föld északi sarkát akarta elérni. Gyer ide, kedves fiam, a főbb dolgokat azonnal megmagyarázom neked.

Muki természetesen egy pillanat alatt ott termett a kapitány mellett s aztán együttesen kormányozták a „Balaton“-t, miközben alaposan megbeszélték a hajócska minden jó tulajdonságát.

Már ugyancsak bennjártak a Quarnero külső öbölzetében, amikor Pola irányában aprócska őrnaszád bukkant fel, amely egyenesen feléjük tartott. Róbert kapitány a szeméhez emelte a távcsövet és rövid vizsgálódás után így szólt:

— A 73-as őrnaszád. Egy kissé elkésett. A parancsnoka nem számított rá, hogy ilyen hamar megfutjuk az utat. A kikötőparancsnokságon ugyanis tudatták velem, hogy az utolsó aknaövnél várni fog ránk a 73-as és ellát bennünket a szükséges jótanácsokkal. Nos, azt a bizonyos utolsó aknaövet már tisztességesen elhagytuk s a 73-as még csak most tűnt fel a láthatáron. Na, segítsünk a szegény

73-asnak! — mondotta tréfásan és minden irányban széndékának megfelelő parancsokat osztogatott.

A „Balaton“ néhány pillanat múlva már egy tengelyben futott a 73-assal, s mint két szembeszaladó gyorsvonat, úgy közelgett egymáshoz a két kis hajó. Aki csak tehette, a sétafödélzetre sietett, s onnan gyönyörködött a ritka látványban.

Természetesen talán felemlíteni is fölösleges, hogy Csallang tanár úr nem volt a bámészkodók között, de még Tökk Frigyes sem, akinek pedig erősen fúrta az oldalát a kíváncsiság. Tökk Frigyesben azonban a hiúság legyőzte a kíváncsiságot. Ott maradt szorosán Csallang tanár úr mellett, hogy a matrózok előtt folt ne essék tudományos viselkedésén. A szegény tengeribetegek persze zavartalanul tovább nyögtek és sem bensőleg, sem külsőleg nem vettek tudomást a nevezetes eseményről.

A hajók miután ismételten is barátságos üdvözléseket váltottak egymással, megálltak és a 73-as őrnaszád parancsnoka átjött a „Balaton“-ra. Róbert kapitány megölelte a fiatal gyermekarcú zászlóst, aki egyébként keresztfia volt, s mindjárt vallatóra fogta, hogy miért késett a 73-as.

— Nem a 73-as késett, — válaszolta kacagva a vidám parancsnok — hanem talán a „Balaton“ indult el tizenkét óra előtt s ezért korábban érkezett a találkozás helyére.

— Szó sincs róla, — tiltakozott Róbert kapitány — mi pontosan indultunk.

— Akkor ez a hajócska hihetetlenül gyorsjárású! — kiáltott fel csodálkozással az ifjú parancsnok.

— Úgy van, — erősítette meg Róbert kapitány — hihetetlenül gyorsjárású. De ránk nézve nem ez a fontos most, hanem az, hogy tiszta-e a láthatár?!

— Erre nem lehet egyenes feleletet adni, — válaszolta komolyan a 73-as ifjú parancsnoka — mert a legutolsó jelentések még nem érkeztek be. Minden arra vall, hogy az ellenség valamire készülődött vagy készülődik. Sajnos, a tegnap éjjel leszállított repülőgépet nem találtuk meg, tehát a pilótáját sem és a megfigyelőjét sem. Feltehető, hogy szerencsésen megmenekültek. Am reggel azt a jelentést kaptuk, hogy erre is, arra is ellenséges tengeralattjárók bukkantak fel. Nagyobb egységekről azonban nem kaptunk hírt. Mindazonáltal azt üzeni a tengernagy úr, hogy a kapitány úr résen legyen. Azt mondta, hogy nem tanácsos egy lépéssel sem túlmenni a megállapított útvonalon.

— Azt nem mondta, hogy helyesebben teszem, ha visszafordulok? — kérdezte látható érdeklődéssel Róbert kapitány s közelebb lépett a zászlóshoz.

— Nem, — válaszolta határozottan a 73-as parancsnoka.

— Akkor hát folytatni fogjuk az utunkat, — jelentette ki megkönnyebbülve Róbert kapitány.

Még csak egy-két szó esett innen is, onnan is, s aztán a 73-as ifjú parancsnoka elbúcsúzott, visszatért az aprócska őrnaszádra, a „Balaton” pedig egyenesen délre fordult és nekivágott a nyílt tengernek.

Magát a hidegvérű és minden körülmények között nyugodt Róbert kapitányt is annyira izgatta a „Balaton” művészi és rejtélyes építési rendszere, hogy a végsőig ki akarta próbálni a hajó teljesítőképességét. Ezért a motorok mellé a kazánt is feszülésig fűttette, a vitorlázatot is teljesen szélnek állíttatta és ilyképen valósággal megtöbbszörözte a hajtóerőt. Az eredmény csodálatos volt. A hajó teste csaknem egészen kiemelkedett a vízből, az orrával, mint az ágaskodó paripa első két lábával, felkapott a hullámok hátára és szédületes gyorsasággal nyargalt, minden porcikájában félelmetkeltően remegve, reszketve.

Az embereknek elállt szemük, szájuk. Most már Csallang tanár úr is megfordult s vele együtt a rártartós Tökk Frigyes is, egy pillanatra a kínosan vergődő tengeri betegek is felültek s meredt szemekkel bámultak maguk elé, sőt, s ez volt a legnagyobb csoda, az Ufi szája is üresen tátongott. Ilyenre még nem volt példa, mert a hólyagfiú még a legválságosabb percekben sem szokta pihentetni a rágószerveit.

Róbert kapitány és Muki csillogó szemekkel néztek egymásra. Nem szóltak, de mindegyik tudta,

hogy mit gondol a másik: „A hajónknak szárnyai nőttek!“

És teltek-múltak a percek, anélkül, hogy a hajó örületes vágatását megelégtették volna. Elfogta őket a gyorsaság-szülte láz, mint ahogy elkapja a repülési vágy a kocsist, aki a könnyű hintó elé fogott szilaj paripákat megereszti s aztán nem néz se jobbra, se balra.

Mukiék sem néztek se jobbra, se balra, pedig már elérkeztek arra a vonalra, ahol a megállapított terv szerint be kellett volna kanyarodniok a Quarnero-loba. Ezt a vonalat a tengernagy figyelmeztetése szerint egy lépéssel sem volt tanácsos átszelni.

Róbert kapitány sokkal katonásabb lelkületű ember volt, hogysen a tengernagy intő szavát figyelmen kívül hagyhatta volna. Az utolsó pillanatban nagy hirtelenséggel irányt változtatott s a „Balaton“ merész íveléssel egyenesen Lussin-sziget fejének fordult. Ilyképen a megállapított vonalat dél felé nem lépték ugyan át, de a szél erejének teljes kihasználása kedvéért annyira eltávolodtak Lussintól nyugatfelé, hogy a szigeten elhelyezett ágyúk segélynyújtására nem számíthattak volna veszedelem esetén. A helyzetet még komolyabbá tette a hajó sebességének érzékeny megcsökkenése. Az irány megváltoztatásával ugyanis a pompás vitorlázatra többé nem lehetett számítani.

Muki nem volt egészen tisztában a helyzetükkel. Valami szorongó, meg nem magyarázható érzés lük-

tetett át a szívéen, ámbátor még csak gondolni sem akart arra, hogy komolyabb veszedelem fenyegethetné őket.

— A hajót félted? — kérdezte Róbert kapitány, akinek feltűnt a fiú elkomolyodása.

— Nem tudom biztosan, de szeretném, ha már bent volnánk a Quarneroloban. Kár, hogy nem tudunk keletfelé is oly gyorsan repülni, mint az imént délfelé, — válaszolta Muki fojtott hangon.

— Én sem bánám, — hagyta helyben a kapitány az okos fiú találó megállapítását. — A különbség azonban nem több tíz-tizenöt percnél. Bátran remélhetjük tehát, hogy ily rövid idő alatt kikerülhetjük az ellenség figyelmét, ha ugyan egyáltalában szó lehet ellenségről.

— Már itt is van! — kiáltott fel hirtelen Muki s jobbját a hajó orrával egyenes irányban előre nyújtotta.

Róbert kapitány minden megjegyzés nélkül a szeméhez kapta a messzelátót s a következő pillanatban már szaporán osztogatta a parancsokat. A „Balaton“ könnyed készséggel irányt változtatott és ismét délfelé száguldott az iménti gyorsasággal.

A váratlan ellenség olasz tengeralattjáró volt, amely éppen a Quarnerolo bejárata előtt bukkant fel a vízből. Oly ügyesen helyezkedett el, hogy a lussini ütegek el nem érhatték, s mégis tűz alatt tarthatta az egész bejárást. Arra tehát gondolni sem

lehetett többé, hogy a „Balaton“ Lussinnál befusson a Quarneroloba.

— Vajjon üldözni fog bennünket? — kérdezte Muki katonás nyugalommal.

— Szó sincs róla, — felelte határozott biztonsággal Róbert kapitány. — Felényi olyan gyorsaságot sem tud kifejtteni, mint a „Balaton“.

— Akkor hát jó előre futunk s bárhol is könnyedén beleszaladunk a dalmát szigetek közé, — jelentette ki Muki a saját megnyugtatóására.

— Várj csak, fiam, a dolog nem ilyen egyszerű, — mondotta suttogva Róbert kapitány. — Te az én helyettesem vagy, s ezért szükséged van rá, hogy minden tekintetben felvilágosítsalak. A most következő órákban különös dolgok történhetnek velünk. Én már tisztán látom, hogy a tegnap éjszakai repülőgép megjelenése határozottan összefüggésben van az ellenség valamiféle készülődésével. Annak a kis őrnaszádnak azt az utasítást kellett volna hoznia, hogy azonnal forduljunk vissza. A polai kirendeltség azonban elkésett a felderítő szolgálattal és ennek következtében mi belefutottunk az ellenség szájába. Vissza már nem fordulhatunk, mert visszafelé begöngyölhetnénk a vitorláinkat, azaz felényi sebességet sem tudnánk elérni s hozzá még a fűtőanyagunkból is idő előtt kifogyhatnánk. Nem gondolhatunk a szigetekre sem, mert arrafelé minden alkalmas pontot megszállva tart az ellenség.

— De hiszen én semmiféle ellenséget sem látok,

sőt az iménti tengeralattjáró is eltűnt már?! —
mondotta Muki álmélkodva.

— Úgy beszélsz és ítélsz, ahogy fiatal korodhoz
illik, — felelte szelíden Róbert kapitány. — De várj
csak, mindjárt meggyőződhetel róla, hogy nem va-
gyunk egyedül a tengeren. Kár ugyan az időt és a
fűtőanyagot vesztegetni, de elvégre nekem is meg
kell győződnöm a feltevésem helyességéről.

A „Balaton“ ismét irányt változtatott és teteme-
sen meglassúdva keletfelé tartott. Oly messze eltá-
voztak már a dalmát partoktól, hogy sok időbe ke-
rült, amíg néhány apró szigetnek a körvonala fel-
tűnt a láthatáron. Ezzel csaknem egyidejűleg két
tengeralattjáró periszkopját fedezte fel Róbert ka-
pitány a „Balaton“ pompás távcsövével. Tüstént
délnyugatnak fordította a hajó orrát, hogy a vesze-
delmes zónából minél gyorsabban kikerüljenek.

Muki tiszteletteljes bámulattal tekintett fel Ró-
bert kapitányra, aki néhány jelentéktelennek látszó
dologból ilyen helyesen tudott következtetni.

Körülbelül egy óráig futhattak délnyugati
irányban, amikor Róbert kapitány ismét keletnek
fordítottatta a hajót.

Harmadszor is megpróbálta, hogy valamelyik
őrizetlen résen besurranjon a szigetek közé. Őrizet-
len rés azonban, úgy látszik, nem volt, sőt ezúttal
majdnem a hajójuk életébe került a vakmerő vál-
lalkozás. A „Balaton“ oldalában ugyanis oly várat-
lan gyorsasággal bukkant fel egy rosszindulatú

tengeralattjáró, hogy alig volt idejük irányt változtatni és futni, futni a kedvező széllel délnyugatnak, azaz minél messzebb a hazai partoktól.

A barátságtalan tengeralattjáró megkísérlette nyomon követni a „Balaton“-t, de ebben a tekintetben hamarosan meggyőződött a gyengeségéről. Abbahagyta hát a reménytelen hajszát és tehetetlen haragjában néhány golyót eresztett a „Balaton“ után. Ezek közül az egyik három méternyire megközelítette a hajó tatját.

— Jól lőnek a zsványok, — jegyezte meg a csutorája mellől Pöhöly Ferke, aki a komák társaságában a sétatödélyzetről nagy élvezettel szemlélte a tengeralattjáró erőlködését.

Muki komoly hallgatagsággal állt Róbert kapitány mellett és türelmesen várta, amíg a parancsnok alkalmasnak találja az időt helyzetük körülményesebb megismertetésére.

— Fiam — szólalt meg hosszabb hallgatás után a kapitány —, most már csak az menthetne meg bennünket, ha véletlenül a mieinkkel találkozánk össze. De ebben nem nagyon bizakodhatunk. A mieink ugyanis valószínűleg tisztában vannak már azzal, hogy az ellenség akar valamit, azt azonban aligha tudják, hogy mit akar. Amíg ez a bizonytalanság tart, addig semmit sem fognak kockáztatni. Más szóval, nem számíthatunk rá, hogy ezekben az órákban a mi hajóink kifutnak biztos fészkeikből. Arra azonban el lehetünk ké-

szülve, hogy a tengeralattjáróknál ránk nézve veszedelmesebb ellenfelekkel is szembe kerülhetünk. Mert ahol sok a tengeralattjáró, ott nagyobb hajóegységeknek is kell lenniök. Szinte kétségtelen, hogy ezeknek már tudomásuk is van mirőlünk, de egyelőre kiadósabb zsákmányra lesnek s ránk nem vesztegetik az idejüket.

— Akkor hát semmi reményünk sincs a szabadságra? — kérdezte Muki megdöbbenve.

— A jó katona akkor sem adja fel a reményt, ha egymaga egész hadsereggel kerül is szembe, — felelte komolyan Róbert kapitány. — Most pedig menj le a komákhoz és kíméletesen magyarázd meg nekik a helyzetünket. Az én embereimmel ne törődj, mert azok megszokták, hogy a legválságosabb pillanatokban is híven és zugolódás nélkül teljesítsék a kötelességüket. Csallang tanár úrra se vesztegeds az idődet. A derék tudóst még az ágyúszó sem zavarta meg a munkájában. Hagyd tehát, hogy nyugodtan halászgasson tovább, hiszen neki úgyis mindegy, hogy hol és milyen körülmények között vagyunk.

Muki nyomban elsietett, Róbert kapitány pedig ráhajolt a térképre, amely az iránytű mellett kiterítve feküdt és mélyen elgondolkozva tanulmányozta vagy csak éppen nézte a hajójáratok útját mutató vonalakat. Úgy ismerte az Adriai-tengert, mint a tenyerét, tehát nem volt szüksége semmiféle tájékoztató segédeszközre. Végül keresztet rajzolt

oda, ahol a „Balaton“ éppen akkor nagy sebességgel szelte a háborgó vizet és vörös ceruzával meghúzta az irányt, amelyet továbbra is követnie kellett, hogy lehetőleg elkerülje az ellenséges hajókkal való találkozást.

Az iránymutató vörös vonal majdnem egyenlő távolságban húzódott a dalmát és az olasz partoktól és így egészen kiesett a szokásos hajójáratok útjából.

A kínos bizonytalanság izgalmai között gyorsan teltek-multak az órák. A nap már lehanyatlott és nyomasztó homály terjengett a haragosan hánykolódó vizek fölött. Az olasz partok felől koromfekete felhők nyomakodtak a magasba és koronként halaványfényű villámok rebbentek át a terhes gomolyagon, jelezve, hogy az éjtszaka aligha fog nyugodtan eltelni.

Amikor Muki visszatért a parancsnoki hídra, a látóhatár sugara már négy-öt kilométernyire zsugorodott össze.

— Még egy fél óránk van jóbarát és ellenség számára egyaránt, — kezdte meg a beszélgetést Róbert kapitány. — Egy fél óra múlva beáll a csillogtalan éjtszaka és nem segíthet rajtunk semmiféle jóbarát, de nem árthat az ellenség sem. Virradatkor természetesen megváltozik a helyzetünk. Addig is gyere ide a térképhez és nézd meg, hol fekszik a hajónk és milyen irányt kell követnünk.

Muki a parancsnok megtisztelő felhívására tüs-

tént a térképhez lépett és figyelmesen megvizsgálta a vörös irányvonalat, amelyet a hajónak követnie kellett.

— Megértetted a tervemet és a szándékomat? — kérdezte némi szünet után Róbert kapitány.

— Igen, — válaszolta Muki könnyedén meghajolva.

— Akkor...

Hatalmas ágyúdörej szakasztotta félbe a parancsnok szavát.

— Lássuk csak — mondotta minden izgalom nélkül Róbert kapitány a távcső után nyulva —, hogy mit hozott hát ez az utolsó fél óra. Vajjon ellenség szólít-e fel bennünket megállásra, avagy jóbarát?!

Az ágyúnyelven beszélő idegent azonban nem volt könnyű megtalálni a vastagodó homályban. De ezen is segített az udvarias idegen, aki — úgy látszik — szintén elvesztette szeme előtt a „Balaton“-t. Ugyanis hatalmas fényesóva nyilalt végig a fekete hullámok hátán s jobbra-balra libbenve kereste a biztos zsákmányt.

— Olasz cirkáló a javából és ráadásul még gyorsabban is jár, mint mi, — állapította meg egy pillanat alatt Róbert kapitány. Aztán a parancsnoki híd korlátján áthajolva, magához intette a komákat, akik Pöhöly Ferkével a sétatödélyzen pipázgatva várták a fejleményeket.

— Tisztelt barátaim — mondotta a korláton mé-

lyen áthajolva Róbert kapitány —, mielőtt elhatároznam magamat valamire, szeretném hallani a véleményüket. A tényállás a következő: Ha megadjuk magunkat, akkor megmentettük a puszta életünket, mert a hajónkkal együtt minden egyebünk az ellenség zsákmányává lesz. Ha nem adjuk meg magunkat, akkor az ellenség addig lövi a hajónkat, amíg el nem süllyed. Ebben az esetben mi a tengerbe hullunk s bizonyos, hogy közülünk keveset fog kihalászni az ellenség.

— A magyar becsület azt kívánja, hogy ne adjuk meg magunkat! — jelentette ki minden gondolkozás nélkül a csendesszavú Keszeg András.

— Erősen csatlakozom a komámhoz, — tette hozzá sietősen Csonka Gergő.

— Ha szavazatom volna, én is kelmetekkel szavaznék, — morzsolgatta a szót a csutorája mellől Pöhöly Ferke s hogy nagyobb súlyt adjon a szavának, a mutatóujjával megnyomkodta a pipája tüzes töltelékét.

— Akkor hát előre, Isten nevében és jöjjön, aminek jönnie kell! — mondotta ünnepies hangon Róbert kapitány s ráhajolt a beszélőtőlcsérre, hogy a gépházba szándékának megfelelő utasításokat adjon.

A hajó, amely már eddig is szédületes gyorsasággal haladt, most valósággal félelmetes rohanásba kezdett. Úgy dohogott, reszketett, hörgött, sípolt, zihált minden eresztékében, mintha az egész bel-

seje túlfűtött kazánná alakult volna át. De nem pihent az olasz cirkáló sem. Hatalmas fényszórójával addig kereste, kutatta a „Balaton“-t, mígnem rátalált, s akkor aztán teljes gőzzel üldözőbe vette, mint ahogy a nagytestű sas lecsap a maroknyi galambfiókára.

Az igazat megvallva, a „Balaton“-nak nem is lett volna szabad ellenállást tanusítani az óriási hadihajóval szemben, mert akármilyen gyorsan száguldott is kicsiségéhez mérten, nyilvánvaló volt, hogy az erős gépekkel felszerelt cirkáló 10—15 perc alatt utoléri. És ráadásul a cirkáló szünet nélkül ágyúzta a „Balaton“-t, mert a bizonytalan világitásban nem tudta megállapítani, hogy miféle hajó. Az természetesen eszébe sem juthatott a cirkáló parancsnokának, hogy a „Balaton“ jámbor halászhajó, mert az efféle járművek szépecskén megadják magukat és nem teszik ki fedetlen oldalukat az ellenség gránátjainak.

— Minden rendben volna, ha mi is visszalőhetnénk, — jegyezte meg csendes pipaszóval Pöhöly Ferke, amikor az ellenséges lövedékek hova-tovább kellemetlenebbül kezdték kerülgetni a „Balaton“-t. Egyik-másik már oly veszedelmes közelségben robbant fel, hogy a nyomában felszökő víztölcsér elborította az alsó korlátpalánkozatnál halászgató tudósokat.

— Mi az? — kérdezte mélyen megsértődve Csallang tanár úr.

— Agyúznak bennünket, — felelte Tökk Frigyes hűlédezve, mert az egyébként derék férfiú bátorság tekintetében igen gyenge lábon állott. Komoly ok nélkül is elfogta a szívét a félelem, most pedig ugyancsak volt oka a rettegésre még a harcedzett lelkeknek is.

— Tökk Frigyes — tört ki haragosan Csallang tanár úr, amikor másodszor is elborította a víztölcsér —, mondja meg ezeknek az izéknek, hogy azonnal eltávozzunk a hajójukról, ha mindjárt abba nem hagyják ezt az ostoba játékot!

Tökk Frigyes engedelmeskedett. Reszkető térdekkkel odabotorkált a fedélzetmesterhez, majd meg a vitorlamesterhez, de azok bizony annyira el voltak foglalva a maguk dolgával, hogy még csak válasza sem érdekesítették a vacogó embert.

Tökk Frigyes a tapasztaltak után még jobban megrémült s mikor visszavánszorgott Csallang tanár úrhoz, már szinte se élt, se halt.

— Árpi bácsi — susogta a kis Árpi, Csallang tanár úr kabátját rángatva —, nézze csak, Tökk Frigyes rosszul van. Olyan fehér a képe, mint az ezüstkeszeg farka.

— Na, na, Tökk Frigyes, talán megint valami erőset ivott? — kérdezte Csallang tanár úr mély részvétellel, mert Tökk Frigyes néhanapján a tudomány érdekében megkóstolgatta azt a spirituszt, amelyben Csallang tanár úr a bogarakat áztatta.

— Semmit sem ittam, egy morzsányit sem ittam, — védekezett Tökk Frigyes.

— Akkor hát mi baja van?

— Rossz társaságba kerültünk, tanár úr, rossz társaságba. Attól tartok, hogy mindjárt hajótörést fogunk szenvedni! — lihegte kétségbeesve Tökk Frigyes.

— Micsoda?! Hát maga még nem szokta meg a hajótörést? Pfuj, az ilyen ember nem való tudományos pályára! Mihelyt hazamegyünk, azonnal át-helyeztetem az egyetemi könyvtárhoz! — kiabálta ingerülten Csallang tanár úr és megvető lenézéssel elfordult szegény Tökk Frigyestől, aki nem tudta megszokni, hogy naponta kétszer hajótörést szenvedjen.

Közben a nyugati láthatárról felkapaszkodó viharfelhő mind jobban és jobban kibontogatta fekete szárnyait, a villámlás gyakoribb és vakítóbb lett, a szél ereje orkánszerűvé dagadt, a mennydörgés versenyre kelt a cirkáló ágyúszavával és az est-homály úgy megsűrűsödött, hogy a fényszóró sugárkévéjén kívül semmit sem lehetett látni. De az aztán annál borzongatóbb látvány volt. Hullámhegyről hullámhegyre ugrált, folytonosan a „Balaton“-t keresve, amelyet a viharos sötétségben hol megtalált, hol elvesztett. Ha megtalálta, nyomban eldördültek a cirkáló öblös ágyúi és óriási víztölcsérek csapódtak fel a „Balaton“ körül.

— Mit gondolsz Ferke, ebből a sok ágyúmagból

egy is elegendő volna nekünk? — kérdezte Csonka Gergő Pöhöly Ferkét.

— Bőségesen, — nyugtatta meg a kíváncsiskodó komát a pipás legény. — Egy nagyobbacska gránát úgy szétvetné a hajónkat, hogy időnk se maradna elbúcsúzni tőle.

— Akkor hát — szólalt meg a hallgatag Keszeg András — búcsúzkodjunk el előre, mert a Ferke gránátja már nem várthat sokáig magára. Így is Isten csodája, hogy eddig még egy golyó se botlott belénk.

— Az azért van, mert Róbert kapitány nagyszerűen táncoltatja a hajónkat. Nem ad jó célpontot az ellenségnek. Aztán sötét is van már. Ha csak valameddig is bírjuk még a versenyt, a cirkáló biztosan elveszít bennünket a szeme elől, — magyarázta Ferke a pipacsutorája mellől.

— De nem bírjuk tovább a versenyt, — fűzte tovább a szót András koma. — A legközelebbi kiadósabb villámlásnál csak nézd meg jól, hogy a cirkáló már egészen a hátunkon van.

— Semmi az — legyintett a kezével Ferke —, a háborúban semmit sem lehet biztosra venni, sem a jót, sem a rosszat, mert mindig történhetik valami, amire senki sem számított.

— Az a fő, hogy jól égjen az ember pipája! — kiáltott fel törhetetlen jókedvvel Csonka Gergő.

— Az az, az a fő, ezt jól mondta kelmed, — erő-

sítette meg nagykomolyan Ferke és szortyogó pipáját gyengéd szeretettel végigsimogatta.

Fent a parancsnoki hídon a hangulat sokkal ünnepiesebb volt, mint a sétafödélzeten. Hangtalan némaságban teltek-múltak a nehéz percek, amelyeket szívszorongva számlált az öregkapitány is, a kis kapitány is, ámbár külsőleg egy arcvonásuk sem árulta el, hogy mi megy végbe a lelkükben. Róbert kapitány végtelenül sajnálta, hogy a „Balaton“ próbautazásának annyi derék ember áldozatul fog esni. Különösen Mukit sajnálta, akiből világhíres tengerészt akart nevelni. És most mindennek vége. Egy jól irányzott golyó és valamennyien örökre eltűnnek a fekete vízben. Ebben a szomorú gondolatban semmiképen sem tudott megnyugodni. Erőnek erejével meg akarta menteni a „Balaton“-t, noha önmagának be kellett már vallania, hogy nincs menekülés. A távcsövet egy pillanatra se vette el szemétől, hogy minden villámlásnál megfigyelhesse a cirkáló helyzetét s aztán vakmerő irányváltoztatással, valóságos ugrásokkal igyekezett az ellenséges ágyútűzből és a fényszóró ölelé karjai közül kiszökni. Ha a „Balaton“ rendesen épített halászhajó lett volna, ez a művészies táncolatás már régen az oldalára fordította volna. A pompás hajócska azonban a sarki vizekre szánt mestermunka volt, s ezért nyögve bár, de keményen állta a hihetetlenül nehéz próbát.

És mégis minden erőfeszítés hiábavalónak bizo-

nyult az egyenlőtlen küzdelemben. Az óriási hadihajó elnyomta a kis halászhajócskát. Az utolsó pillanatok következtek. Róbert kapitány letette a kezéből a távcsövet, levette a fejéről a sapkáját is és a hosszú, kínos hallgatás után Muki felé fordulva megszólalt, tompán, fájdalmasan, mint ahogyan a dobverő kopog a fekete posztóval letakart dobhártyán.

— Kedves fiam, csak annyi időnk lehet még hátra, hogy keresztet vessünk és melegen megszorítsuk egymás kezét.

A kis kapitány is tudta, hogy többé nincs menekvés, s mégis szinte sóbálvánnyá változott, amikor Róbert kapitány búcsúzóul feléje nyújtotta a kezét. A máskor oly fürge és szolgálatkész fiú most mozdulatlan merevséggel nézett nagytekintélyű parancsnokára és egy szót sem tudott válaszolni neki.

Róbert kapitány közelebb lépett a fiúhoz s valamit még mondani akart, de abban a pillanatban zöldes fényáradat borult a hajóra, majd hatalmas csattanás reszkettette meg a levegőt és Róbert kapitány véres fejjel vágódott le Muki lábai elé.

Valami gránát-féle lövedék robbant szét a „Balaton“ fölött. Az lövelte ki magából azt a zöldes színt és annak a szilánkjai terítette le a derék kapitányt.

A robbanást ijedt zűrzavar követte, amelyet még nagyobbra növelt az a körülmény, hogy már hal-

lani lehetett a folytonosan lövöldöző cirkáló gépeinek fojtott dohogását.

— A mentőövekhez, mert mindjárt belénk vágódik a cirkáló! — harsogta valaki recsegő torokhangon.

— Tanár úr, tanár úr, úgy-e mondtam, hogy rossz társaságba kerültünk! — jajongott Tökk Frigyes.

Közben a holtra vált kapitányt levitték a sétafödélzet társalgójába és úgy-ahogy bekötötték a fejét. Muki pedig legott átvette a „Balaton“ parancsnokságát és sietve távozott a társalgóból, hogy rendet teremtsen a fejüket vesztett emberek között, mert Róbert kapitány szomorú balesete még az ő viharálló népét is alaposan összekeverte.

Muki a gondolat gyorsaságával rohant vissza a parancsnoki hídra és a szörnyű izgalmaktól reszkető kezével szájához emelte a szócsövet, hogy mindenkit a helyére rendeljen. Erre azonban nem került a sor, mert ugyanabban a pillanatban nappali világosság öntötte el az egész tengert fel a felhők magasságáig és ezzel csaknem egyidejűleg olyan rettenetes robbanás rázta meg a vizet s az eget egyaránt, hogy a „Balaton“ fedélzetén minden álló lény hanyattvágódott.

Az ellenséges cirkáló ugyanis, a bős hajszában minden elővigyázatról megfeledkezvén, úszó-aknába ütközött s a levegőbe repült mindenestül.

Aztán ismét ráborult az éjszaka sötétsége a nagy

vizekre, megeredt az eső is és a dühöngő szél behunyta szemmel kergette maga előtt a fekete hullámhegyeket.

Jó időbe telt, amíg a „Balaton“ népe annyira a mennyire magához tért. Az óriási légnyomás valóságos ájulásba ejtette az embereket, s amikor megbénult idegeik felengedtek is, még sokáig úgy érezték, mintha durva vaskapcsok szorítanák össze a koponyájukat.

Először Muki, a kis kapitány, nyerte vissza tisztánlátását. Amint feltápáskodott, szinte öntudatlan kötelességérzettel mindjárt a delejtűhöz sietett, hogy a földrengésszerű megrázkódtatás nem vetette-e ki a hajót a szigorúan megszabott irányból. S csak aztán, hogy ezzel a fontos dologgal rendbe jött, kezdett gondolkozni a történetek fölött.

Bizony nem volt könnyű a kis kapitány helyzete. Ilyen súlyos körülmények között még a legtapasztaltabb tengerésztisztben is megingott volna az önbizalom. Ugyan mihez kezdhetett volna bárki is éjszakában, viharban, ádáz ellenségek leselkedő szomszédságában egy olyan hajón, amely egy napra való élelemmel és fűtőanyaggal volt ellátva?!

Szegény Muki mind csak azon imádkozott, hogy bár néhány percre magához térne Róbert kapitány és megfelelő útbaigazításokat adna neki. Róbert kapitány azonban egy pillanatra sem eszmélt fel. Fakó arccal, lehúnyt szemekkel, élettelen mozdulatlansággal feküdt, mint aki már végleg elbúcsúzott

ettől az árnyékvilágtól. Ufi mozdulatlanul ott térépelt mellette és siratta szívtépő jajongással.

Az ellenséges cirkáló úszó-aknába ütközött.

Muki végső kétségbeesésében tanácskozássra hívta össze Róbert kapitány embereit, de ez a tanácskozás sem tette okosabbá, mert a becsületes fedél-

zetmester és társai csak a hűségükről tudták biztosítani a kis kapitányt, tanácsot azonban nem adhattak neki, mert nem voltak iskolázott emberek s a maguk dolgán felül máshoz nem értettek.

— De mégis, legalább helyeslik azt, hogy keletre forduljunk és az éjszaka, meg a vihar oltalma alatt partot keressünk itt Raguza mentén, ahol most vagyunk? — kérdezte Muki keserű elszántsággal.

— Mi mindent helyeslünk, amit a parancsnokunk akar, — felelte becsületos egyszerűséggel a fedélzetmester.

— Akkor hát — jelentette ki a kis kapitány — fűtsük a gépeket, amennyire csak lehet, mert a vihar, ha keletre fordulunk, oldalba fog kapni bennünket!

— Az imént vettem be az utolsó lapát szenet, — szólalt meg szégyenlős bátortalansággal Ned, a főgépész.

— És a benzin meg az olaj? — kérdezte megdöbbenve a kis kapitány.

— Mindent elhasználtunk a menekülés alatt, hogy a végsőkig fokozhassuk a hajó sebességét. Így parancsolta a kapitány úr, — magyarázta illedelmesen a főgépész.

A kis kapitány kivette a zsebkendőjét, megnyomkodta könnybelábbadó szemeit s aztán mélyen érzékenyülve így szólt.

— Amit a kapitányunk parancsolt, azt jól parancsolta. Megmentett bennünket. Gyors rohanásunk-

nak köszönhető, hogy nem kerültünk az ellenség kezére. Egyelőre nincs is szükségünk ilyen örületes vágtatásra, mert a bennünket üldöző cirkáló megsemmisült. A hajót tehát továbbra is a kapitányuktól kijelölt irányban tartjuk — reggelig. Hogy mi lesz holnap? A holnap még messze van. Reméljük, hogy a felkelő nap jó tanácsot is hoz magával. Most pedig arra kérem önöket, hogy e válságos percekben kettős éberséggel teljesítsék kötelességüket. Az éjszaka további óráira a hajó vezetését átadom Tomnak, akit ezennel a helyettesemnek nevezek ki. Jó magam a kapitányunk mellett akarok virrasztani, aki nekünk mindennél drágább.

A marcona, vállas legények, mintha femetésen lettek volna, lehajtott fővel hallgatták a kis kapitány utolsó szavait. Tele volt a szívük, lelkük Róbert kapitánnyal, s most, hogy hűségükkel, önfeláldozásukkal nem segíthettek rajta, tehetetlenségük tudatában sírni, jajgatni szerettek volna.. Ufi meg is tette, mert ő még gyerekszamba ment, de hozzájuk már nem illett volna ilyen nagyfokú ellágyulás.

IV.

Ejszakában, viharban, napsütésben és szélcsendben.

Még lakodalomban is hosszú az éjszakát átvirrasztani, hát még viharzó tengeren a hajó haldokló kapitánya mellett! De Muki erőslelkű fiú volt.

Nem a nehezen múltó percekét számlálta, hanem folytonosan azon töprengett, hogy miképpen részeseíthetné Róbert kapitányt orvosi ápolásban. Az orvosi mesterséghez ugyanis édes-keveset értett, ilyen súlyos sebesülttel szemben meg éppenséggel tehetetlennek érezte magát. Először a hajó könyvtárában próbált valami útmutatást keresni. Lázás izgatottsággal forgatta egyik kötetet a másik után, de semmit sem talált, aminek hasznát vehette volna.

Aztán Andersen bácsit fogta vallatóra. Ezzel sem jutott előbbre, mert az öreg még nálánál is járatanabb volt az orvosi tudományokban. Annyival mégis előbbre vitte a dolgot, hogy megmutatta a hajó gyógyszerárát, amelynek létezéséről már ő is elfeledkezett. Hanem hát a gyógyszerári szekrényben sem volt egyéb gyógyszereknél és műszereknél, amelyek a járatlan emberre nézve teljesen érték-telenek.

A kis kapitány buzgalmát a sok sikertelenség egyáltalában nem lohasztotta le. Lankadatlan kitartással kutatott tovább és amikor már sehol sem remélhetett valami érdemleges dologra akadni, sorra vette a hajónak minden élőlényét, hogy kibefedezhetne föl néminemű orvosi tudományt. Mindenkit maga elé rendelt, mindenkit kivallatott, de eredmény nélkül. A világ valamennyi mesterségére akadt vállalkozó, csak éppen a doktorságra nem.

— Ki van még hátra? — kérdezte kifogyhatat-

lan türelemmel a kis kapitány Cselebit, aki az embereket a kihallgatásra elővezette.

— A betegek, — felelte szolgálatkészen az aprócska hajóinas.

— Elő velük! — adta ki a parancsot Muki.

— Nem lehet.

— Miért?

— Mert azok úgy fekszenek ott a parancsnoki-híd alatt, mintha nem is élnének. Dóni bácsi, a csónakmester, mint a lisztes zsákokat úgy huzgálta oda őket, hogy ne ázzanak. Én az imént már mind-egyiket megráztam, de annyit se szóltak, hogy papucs. Pedig annyit igazán szólhattak volna, ha élnének, — magyarázta csacska szájjal a kis inas.

— Akkor hát nincs tovább, — mondotta halkan Muki inkább önmagának, mint a fiúcskának.

— De van még! Van még! — kiáltotta ijedten Cselebi, akit megrémített az a nagy fájdalom, amely a kis kapitány hangjából kicsendült.

— Ki? — kérdezte mohón Muki.

— Hát azok, akiket a tengerből kihalásztunk.

— Egy-kettő, hívd ide őket!

— De elvesztek ám!

— Elvesztek?

— Igen, elvesztek. Talán valami hullám lesodorta őket, mert folytonosan ott halásztak a hajó orrában.

— Jól van. Maradj itt Ufival és vigyázzatok. Majd én magam megyek és megkeresem az elve-

szetteket, — mondotta reményre kapva Muki s azzal már ment is.

Kint a felső fedélzeten valóban olyan világ volt, hogy könnyen elveszhetett az, aki kötéllel oda nem kötötte magát a korláthoz. A szél rémes sikongással üvöltött, a szorosán becsavart vitorlák a vak-sötétben borzongató puffogással verődtek a kötelekhez, csarnakok csigái fültépően csikorogtak és ráadásul ömlött a víz a felhőkből lefelé és a tengerből fölfelé. A hajó ugyanis folytonosan emelkedett, süllyedt és közben egy-egy kereszt hullám irgalmatlan durvasággal végigsöpörte a szabad fedélzetet.

Az öblös szócsövön keresztül — a vihart is túlkiáltva — szinte minden pillanatban felhangzott a fedélzetmester parancsszava és Róbert kapitány emberei a parancs szerint ebben az ítéletidőben is teljes biztonsággal jártak-keltek a kötelek és hevederek tömkelegében. Velük együtt dolgoztak a komák is és Pöhöly Ferke, mert mint vérbeli halászok meg nem állhatták, hogy ilyenkor ölbetett kezekkel kuksoljanak.

— Na, nem mindenféle hajócska tudná ilyen könnyen elviselni ezt a példátlan orkánt, — mondotta torokhangon a kis kapitánynak Csun, a helyettes fedélzetmester.

Csallang tanár úrékről azonban mit sem tudtak a keményen elfoglalt emberek. Az igaz, hogy sokkal

inkább igénybe vette őket a vihar, semhogy más valamivel is ráértek volna törődni.

Muki, aki még csak gondolni sem akart arra, hogy Csallang tanár úrékat a tengerbe sodorta valami udvariatlan hullám, maga mellé vette az öreg Andersen bácsit és hozzáfogott a hajó belső részeinek az átkutatásához. Sorra járták a középső-fedélzet helyiségeit, bepillantottak minden fülkébe, rejtett zúgba, felcsavargatták a villanyos körtéket, de egy árva lelket sem találtak.

— Hát lehetséges volna az, hogy észrevétlenül belesodrótak a tengerbe? — kérdezte a kis kapitány az izgatottságtól remegő hangon.

— Ezt bajos elképzelni. A felső-fedélzeten most mindig sokan vannak, és a halálos veszedelembé került emberek kiabálni szoktak. De elvégre az is megeshetett, hogy hangtalanul, tehát észrevétlenül sodródtak le, — válaszolta alapos lassúsággal Andersen bácsi, aki annyi szerencsétlenségnek volt már a tanúja, hogy semmi sem hozta ki a nyugalomból.

— Hopp, hát ez mi?! — kiáltott fel Muki s hirtelen lehajolva, valami hálóféle szövetet akart felemelni, amilyennel Csallang tanár úr vadásztak a tenger gyanútlan ázalagjaira. A hálósálak azonban nem engedelmeskedtek a kis kapitány kezének, mivelhogy jó erősen be voltak szorulva a padlózat nyílásába.

— Ez az alsó-fedélzet egyik csapóajtója, amely

a hátsó raktárba nyílik, — magyarázta Andersen bácsi meglepetéssel, mert a nyílásba szorult szövetet ő is különösnek találta.

— Nyissa ki! — sürgette türelmetlenül a kis kapitány a hajó öreg házmesterét.

Andersen bácsi előbb kiegyenesítette a csapóajtó fülét, amely egészen belesímult a padlózatba s aztán könnyed rántással felhúzta az ajtót. A tágas léken erős világosság és erősen dohos levegő áradt ki. A kis kapitány leszaladt a lépcsőn és hangos örömkialtással üdvözölte az elveszetteket, akik egy üres láda körül kuporogtak. Csallang tanár úr egy kis zsebbéli nagyítóüveggel valami ritka zsákmányt vizsgált. Árpika a ládára borulva aludt, Tökk Frigyes pedig az ecetnél is savanyúbb ábrázattal bámult maga elé.

— Hogy kerültek önök ide? Miért nem maradtak a középső-fedélzet kényelmes és tiszta helyiségeiben? — kérdezte nagy álmétkodással Muki.

Mint ahogy Csallang tanár úr egyáltalán nem vett tudomást a jövevényekről, és Árpikát sem ébresztette föl a zaj, Tökk Frigyes felelt a kérdésre, bár látszott rajta, hogy a külvilággal ő sem szívesen elegyedik szóba.

— Először nem itt telepedtünk le, — kezdte rá Tökk Frigyes síri hangon — hanem a fölöttünk lévő szobában. Ott legalább jó puha székben várhatta az ember, amíg a hajó elsüllyed. De a tanár úr nagyon lármásnak találta azt a finom helyet,

mert erősen behallatszott a vihar és a gránátok robbanása. Egy szörnyű durranás után minden lere-

A kis kapitány gyorsan leszaladt a lépcsőn.

pült az asztalunkról, a nagyítóüveg is, és ahogy a padlón összekeresgettük a holmijainkat, hát rá-

akadtunk az idevezető ajtóra. Persze, a tanár úrnak se kellett több. Mindjárt lehurcolkodtunk ide. Mert a tanár úr a tudomány érdekében az egérlyukba is bebúvik. Senkitől és semmitől sem fél. Pedig a példaszó is azt tartja, hogy jobb félni, mint megijedni. Én kérem, a példaszóhoz tartom magamat, hogy a hajótöréskor ne ijedjek meg túlságosan.

— Önök tehát semmit sem tudnak abból, ami azóta odafönt történt? — kérdezte szelíden a kis kapitány, mert bizonyos szánalmat kezdett érezni a halálfélelemtől agyoncsigázott Tökk Frigyessel szemben.

— Talán elsüllyedtünk már s most a tenger fenekén ülünk?! — hörögte Tökk Frigyes elké-
külve.

— Még nem, még nem, — igyekezett megnyug-
tatni a kis kapitány a rettegő embert.

Végre Csallang tanár úr is észrevette, hogy körül-
lötte megmozdult az élet. Bosszúsan felütötte a
fejét és haragos szemekkel nézte a kellemetlenül
himbálódzó villanykörtét, mintha éppen az zavarta
volna meg fontos munkájában.

Muki, aki már ismerte Csallang tanár úr termé-
szetét, most minden ügyességét összeszedte, hogy
valamiképpen belophassa magát a tudós férfiú szí-
vébe. Úgy érezte, hogy ez az ember az, aki segíteni
tudna Róbert kapitányon, ha felkelhetné az érdek-
lődését. De hogyan keltse fel?! Hiszen ez a furcsa
ember az ázalagokon és bogarakon kívül semmivel

sem törődik. Még csak szóba se lehet vele állni. A füle bedugult minden olyan szóval szemben, mely nem ázalagok ügyét szolgálja.

Ilyen kétségek és remények között vergődött a kis kapitány, mikor Csallang tanár úr felvetette szögletesen lapos fejét. Ebben a nehéz pillanatban ezerféle terv villant át az éleselméjű fiú agyán. Majd hirtelen elhatározással előbbre lépett, lehajolt Csallang tanár úr nagyítóüvegje fölé s aztán biztos, csengő hangon megszólalt:

— Bocsánat, tanár úr, de amit ön oly csodálatos kitartással búvárol, az tulajdonképen sohasem volt élőlény.

Csallang tanár úr erre a kijelentésre úgy ugrott fel, mintha darázs csípte volna meg. A szemöldökei összefutottak, félelmetes sündisznócskává formálódva át, tekintete pedig áttüzesedett, mint az éhes tigrisé, amikor végre megjelenik a várva-várt zsákmány.

— Na igen, — folytatta a kis kapitány közömbösséggel — ha nem evvel a zsebbeli nagyítóval fogja vizsgálat alá venni a tanár úr, hanem a „Balaton“ mikroszkópjával, ezerhatszázszoros nagyítással, akkor hamarosan meggyőződik róla, hogy az a valami nem állat, hanem egy csipetnyi dohánylevél, mondhatnám: bagó. Talán Tökk Frigyes úr beverte a pipáját a tengerbe, a tanár úr pedig egy finom kis szeletkét szerencsésen kihalászott a bagóból.

— Hogy mondta, kérem, hogy önöknek mikroszkópjuk van 1600-szoros nagyítással?! — kérdezte a boldogságtól szinte átszellemülten Csallang tanár. Mert csodálatosképen Csallang tanár úr az élet minden kényelméről, sőt a legszükségesebb dolgokról, az evésről, ivásról, alvásról is le tudott mondani, de a mikroszkópról nem. Mikroszkóp nélkül holt ember volt.

S azon nem is kell valami túlságosan csodálkoznunk, mert hiszen azok az apró lények, amelyeket Csallang tanár úr már évtizedek óta tanulmányozott, még 1600-szoros nagyítás mellett is alig voltak láthatók.

Muki hagyta, hogy a boldogság érzete jó alaposan átjárja Csallang tanár urat, s csak mikor már madarat lehetett volna fogatni vele, akkor felelt neki:

— A hajó pompás mikroszkópja állandóan a tanár úr rendelkezésére áll.

— Akkor hát menjünk, — mondotta Csallang tanár elérékenyülve s ő maga már meg is indult a lenge lépcsőn fölfelé.

Muki szelíden visszahúzta a tanár urat s aztán szinte könyörgő hangon a fülébe súgta:

— Tanár úr, a mikroszkóp előtt önre még egy nagy feladat vár.

— Minden tehetséggel a rendelkezésére állok, — felelte készséggel Csallang tanár úr.

— Meglehet, — kezdte rá a kis kapitány most

már nekibátorodva — hogy a tanár úrnak még nincs is tudomása a hajónk kapitányának súlyos megsebesüléséről.

— Az Istenért, hát mért nem szóltak, hiszen én okleveles doktor vagyok, és elsősorban is sebész! — fakadt ki nagy méltatlankodással Csallang tanár, akit a mikroszkóp néhány pillanat alatt olyan rendes, melegszívű emberré varázsolt át, hogy rá sem lehetett ismerni.

Muki határtalan örömeiben megragadta a tanár úr kezét és csókokkal halmozta el. Aztán megparancsolta Andersen bácsinak, hogy a gyógyszer-szekrény fiókjait hordja a társalgóba, maga pedig Csallang tanár úrral a nagybeteg Róbert kapitány ágyához sietett.

Amilyen lelkes és páratlan odaadással búvárolta Csallang tanár úr az ázalagok titokzatos világát, éppen olyan felülmúlhatatlanul önfeláldozónak és fáradhatatlannak bizonyult mint orvos is. Hihetetlenül gyorsan járt a keze s egy pillanat alatt annyi parancsot osztogatott, hogy még Tökk Frigyesnek is be kellett állani a betegápolók sorába, noha ő százszorta inkább lent maradt volna a dohos raktárhelyiségben, mintsem hogy egy újjnyira is ki-dugja az orrát a vihardúlta fedélzetre. Hanem aztán Ufi három ember helyett is dolgozott. Amikor Csallang tanár úr elkiáltotta magát: „Melegvizes palackokat a beteg lábához!” Ufi gondolkozás nélkül a fedélzetre ürítette a boros palackok drága tar-

talmát, s miután a kazán még forró levével valamennyit megtöltötte, lélekszakadva vitte az egész sereget a társalgóba.

Csallang tanár homlokán a megelegedés ránca táncot járt ekkora buzgalom láttára.

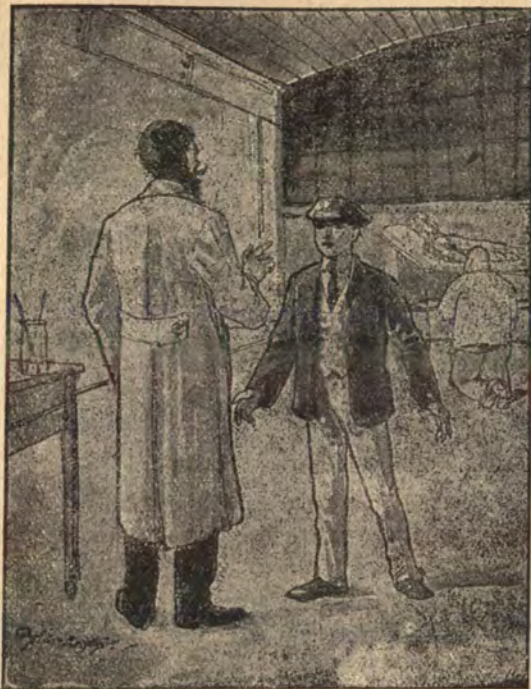
— Határozottan tudományos pályára való vagy! — harsogta kitűnő elismeréssel Csallang tanár úr és jókorát ütött a hólyagfiú vállára.

Tökk Frigyest elfogta a sárga irígység. Többé nem tudott szabadulni attól a kínos gondolattól, hogy Ufi ki akarja őt túrni az állásából. Annyira-amennyire erőt vett hát a halálfélelmén és fürgének, frissnek igyekezett mutatkozni, hogy magára vonja Csallang tanár úr figyelmét.

Ennek a nagy sürgés-forgásnak legalább megvolt az a haszna, hogy a Róbert kapitányért aggodalmaskodók nem értek rá kérdésekkel ostromolni Csallang tanár urat s ilyképen nem is zavarhatták fölötte kényes munkájában. Mert a tanár úr munkája valóban becsületére vált volna a leghíresebb sebésznek is. A gránát-szilánk ugyanis csúful összeroncsolta Róbert kapitány koponyáját. A beteget többszörösen meg kellett operálni, ami a viharban folytonosan ugráló hajón szinte kivihetetlennek látszott. De Csallang tanár úr minden akadályt legyőzött.

— A beteg túl van a legnagyobb veszedelmen, — jelentette ki Csallang tanár úr, amikor az utolsó pólyákat is elhelyezte a súlyosan sebesült fő védelmére.

— Kérem, tanár úr, — kérdezte Muki hódolat-
teljes tisztelettel — körülbelül mikorra remélhetjük,

— *Ez nem fontos, — felelte Csallang
tanár úr.*

hogy szeretett kapitányunk ismét átveszi a hajó
parancsnokságát?

— Ez nem fontos, — felelte Csallang tanár úr

és türelmetlenül legyintett a kezével. — Az a fontos, hogy a beteg túl van a halálos veszedelmen. Ha csak egy félórát késtünk volna is a műtéttel, a kapitányuk menthetetlenül elvérzett volna. Ne azon morfondirozzanak hát, hogy mikor gyógyul fel a beteg, hanem adjanak hálát az Istennek, hogy egyáltalán életben marad.

Az örvendezőket egy kissé megriasztotta a tanár úr kemény hangja. Hiszen nem a kíváncsiságukat akarták ők kielégíteni, hanem vigaszt akartak kapni súlyos helyzetükben. Elvégre is, nem kis dolog gazdátlanul bolyongani ellenséges vizeken! De ehhez az egyébként jeles tanár úrnak nem volt érzéke. Muki mindazonáltal nem hagyta annyiban a dolgot. Összeszedte minden bátorságát s mielőtt sikerült volna Csallang tanár úrnak leülni a mikrozkóphoz, eléje állt és ravasz-kás fordulattal így szólt:

— A műszeres szekrényünkben sok mindenünk van, aminek a tanár úr hasznát veheti. Fenék-hálóink is vannak különféle nagyságban és kivitelben. Talán mondanom sem kell, hogy mindenünk a tanár úr szolgálatára áll.

— Nagyon kedves, igazán nagyon kedves, — mondotta Csallang tanár úr a kezeit dörzsölve. — Majd alkalomadtán időt szakítok magamnak és apróra megvizsgállok mindent.

— Szabad még egy szót? — kérdezte a kis kapi-

tány élénk könnyedséggel, hogy minden gyanút elhárítson magáról.

Csallang tanár úr most már nem felelt, csak egy barátságtalan pillantást vetett az alkalmatlankodóra, miközben feltette szemüvegét s kezdte beigazítani a mikroszkóp lencséjét. De Muki már nem hátrált meg.

— Tanár úr, — mondotta ünnepies komolysággal a kis kapitány — nem kisebb dologról van szó, mint mindnyájunk életéről. A fűtőanyagunk teljesen elfogyott, az élelmiszerünk pedig a legszűkösebb beosztással is legfeljebb egy napra elegendő. A vihar percről-percre távolabb visz bennünket a kedves hazai partoktól és ráadásul mindenfelől ádáz ellenség leselkedik ránk. Nekünk tehát pontosan tudnunk kell, hogy mi van a kapitányunkkal. Számíthatunk-e rá holnap reggel legalább annyira, hogy innen az ágyból a szavával irányíthat bennünket.

— Egyszer s mindenkorra vegyék tudomásul, — felelte Csallang tanár feltűnően higgadtan — hogy a kapitányukra hat-nyolc hónapig mitsem számíthatnak, noha az a rendkívüli eset sincs kizárva, hogy a gyógyulás folyamata valamivel megrövidül. Szóval így is, úgy is hosszú hónapokról van szó, amely idő alatt semmiféle tanácsot nem kaphatnak a kapitányuktól, mert éppen a beszélőképessége az, amit legutoljára fog visszanyerni. Arról azonban jót állok, hogy megfelelő kezelés mellett teljesen

visszanyeri egészségét. Egyébként én magam fogom kezelni, és segítségül csak ez az ügyes fiú maradjon itt, mert Tökk Frigyes már bebizonyította, hogy nem való tudományos pályára.

Csallang tanár úr az ügyes fiú alatt Ufit értette, sőt az ujjával egyenesen rá is mutatott, mire Ufi szolgálatkészen felugrott s úgy kihúzta magát, mint a földbevert vascövek, csak éppen hogy a szemei teltek meg könnyekkel. Ezek a könnyek azonban már a hála könnyei voltak. A tanár úr szavaiból ugyanis megértette a derék fiú, hogy szeretett kapitányának az életéért már nem kell aggódnia.

A tanár úr ismét sündisznócskává tömörítette a szemöldökeit és katonás megelégedéssel mérte végig a hólyagfiút, aki merev tartásából egy pillanatra sem zökkent ki, és ami Csallang tanár úr előtt a legnagyobb erényt jelentette, semmiféle kérdezni-valója sem volt.

— Pihenj! — mondotta végre Csallang tanár úr, amiből Muki arra következtetett, hogy Csallang tanár úrnak valamikor réges-régen a katonasághoz is köze lehetett.

A kis kapitány belátta, hogy a jeles tudóssal szemben nincs több keresnivalója. Elhatározta hát, hogy ott hagyja a műszerei között, amelyeket előrelátó gondossággal már előbb a társalkodóba vitétt, hogy azok miatt egy pillanatra se kelljen Csallang tanár úrnak a beteg mellől eltávoznia.

Maga Csallang tanár úr már teljesen elmerült a tudományos bűvárlatban. Szögletes lapos feje valószínűleg odatapadt a mikroszkóphoz és nézte, nézte azt a bizonyos kis bagómaradványt, amely az erős nagyításban óriási dohánylevéllé szélesedett ki.

Muki még egy pillantást vetett Róbert kapitány bebonyálta, mozdulatlan alakjára, s miután boldog érzéssel megállapította, hogy a nagybeteg alig észrevehetően bár, de szabályosan kezd lélekzeni, távozni készült.

— Parancsnok úr, — lehelte síri hangon Tökk Frigyes, a távozó kis kapitányhoz csúszva — mi lesz velünk? Mikor tesz partra bennünket? Az mégis nagy bűn volna, ha minket is elsüllyesztene a hajóval együtt, mert mi nem vagyunk tengeri emberek. Igaz, hogy én csak egyszerű laboráns vagyok, mondhatná ön, aki nem ismeri a helyzetemet a Magyar Nemzeti Múzeumnál, de a jó Isten előtt a laboráns is annyit nyom a latban, mint a magasabb rangosztálybeli tisztviselő, s még hozzá én árva is vagyok, nincs se apám, se anyám. .

— Ejnye, — ripakodott rá a kis kapitány — szedje össze magát! Tudja, hogy hányan vagyunk itt a hajón?

— Nem, nem tudom, a számadás mindig gyenge oldalam volt, — dadogta fogvacogva Tökk Frigyes.

— Huszonhárman vagyunk, és mindenki férfian viselkedik, csak ön vesztette el a fejét. Dobbantson egyet a lábával és emberelje meg magát!

— biztatta a kis kapitány az anyámasszonyoskodó embert s azzal a faképnél hagyta.

A kis kapitány tanácsa szöveget ütött a halálfélelem között hánykódó ember agyába. Elhatározta, hogy megpróbál dobbantani a lábával. A jobbjával görcsösen belekapaszkodott a legközelebbi ablakfordítóba, a baljával kínoskeservesen a levegőbe emelte az egyik lábát s aztán hirtelen eleresztette. De az bizony egy cseppet se dobbant. Megkísérelte másodszor is, harmadszor is, mígnem a hajó nagyot zökkent, az ablakfordító Tökk Frigyes markában maradt, jómaga pedig egyensúlyt veszítve hanyattvágódott.

— Pogány tatárok ezek a tengeri emberek, még a legfiatalabbja is — mormogta Tökk Frigyes, miközben feltápászkodott. Pedig nem volt igaza. Mert lám, már az is néminemű bátorságot öntött beléje, hogy megpróbált dobbantani. A hideg borzongás ott szaladozott ugyan még a hátgerincében, de azért mégis csak férfiasabbnak érezte magát. Először is merészen körülnézett, amit eddig meg nem engedett volna magának. Aztán fogta a kis Árpit és kényelmesebb helyre fektette. Igazán szerencse, hogy olyan jó alvó volt a tudós fiúcska, mert aki a társalkodóban rendet akart teremteni, az azon kezdte a munkáját, hogy Árpikát más helyre telepítette. Szóval folytonosan tették-vették, mint a postán a csomagot, és ő zavartalanul aludt tovább.

Egyébként ami a rendcsinálást illeti, Tökk Fri-

gyes úr megelégedett annyival, hogy Árpikát arrébb tette. Aztán óvatos sunyisággal odalopakodott a mikroszkóp mellé, végtelen gondossággal meghegyezte a ceruzákat és néhány finom papírlappal együtt a tanár úr kezeügyébe tolta, hogy mindjárt ráakadjon, ha rajzolni akar. Végül kiszedte a zsebéből az ázalagos üvegeket, az egyiknek meglazította a dugóját és vékonyka üvegpálcikával tette készen várta, hogy a zavaros folyadékból mikor kenhessen egy szemerkét a mikroszkóp vizsgálólapjára.

— Csakugyan bagódarabka, — jelentette ki kisvártatva Csallang tanár úr és bosszúsan kifujta a mikroszkópból az alkalmatlan idegent.

Tökk Frigyes a következő pillanatban már oda-dörzsölte az ázalagos vízbe mártott üvegpálcát.

Csallag tanár megbocsátó tekintettel fogadta a tudományos pályára alkalmatlan ember figyelmes szolgálatát. Mindjárt rá ismét nekifeküdt a mikroszkópnak s legott túlvilági boldogságban ragyogott az arca. Az a szemernyi vizecske ugyanis meg-elevenedett az 1600-szoros nagyításban, egész raj állatka futkározott benne, gondtalanul és vidáman fürgéskedve, mint a játszadozó gyermekek a nap-sütéses mezőn.

— Új alak, egészen új alak, Tökk Frigyes! — kiáltott fel diadalittasan Csallang tanár úr s már rajzolta is az új alakot, olyanformán, hogy az egyik

szeme a mikroszkóp csövén pihent, a másik pedig a ceruzáját kísérte figyelemmel.

— Ah! — kiáltott fel Tökk Frigyes is kötelességszerű csodálkozással, tehát még mindig nem a régi áhítattal, mert a társalkodó órája éppen éjféltizenkettőt ütött.

Tökk Frigyest ismét gonosz sejtelmek fogták el. Vacogott, mint ocsú a rostában s a világot se merte volna a fejét felvetni. A sok gyötrődés végre is anyyira kimerítette, hogy ráborult az asztalra és elaludt. De még álmában is rángatózott. Úgy hajnal felé Csallang tanár úr is szépecskén elszunyókált a mikroszkóp mellett. Csak Ufit nem tudta megtörni az álom. Hűséges, éber szemekkel nézte jó urának halavány arcát és vértelen, lezárt ajkát. A szeme folytonosan könnyben úszott s a szája-szélei meg-megrebbentek, mint a virágszirmok a szellő leheletében. Imádkozott a derék fiú, szótlanul, hangtalanul imádkozott.

Odakünt pedig meg nem gyengült erővel dühöngött az orkán. Muki azonban Róbert kapitány szerencsés megoperálása után úgy találta, hogy viharról már szó sem lehet. Háborogni háborog a tenger, de az nem valami nagy dolog. Könnyű szívvel, biztos lépésekkel járt-kelt az életveszélyes felső fedélzeten. Sorra járta az embereit, mindegyiket kikérdezte, mindegyiknek a fülébe súgta a jó hírt. Ilyen ítéletidőben más, közönséges hajósnép már fejvesztetten várja a megsemmisülést, a „Balaton“ népét

pedig valóságos örömmámor fogta el a kis kapitány körútja után.

De hát ki is merhetett volna elsüllyedésre gondolni akkor, amikor Csallang tanár úr kijelentése szerint Róbert kapitány már túl volt minden életveszedelmen!?

Maga Muki is bensőleg sokkal inkább fel volt villanyozva, semhogy nagy fáradsága ellenére is lepihenésre gondolhatott volna. Miután a vígaszta-
lan állapotban senyvedő tengeri betegeket is meg-
nézte, felment a parancsnoki hídra és Tomtól át-
vette a hajó vezetését. Ezzel azonban magának
Tomnak egy csipetnyivel sem könnyebbült meg a
szolgálata. A kis kapitány úgy egy lélegzetre annyi
teendővel bízta meg, mintha a derék fedélzetmes-
ternek legalább is négy keze lett volna. Na, de bírta
az a versenyt két kézzel is! Először is kellő mennyi-
ségű esővizet kellett gyűjtenie, hogy minden eshe-
tőségre elegendő ivóvizük legyen. Másodszor az
élelmiszert, amelyet úgyszólván uzsonna gyanánt
Fiuméből magukkal hoztak, annyi egyforma adagra
kellett szétmércsigélnie, ahányan voltak — rangra
való tekintet nélkül. S még egy csomó többé-
kevésbé fontos dolgot kellett elintéznie. Végezetül
pedig, amikor már minden egyébbel végzett, az étel-
adagokat az egyes érdekelteknek személyesen kel-
lett átadnia, külön-külön mindenkinek bőségesen
megmagyarázván, hogy azon felül a hajón egy fa-
latnyi harapnivaló sincs. Tehát takarékoskodni kell

a legkisebb morzsával is. A bor, már t. i. amit Ufi nem locsolt ki, a betegeknek maradt.

A hajó vezetése a viharban annyi gondot adott, hogy a kis kapitány más egyébre nem is vesztegethette az eszét. Megvirradt anélkül, hogy csak egyszer is eszébe jutott volna: Uram Istenem, mi lesz holnap?!

Nos hát, ez a „holnap“ kérdezetlenül is beköszöntött és a vihar dühöngött tovább ugyanazzal az ádáz dühvel, mint az elmúlt éjszaka. Muki átadta a hajó vezetését a főkormányosnak, maga pedig lefeküdt, mert már alig állt a lábán. És annyi lelki és testi megpróbáltatás után oly mélyen elaludt, hogy még délben is csak nagy ügyel-bajjal tudta a kis inas felrázni. Bizonyára abbahagyta volna az ébresztési munkát, ha Muki lefekvéskor keményen a szívére nem köti, hogy délben okvetlenül költse fel. Ámbátor, parancsnoki teendőit tekintve, bátran alhatott volna tovább is, mert a helyzetük délután sem változott. Az orkán lankadatlan buzgalommal működött, sőt naplemente után még fokozódott is az ereje. Az emberek szemlátomást kezdtek kifáradni. Ahhoz ugyanis kevesen voltak, hogy a szolgálatban egymást rendesen fel tudták volna váltani. Egyszerre csak kettő pihenhetett, s ez a pihenés sem tartott tovább két óránál. Ennek következtében még mindig voltak olyanok, akik egyáltalán nem jutottak pihenéshez s már több mint 24 óra óta szakadatlanul munkában állottak.

Pedig vihar idején a legacélosabb izmoknak is bőven elegendő 6 órai szolgálat. És ráadásul az ennivaló is elfogyott. Előzőleg már annyira ki voltak éhezve, hogy azt a szerény osztalékot, amelyet a fedélzetmester kinek-kinek a markába nyomott, menten bekapta mindenki. Most aztán koplalva dolgoztak. Kétségtelen, hogy a kettő közül az egyik is úntig elegendő lett volna. A koplalást és a nehéz munkát így együttesen csak a Róbert kapitány emberei tudták vidám tekintettel elviselni.

A kis kapitány, akit az a néhány órai alvás egészen felfrissített, egy pillanatnyi nyugalmat se engedett magának. Mindenütt ott volt, mindenkinek a helyzetén könnyíteni iparkodott. A fáradtatkat erőnek erejével felváltotta és éppen olyan ott-honosan mozgott a köteleken, a szárnyvitorlák között, mint a parancsnoki hídon. Közben bebetekintett Róbert kapitányhoz és megvizsgálta a tengeri betegeket, akikbe tölcséren keresztül egy kis meleg folyadékot öntött, mert azon a ponton voltak már, hogy beléjük fagy a lélek.

Éjfélután elállt az eső s mintha a szél is engedett volna valamit a dühéből.

— Andersen bátyó, — horkantott rekedt hangon a mellette elhaladó öregre a vitorlamester — maga ugyancsak sok mindenféle vizen járhatott már, talántán meg tudná hát jósolni, hogy meddig tart még ez a cudar idő?!

— Hja, öcskös, minden víznek más a természete.

Ezt a vizet meg éppenséggel nem ismerem, hacsak azt nem nevezem ismerkedésnek, amikor megboldogult gazdámval Fiuméba vittük a „Balaton“-t, akkor még „Aalborg“-ot. A hajót azonban ne féltésétek, mert nagyobb bálban is táncolt az már. Hét-napos bálban, kint a Csendes-oceánon! És nem is egyszer! — válaszolta büszke önérzettel az öreg Andersen.

— Jó, jó, bátyó —, mondotta tisztelettel a vitorlamester — de azért mégis mondhatna valamit az időre.

— Hát, hát —, latolgatta a szót nagybölcse az öreg Andersen — valamit mondhat az ember, hogy éppen mondjon. De minden felelősség nélkül.

— Elfogadom. Tehát minden felelősség nélkül mondjon valamit.

— Ha ez a víz éppen olyan természetű volna, mint a Behring-tenger, akkor a jelekből azt következtetném, hogy holnap délben már szép napsütésünk lesz és teljes szélesend.

— Tyhű, a ragyogóját —, kiáltott fel ujjongva a vitorlamester — az már szinte sok is lesz a jóból! Fűtőanyagunk ugyanis nincs, a gépeinket tehát nem használhatjuk, s ha ráadásul szelünk se lesz, a vitorláink is annyit fognak érnei, mint a gépeink. Szóval, úgy fogunk állni itt a tenger közepén, mint a kútágas a Hortobágyon. Mondhatom, hogy szép remények az éhes gyomornak, amikor a hajón egy falat ennivaló sincs!

— Szélcsendben én élelmezem a hajót —, vágott közbe váratlanul Csonka Gergő, aki a beszélgetés végefelé érkezett oda, de azt még megértette, hogy miről van szó.

A vitorlamester és Andersen bácsi csodálkozó szemeket meresztettek Csonka Gergőre, aki arra vállalkozik, hogy a sivatagnál is kilátástalanabb elhagyottságban kosztot adjon egy egész hajó népének.

— Semmi ördögösség sincs a dologban — nyugtatta meg őket Csonka Gergő. — Mert hát én is halász vagyok, a komám is az és Pöhöly Ferke is az. Aztán a szememmel láttam, hogy a hajón fölösen van halászszerzőm. Nos, két-három óra alatt annyi vackor halacskaát összefogunk, hogy a hajó legnagyobb zsírolvasztóüstje is színültig megtelik a zsákmánnyal. De megyek is és megbeszéllem a dolgot a kis kapitánnyal, meg a komámmal.

A jó hírt természetesen a vitorlamester is tovább adta és úgy történt, hogy néhány perc múlva már az egész hajó arról a dús lakomáról álmodozott, amelyet majd Csonka Gergőék találnak az éhezők elé, ha eláll a szél.

Ez a kis tere-ferre mindenesetre jó volt arra, hogy az éjszaka nehéz óráit egy kissé megvidámítsa. Másról aztán nem is lehetett szót ejteni. Egyik-másik annyira beleképzelte magát a halevésbe, hogy a száját is úgy járatta már, mintha sült tengeri sügért ropogtatnának a fogai.

A virradat valóban úgy indult, mintha Andersen bácsi jóslatát akarná megszilárdítani. A nagy, terhes felhők itt is, ott is megszakadtak, a tenger háborgása észrevehetően gyengült, a szél pedig szinte minden előkészület nélkül behúzta a szárnyait.

— Na még! Na még! — bízta az időt nagyjókedvűen a vitorlamester, mire a többiek zajos hahotába törtek ki.

És az idő engedett a biztatásnak. Kilenc óra tájt már csak egynéhány felhőfoszlány úszott az égen, s azok is sietve siettek a láthatár mögé bújni. És a nap süttött, meleg, vidáman, életfakasztóan, mint ahogyan csak a legderűsebb tavaszi reggelen szokott sütni.

Hej, hogy megváltozott az élet egyszerre a „Balaton“ fedélzetén! Mindenkinek ünneplőbe öltözött az arca, mindenkinek volt valami tréfás szava a másikhöz.

A hajón azonban örömben és búban is első a rend. Tom, a fedélzetmester, olyan ember volt, aki ettől a szabálytól egy hajszálnyira se tudott volna eltérni. De hisz' nem is akadt olyan, aki ki akarta volna magát húzni avagy csak immel-ámmal akarta volna a kötelességét teljesíteni.

Arról volt ugyanis szó, hogy a hajót a vihar után tisztába tegyék — minden egyebet, tehát a pihenést és az evést is megelőzően.

— Ha másképen cselekednénk —, magyarázta a

fedélmester Keszeg Andrásnak —, akkor ahhoz az emberhez hasonlítanánk, aki mosdatlanul ül az asztalhoz.

És nyifogtak, zszisegetek a nagy súrolókefék, szuzogott a szivattyú, kopogtak a vödrök és ömlött a víz nemcsak a felsőfedélzeten, a sétatfedélzeten, hanem a középső fedélzeten is, a szobákban és a termekben éppen úgy, mint a gépházban és fent a tarcok és a csigafűzerek között. Az alapos mosdatást éppen olyan alapos törülgetés követte, közben pedig kiteregették a vitorlákat, megszáritották, a sérüléseket kijavították és újból begöngyölgették valamennyit. Hasonló kezelésben részesítették az ezerszálú kötélzetet is. Az elszakadtakat újakkal pótolták, a kimarjult csigákat kicserélték és gondosan szemügyre vettek minden srófot, csomót, bogot.

Hiába, a tüneményes halebéd megsokszorozta az egyébként is szorgos emberekben a munkakedvet és a hajó tisztába tevését egy egész félórával hamarabb bevégezték, mint ahogyan a szigorú fedélmester előírányozta.

— Általános pihenés! — adta ki a parancsot a kis kapitány s most már mindenki a saját személyének szentelhetette gondjait.

Az emberek megmosakodtak, rendbehozták a ruházatukat s aztán kimerülten ledőltek erre is, arra is, egyenkint vagy csoportokban. Egyik-másik nyomban elaludt, némelyek azonban a szunyókálással is beérték és közben beszélgettek, sőt pipáz-

gattak is azok, akiknek még nem ürült ki fenékig a zacskójuk.

A komák a hajó mosdatása alatt nagy szakavatottsággal felkészültek a halászatra. Nem csekély örömükre éppen olyan hálót is sikerült a raktárban felfedezni, amelyet, a körülményeket tekintetbe véve, a legmegfelelőbbnek tartottak. A szél is teljesen elült, annyira, hogy a füst azon egy helyben ott maradt a Pöhöly Ferke orra alatt, s ha nem akarta másodszor is beszippantani, hát neki kellett hátrább húzódnia. A csónakot már előbb vízretették, s így esett meg, hogy a három halász szinte észrevétlenül távozott a délebédre valót összefogni.

Valaki azonban mégis üdvözölte a távozókat, ámbár csak gyenge kézlobogtatással. Árpika volt, aki a fölelevenedett Tökk Frigyessel ázalagokra vadászott a hajó orrában.

Tökk Frigyésre valóban alig lehetett ráismerni. Ismét a régi önérzetes és bátor férfiú volt. Az elmult viharról csak így beszélt: „Jelentéktelen kellemetlenség!” A kis Áрпи persze sokkal udvariasabb gyermek volt, semhogy Tökk Frigyest egyik-másik viharbéli szánalmas kifakadására visszaemlékeztesse.

Az egyetlen élő lény, aki előtt Tökk Frigyes ebben a szép időben sem mert kiegyenesedni, Ufi volt. Ez a nagy gyerek a maga néma fájdalmával, lobogó szeretetével két könnyes szemében, amint ott ült elmozdíthatatlanul beteg urának az ágyá-

nál, ez végtelen csodálatot és tiszteletet keltett Tökk Frigyes szívében. Mindjárt el is határozta, hogy ha Csallang tanár urat gránát éri, hasonló önfel-

A komák felkészültek a halászatra.

áldozással fog az ágya mellett ülni. Egy párszor, amikor azt hitte, hogy senki sem látja, fájdalomtól megtört arcot próbált vágni. A zsebbéli kis

katonatükrével ellenőrizte magát. A többszöri kísérletezés mutatta, hogy ebben a tekintetben csak tökéletes eredménnyel tudna megelégedni.

A kis kapitányt már inkább félelmetes egyéniségnek tartotta Tökk Frigyes. Semmiképen sem tudott a fejébe férni, hogy ilyen gyerek-ember egy egész hajó népének parancsoljon. S hozzá még milyen keményen tudott parancsolni! Csallang tanár urat is kimozdította a helyéből és befogta betegápolónak. Ezt ugyan Pesten senki sem fogja neki elhinni. Sőt még őt, Tökk Frigyest is csúnyául lepirongatta. Ilyet! Ilyet! Ökölboszorult a marka és fejét harcias elszántsággal a parancsnoki híd felé emelte. De mindjárt rá összekunkorodott mint az abroncs és alázatosan hajlongani kezdett.

A kis kapitány ugyanis, aki a parancsnoki-hídon foglalatoskodott, éppen abban a pillanatban arccal a hajó orra felé fordult. Tökk Frigyes azt hitte, hogy egyenesen őt nézi. Ezért ijedt meg annyira. Pedig a kis kapitány számára most senki sem létezett. Legkevésbé Tökk Frigyes. Mert a kis kapitány most végezte parancsnoki tisztségéből kifolyólag életének első nagy feladatát: előmunkálatokat tett a hajó földrajzi fekvésének pontos meghatározására.

Ez a feladat nemcsak embert kíván, hanem azonfelül tapasztalt és ügyes tengerészt is. Mert a végtelen tengeren egy lépést sem tehet anélkül a kapitány, hogy pontosan ne tudná, hol van a hajója.

Így Muki sem gondolhatott addig a szabadulásnak semmiféle módjára sem, amíg meg nem határozta a „Balaton“ fekvését.

Ehhez a munkához az idő is nagyon kedvezett neki. A hajó mozdulatlanul állt a teljes szélcsendben, az ég tiszta volt s így hajszálnyi pontossággal megállapíthatta a déli időt, amikor a nap az égbolton eléri útjának legmagasabb pontját. Az egész munkálatban ez a legfontosabb mozzanat. Érthető tehát, hogy minden gondját ennek a dolognak szentelte és más egyébbel nem akart törődni. Keményen meg is hagyta a fedélzetmesternek, hogy a parancsnoki-hídra senkit se eressen fel. Még a tengeri betegekről sem volt szabad időközben jelentést tenni, pedig nagyon a szívéen feküdt a sorsuk. Már előzőleg kihordatta őket a fedélzet legnaposítottabb tájára és állandó szolgálatukra kirendelte a kis Cselebit, aki ilyen minőségben felülmúlhatatlan ügyes és találékony volt.

A derék fiúcska valóban odaadó buzgalommal forgolódt az elkényszeredett betegek körül, akik azonban már éledezni kezdtek.

Persze altohányi és feltohányi Tohány Tamás volt az első, aki önmagára eszmélve hangot adott. Azaz csak akart hangot adni, de nem igen sikerült neki, mert rettenetesen be volt rekedve. Cselebi szolgálatkészen a segítségére sietett, két karjával alátámasztotta a nagy ember fejét, majd egészen felültette és a borosüvegből megította.

— Brrrrr! — krákogott Tohány Tamás. — Aztán voltaképen ki vagy te, fiam, aki ilyen németnek való ecettel itatod az embert?

— Parancsára, tiszteletbeli hajóinas vagyok! — felelte vidáman a fiú.

— Hát azt meg tudnád-e mondani, hogy ki vagyok én? Mert látod, én nem tudom, hogy ki vagyok én; azt sem tudom, hogy merre vagyok, hol vagyok.

— Ez már nehezebb kérdés —, vakargatta a füle tövét Cselebi — de azért féligmeddig meg tudok rá felelni. Úgy beszéltek a többiek, hogy uraságod valami erdélyi úr Székelyországból, a neve pedig altohányi és feltohányi Tohány Tamás. Mint Róbert kapitány úr vendége szállt fel a „Balaton“-ra tegnapelőtt Fiumében. A tengeri betegség mindjárt elfogta uraságodat...

— Hopp! — kiáltott fel Tohány Tamás és jól mellbe vágta magát. — Most már sejtem, hogy ki vagyok én!

Cselebi aztán Tohány Tamás biztatására részletesen elbeszélte az útjuk történetét.

— Úgyes fiú vagy, derék fiú vagy —, mondotta nagy elismeréssel Tohány Tamás és egy aranyat nyomott a fiúcska markába. Majd a jobbján fekvő bécsi úrra mutatva, hangosan kiabálta: — De most már adj ebből az ecetes léből ennek a németnek is, mert megérdemli az ilyen-olyan bécsije, hogy magyar bor helyett ecetet igyék!

Az arany az egyébként is fürge „tiszteletbeli“ hajóinast annyira felvillanyozta, hogy a borosüveg nyakát valósággal belepréselte Russwurm keményen összeszorított szájába. A kíméletlen gyógykezelés azonban használt. A bécsi úr fulladozni kezdett, majd éktelen köhögés, prüszögés fogta el, annak végeztével pedig szépen felült és Tohány Tamásnak, az ő képzeletbeli „magyar nábob“-jának láttára udvariasan elmosolyodott.

— Na, adta ilyen-olyan bécsije, a magyar föld piócája, hát ízlett az ecet?! — harsogta tele torokkal Tohány Tamás.

Russwurm engedelmesen és bodogan intett a fejével, ámbár egyáltalában nem ízlett neki a gyógyszer, amely — mint később kiderült — tényleg ecet volt. Szegény Ufi vásárolta a sonka mellé és a nagy zűr-zavarban véletlenül a borospalackok közé keveredett.

A föléledt bécsi úr Tohány Tamásnak teljesen visszahozta a régi erejét. Most már volt kit szidnia. De szidta is aztán irgalmatlan kíméletlenséggel, mint Magyarország fosztogatóját. S Russwurm boldogan, sugárzó arccal hallgatta az ordító „magyar nábob“-ot.

Közben a hosszú úr is teljesen magához tért, noha ő nem kapott az ecetből. Cselebi érdeklődését ugyanis annyira lekötötte Tohány Tamás hangoskodása, hogy egészen megfeledkezett a harmadik betegről. Mindeddig nem vette észre Tohány Ta-

más sem, aki föleszmélése óta állandóan Russwurm felé volt fordulva.

A hosszú úr, aki az udvariasság mintaképe volt, nem vette zokon azt a nagy nemtörődömséget, amellyel kezelték. A saját erejéből felült. Megsimogatta a sok viszontagságban összekuszálódott szakállát, előkereste a szemüvegét, felkantározta vele az orrát, belenézett az életet lehelő napba s aztán gondolkozni kezdett a helyzete fölött, mert az első percekben ő sem tudta, hogy ébren van-e avagy álmodik.

Különösen a hadonászó, kiabáló, osztrákfaló Tohány Tamást találta olyan jelenségnek, mint amely sehogyan sem illett bele az ő eleven életébe. Csendes elmélkedését azonban nem szőhette, fonhatta sokáig, mert Tohány Tamás akkora gorombaságot mondott Russwurmnak, hogy attól már maga is meghökkent és hátrakarta a fejét. A hosszú úr meg éppen abban a pillanatban arrafelé hajolt és így történt, hogy a két fej összekocant.

Ha Tohány Tamás fába vagy kőbe ütötte volna a fejét, bizony nem fordult volna vissza, hogy megvizsgálja az összeütközés anyagát. Ilyenre semmiesetre sem vesztegette volna az idejét. Mint afféle vadászember azonban rögtön megérezte, hogy eleven anyaggal került érintkezésbe. Megfordult hát, hogy a körülményekhez mérten leszidja az idegen fejet vagy bocsánatot kérjen tőle. Ámde amikor szemtől-szembe került a hosszú úr nagy-

karikás ókuláriumával és tiszteletet parancsoló szakállával, hamarjában egyikre sem tudta elszánni magát. Ilyen meglepetésre nem volt elkészülve. Valósággal elvesztette a hangját, hanem aztán a szemével annál kiáltóbban kérdezte: „Ki lehet ez a csodálatos ember, aki itt ül velem egy sorban a tenger kellős közepén?!“

Tohány Tamás és maga a hosszú úr is annyira belejöttek egymás néma bámulásába, hogy ebben a mulatságos állapotban talán estig is megmaradtak volna, ha a kis inas meg nem könyörül rajtuk.

Cselebi, aki betegápolás közben egészen megszokta az előkelő társaságot, otthonias bizalmassággal kezelte a jeles urakat. Eleven eszével gyorsan felfogta a helyzetet és rögtön elhatározta, hogy az ismeretlen urakat bemutatja egymásnak.

— Ez az úr is — mondotta minden elfogódottság nélkül a hosszú úrra mutatva — Róbert kapitány úr vendége. Ő kapta meg legelőször a tengeri betegséget. Tom bácsi aztán mindhármukat egymás mellé fektette.

Ez a magyarázat éppen elégséges volt arra, hogy Tohány Tamásnak eszébe jusson az udvariaság legelemibb szabálya. Mindjárt mellbe is vágta magát jó kiadósan, aztán mélyen meghajtotta magát a hosszú úr előtt és reszelős hangon bemutatkozott:

— Altohányi és feltohányi Tohány Tamás va-

gyok, a Karacsányok jószágigazgatója és jogügyi tanácsosa Görgényből.

— Az lehetetlen! — szaladt ki a szó a hosszú úr szájából, de úgy, hogy utána a szája is nyitva maradt, a szakálla pedig viharos hullámszásnak indult. Aztán felugrott minden gyengesége ellenére és halálra rémülve bámult Tohány Tamásra.

De megijedt ám e váratlan kijelentésre Tohány Tamás is. Ő is felugrott, sőt Russwurm is, aki úgy látszik becsületbeli kötelességének tartotta, hogy teljes erejével segítségére legyen a nábobjának, ha verekedésre kerül a dolog. Mert a Russwurm regényes fejében egy igazi nábobnak nemcsak ordítania kellett, hanem időnként verekednie is.

— Mit mond, hogy én nem vagyok én? — kérdezte némi szünet után Tohány Tamás lélegzet után kapkodva.

— Igen, igen —, erősítette meg mély meggyőződéssel a hosszú úr — ön mindenki lehet, akár a kínai császár is, csak éppen Tohány Tamás nem.

— Hát bolond vagyok én, vagy csaló?! — hördült fel dühösen Tohány Tamás s úgy mellbevágta magát, hogy más közönséges halandó menthetetlenül összerogyott volna ily ütés súlya alatt.

— Nos, kérem alázattal —, folytatta diadalmas higgadtsággal a hosszú úr — mivel tudja ön elfogadhatóan bizonyítani, hogy tényleg Tohány Tamás?

— Mivel? Kivel? Hát ezekkel-e! Mondd csak

szaporán, fiam, hogy ki vagyok én? — kérdezte az izgalomtól reszketve Tohány Tamás a kis inast.

— Bocsánatot kérek —, válaszolta Cselebi meg-
rökönyödve — de én nem valami nagyon ismerem
uraságodat. Egyebet nem tudok mondani, csak
hogy tengeri beteg volt, de most már, hál' Isten-
nek, egészséges.

— Szóljon hát ön is, adta ilyen-olyan bécsije, s
mondja meg ennek, ennek az izgága úrnak, hogy
ki vagyok én! — riadt rá Russwurmra Tohány
Tamás.

— Egy igazi, csodálatos magyar nábob, aki fü-
tyül az egész világra s akinek én a legalázatosabb
alattvalója vagyok —, felelte mély hódolattal és
még mélyebb hajlongással Russwurm.

Tohány Tamás, a nagy, erős ember, megtántoro-
dott s mindkét kezével a fejéhez kapott, mert úgy
érezte, mintha vaskemény koponyája megrepedt
volna. Aztán csendesesen, szörnyű nyugalommal csak
annyit mondott.

— Na, nincs semmi baj, csak egy kicsit meg-
bolondultam. Elvégre másokkal is megesett már,
hogy elvesztették a fejüket.

— Most már el tetszik hinni, hogy ön nem To-
hány Tamás? — kérdezte részvétellel a hosszú úr,
mert megesett a szíve az ismeretlen idegen kínló-
dásán.

— Hogyne, hogyne, most már elhiszem, hogy én
a kínai császár vagyok, amint mondani méltózta-

tott! Egyébként parancsol még valamit? — válaszolt keserű udvariassággal Tohány Tamás és esetenül nagyokat bókkolt a hosszú úr előtt.

— Kérem szépen, kérem szépen —, tiltakozott a hosszú úr, akiben a válasz azt a gyanút keltette, hogy az idegen még mindig Tohány Tamásnak hiszi magát — én önnek a világért sem akartam kellemetlenséget okozni. Különben, ha önnek nincs ellenére, egyetlen egy kérdéssel és felelettel teljesen tisztázhatjuk a dolgot.

— Kérdezzen és én felelek! — dohogta zordonan a vérmes természetű ember, akit ez a furcsa eset módfelett kihozott a sodrából.

— Akkor hát mondja meg nekem, hogy hol volt ön hétfőn délután két órakor?

— Megmondom: Budapesten voltam a törvényszéki palotában, ahol éppen délután két órakor hirdették ki az ítéletet a báró Karacsány-család milliós pörében.

— Ah! Ah! — kapkodott levegő után a hosszú úr, mert most már rajta volt a sor, hogy leszédüljön a fedélzet kemény deszkázatára. És bizony el is vágódott volna, ha Russwurm ölelő karjai fel nem fogják. Ezt ugyan nem szívésségből tette neki Russwurm, hanem kénytelenségből, amennyiben a hosszú úr egyenesen feléje dőlt.

— Mi baja van önnek? — kérdezte meglepődve Tohány Tamás és más orvosság híján alaposan megrázta a hosszú urat.

A rázás jó orvosságnak bizonyult. A hoszú úr legott magához tért és teljesen megsemmisülve, siránkozó hangon dadogta:

— Az ítélet kihirdetésénél én is jelen voltam. A vezérigazgatóm mutatta is önt nekem, mint az örökösök jogi képviselőjét és én néztem is önt, de hiába néztem, mert a legerősebb pápaszemmel is rövidet látok. Ön tehát valóban az, akinek mondja magát: Tohány Tamás. Én pedig a legnagyobb alázattal bocsánatot kérek, hogy kételkedni mertem a szavában. De semmiképen sem tudtam felfogni, sőt még most sem tudom felfogni, hogy mi módon kerülhattünk mi össze itt ezen a hajón, amikor én még hétfőn este a gyorsal Fiuméba utaztam, ön pedig nem. A vezérigazgatóm ugyanis megfigyeltette önt.

— De hát mondja meg már végre, hogy kicsoda ön? — kérdezte Tohány Tamás egyik ámulatból a másikba esve.

— Én dr. Édes Józsiás vagyok, a budapesti „Sohse halunk meg!“ életbiztosító társulat vezértitkára —, susogta halkán a hoszú úr, mert érezte, hogy most fog lecsapni a villám.

— Pfujjj! Háromszor is pfujjj! — kiáltotta mély megvetéssel Tohány Tamás.

— De uram —, tiltakozott szelíden Édes Józsiás, mert alapjában véve örült, hogy a villámcsapás ilyen enyhe formában sújtott le.

— Negyedszer is pfujjj! És szégyelje magát,

hogy magyar ember léteire ilyen csaló társaság szolgálatába állt. Még ha afféle magyar véren hizott bécsi pióca volna, mint ez itt ni (az ujjával Russwurmra mutatott, aki viszont nagyboldogan meghajtotta magát), hát egy mukkot se szólnék, de így szólok és ötödször is azt mondom, hogy pfujjj!

— Uram, milyen joggal merészli ön a mi társulatunkat csalónak nevezni? — kérdezte megbátorodva Józsiás úr.

— Egyszerűen azért, mert ravasz furfanggal ki akar bújni a fizetés alól. Vagy talán báró Karacsány Elemér nem önöknél biztosította az életét ötmillió koronára?

— De igen, nálunk.

— Nos, a bárót, amint azt önök is jól tudják, Grönlandban fölfalta valami jegesmedve, és önök a báró örököseinek, a Karacsán-családnak, nem akarják kifizetni az ötmilliót. Ez hát nem csalás?

— Kérem, mi azonnal fizetünk, mihelyt önök hivatalosan igazolják a báró halálát.

— Hát önöknek nem eléggé hivatalos bizonyíték az, ha valakit fölfal a medve?

— Nem! — jelentette ki határozottan Józsiás úr.

— Ne-em?! — hüledezett Tohány Tamás és kétszer mellbevágta magát, hogy csak úgy rengett belé.

— Igenis, nem elég bizonyíték, mert amint tetszik tudni kis gyerekkorából, Jónást is lenyelte a cethal...

— Hohó —, vágott közbe Tohány Tamás — csak-

hogy a jegesmedve egészen másféle valami ám,
mint a cethal!

— Sőt ellenkezőleg, földiek, szomszédok: az egyik
a jég hátán él, a másik a jég alatt. Ajánlom hát,
hogy ne bizakodják túlságosan a jegesmedve gyom-

rában, mert ötmillió még egy jegesmedve gyomrát is megfekszi.

— Ön talán a Karacsány-családot meri csalással vádolni?! — pattant fel mérgesen Tohány Tamás.

— Kérem, kérem —, eresztette lejjebb a hangját Józsiás úr — mi senkit sem gyanúsítunk, mi csak az igazságot akarjuk kideríteni. Ha báró Karacsány Elemért fölfalta a jegesmedve, akkor fizetünk, ha nem falta fel, akkor nem fizetünk. Önnek mélyen tisztelt uram, ugyanezt az álláspontot kell elfogadnia. S remélem, hogy ön is, meg az egész tiszteletreméltó Karacsány-család is, végtelen hálával lesz eltelve irányunkban, ha mi Grönlandból elevenen hozzuk haza báró Karacsány Elemér urat.

— Ebben önnek igaza van —, válaszolta minden harag nélkül Tohány Tamás. — A dolog bibije azonban egészen másutt van. Önök ugyanis nagyon jól tudják, hogy báró Karacsány Elemér meghalt, de mindenféle cselfogással húzni-halasztani akarják az időt, hogy ne kelljen az ötmilliót kifizetniök.

— Uram, ezt a hamis vádat kereken visszautasítom!

— Én meg fenntartom!

— Ön ezért még bocsánatot fog kérni tőlem!

— Én?! — kiáltotta újból haragra gyulladva Tohány Tamás, kétszer jól mellbevágván magát s a lábával is nagyot toppantott.

— Igen is!

— Talán ön fog erre rákényszeríteni egy altohányi és feltohányi Tohány Tamást?! (Három erős mellbevágás.)

— Nem én, uram, nem én, hanem Róbert kapitány úr.

— Mi köze van önökhöz Róbert kapitánynak?

— Ő elvállalta az igazság kiderítését.

— És honnan tudja ezt ön? Igaz, hogy én a család nevében szerződtem Róbert kapitánnyal, de ezt a dolgot nem ütöttem dobra. Vagy ön talán azért jött Fiuméba és ide Róbert kapitány hajójára, hogy spionkodjék utánam? Pfujjj! (Egy nagy mellbevágás.)

Józsiás úrnak ismét tátva maradt a szája, a szakálla pedig viharzó hullámzással jelezte gazdája nagy lelki háborgását. Mert mindenre gondolt Józsiás úr, csak éppen arra nem, hogy a Karacsány-család is Róbert kapitányt bízta meg. De hogyan történhetett ez? Hiszen ő megelőzte Tohány Tamást?! És ha mégis megelőzték talán távirati úton, hogyan vállalhatta el Róbert kapitány a társaság megbízatását is.

— Na, tisztelt vezértitkár úr, úgy is mint leleplezett spion, talán meg tetszett némulni, hogy hoppon kaptam? — kérdezte diadalittasan Tohány Tamás.

Ez a sértő hang felrázta Józsiás urat gyötrő tépelődéséből, mert akármilyen szelid ember volt is, a becsületére nagyon vigyázott. Összeszedte hát

minden erejét és a méltatlanul megsértett ember hangján válaszolta:

— Én a hétfő esteli gyorsal indultam el Budapestről, tehát hamarabb, mint ön s így nem lehet feltenni rólam, hogy önt akartam kikémleni. Másodszor, ha hamarabb érkeztem Fiuméba, úgy Róbert kapitánnyal is hamarabb beszélhettem, mint ön.

— Az igaz, — jelentette ki bűnbánóan Tohány Tamás, hogy én a személyvonattal jöttem, mert a gyorsat lekéstem. A „spion“-t tehát ünnepélyesen visszavonom és bocsánatot kérek. Hajlandó ön megbocsátani a hevességemért?

— Nem haragszom —, mondotta megengesztelődve Józsiás úr.

— Köszönöm. Most még csak azt a dolgot kell tisztáznunk, hogy ön Róbert kapitánynál...

— Kérem alázattal —, vágott közbe Józsiás úr nála egészen szokatlan hévvel — nekem semmi eltitkolni valóm sincs, miután már ön is nyíltan szólt. A dolog tehát úgy áll, hogy Róbert kapitány úr a mi részünkről is elvállalta az eltűnt báró Karacsány Elemér ügyében az igazság kiderítését. Ezért hívott meg engem a „Balaton“ próbaútjára...

— Engem is ezért —, egészítette ki Józsiás úr mondatát Tohány Tamás. Aztán megindult s nagy léptekkel fel s alá sétált a födélzeten, mint aki nagy elhatározás előtt áll, de még nem tudja, hogy mire fogja elhatározni magát. Józsiás úr vele tartott,

mert hiszen őt is ugyanazok a gondolatok s fojtogató érzések töltötték el.

Russwurm, aki az egész perlekedésből, kibékülésből egy szót sem értett, boldog megelegedéssel nézte az ő mesebeli nábobját. Egy kis csalódás belopódzott ugyan a szívébe az elmaradt verekedés miatt, de az csak olyan futó érzés volt, mert biztosra vette, hogy ami késik, az még nem múlik.

A kis kapitány már jóval előbb befejezte a „Balaton“ földrajzi fekvésének meghatározását. Éppen avval foglalatoskodott, hogy számítási adatait a térképen is kijelölje, amikor a feltámadt tengeri betegek lármás vitatkozása megütötte a fülét. Az első pillanatban határozottan megdöbbsent, mert biztosra vette, hogy az elkeseredett ellenfelek összehatalálkozásából valami jóvá nem tehető baj fog keletkezni. Annál nagyobb volt aztán a meglepetése, amikor azt tapasztalta, hogy Józsiás úr és Tohány Tamás aránylag rövid dühösködés után megbékülnek egymással és ha nyiltan nem is mondják, Róbert kapitányt veszik gyanúba, mint aki lovagiatlanul lépre csalta őket. Na, ezt már nem tudta elviselni a kis kapitány. Legott leszaladt a parancsnoki-hídról és a gondolataikban elmélyedt sétálók elé toppanva, ünnepies komolysággal mondá:

— Uraim, Róbert kapitány, sajnos, oly súlyosan megsérült, hogy az öntudatát csak hosszú idő múlva fogja visszanyerni. Így tehát sokáig nem lesz abban

a kedvező helyzetben, hogy önöket fogadhassa vagy önökkel beszélhessen. Ez a szerencsétlenség azonban az urakkal szemben mit sem változtat a dolog lényegén, mert én Róbert kapitánynak nemcsak a hajó parancsnokságában vagyok a helyettese, hanem a becsületének védelmezésében is. Értik, uraim?! A becsületének védelmezésében is! Róbert kapitány abban a szerződésben, amelyet egyrészt dr. Édes Józsiás úrral, másrészt altohányi és feltohányi Tohány Tamás úrral kötött, pusztán csak arra vállalkozott, hogy kideríti az igazságot, egyebekben pedig szabad kezet tartott fenn magának. Tehát nem ígérte meg sem Édes Józsiás úrnak, sem Tohány Tamás úrnak, hogy ebben az ügyben mástól nem fogad el ajánlatot, amennyiben az újabb ajánlattevő is az igazság kiderítését kívánná. Vagy önök talán a Karacsány-ügyben nem az igazságot szeretnék megtalálni, hanem valami más egyebet?!

Az utolsó szavakat már úgy mondta a kis kapitány, hogy a lábával is dobbantott. Józsiás úr és Tohány Tamás eleinte szemlesütve hallgattak, mert érezték, hogy a gyermek-kapitány tilosban fogta őket, az öreg tudósokat, a minden hájjal megkent bölcseket. Amikor azonban a kis kapitány azt vette a szemükre, hogy talán nem is az igazságot szeretnék kideríteni, mégis csak megemberelték magukat és tiltakozni próbáltak.

— Egy altohányi és feltohányi Tohány Tamás

csak az igazságot keresheti, — jelentette ki önérzetesen, de letompított hangon Tohány Tamás és ezúttal oly szendén ütötte mellbe magát, hogy Russwurm határozottan megbotránkozott rajta.

— Kérem alázattal, ifjú barátom, ha szabad úgyszólvánom, de nem szabad, mert nincs hozzá jogalapom, tehát mélyen tisztelt Há... azaz helyettes kapitány úr, mi éppen azért siettünk Róbert kapitány úrhoz, mert az eltűnt, helyesebben a jegesmedve közbeléptével megemésztett és fölfalt, egyébként mélyen tisztelt báró Karacsány Elemér ügyében a tiszta igazságra akarunk napfényt deríteni. Mert úgy gondolkoztunk, ha fölfalta a jegesmedve, hát legyen öröme benne a családnak, mi megfizetjük érte az öt milliót; ha pedig nem falta föl a gyakran idézett jeges állat, hát legyen örömünk benne nekünk, a család pedig fizesse a felmerült költségeket, — szaporázta a szót nagy összevisszasággal Józsiás úr, mert szörnyen röstelte, hogy akárcsak gondolatban is kételkedni mert Róbert kapitányban.

— Nagyon örvendek, — válaszolta a kis kapitány még mindig meglehetősen keményen, — hogy a szavukkal megcáfolták az iménti viselkedésüket. Mindazonáltal nyilvánvaló, hogy gondolatban megsértették Róbert kapitány becsületét, s azért én, mint Róbert kapitány teljhatalmú helyettese, azonnal vissza fogom adni az uraknak a vele kötött szerződésüket s fel lesznek mentve minden fizetési

kötelezettség alól. Az előlegül adott összegeket is visszafizetem és a legelső alkalommal szárazra teszem az urakat.

— Az Istenért, kedves Há... azaz helyettes kapitány úr, egykoron ifjú barátom, mikor megmutatta nekem az utat Róbert kapitány házához, ahol engem leöntöttek a mosogatóvízzel, óh, óh, hát azért küzdöttem én, hogy most füstbe menjen a fáradozásom édes gyümölcse? Nem, tisztelt kis Há... azaz helyettes kapitány úr, nem engedem kidobadni magam a nyeregből, vagy pedig előbb kegyeskedjék a tengerbe dobálni! — lelkesedett Józsiás úr, miközben hosszú karjai s még hosszabb szakállá megfelelő lengésekkel kísérték minden szavát.

— Én meg egyszerűen kijelentem, — mondotta komoran Tohány Tamás, — hogy ragaszkodom a szerződéshez. Sem Róbert kapitánynak, sem önnek, a helyettesének nem áll jogában a szerződést egyoldalúan felbontani. Punktum! (Egy nagy mellbevágás.)

A kis kapitány látta, hogy nem lehet tovább feszíteni a húrt. De nem is volt rá szükség, mert hiszen Róbert kapitány becsületének, amelyet egyébként sem ért valami nagy sérelem, fényes elégtételt szerzett. Leeresztette hát a hangját s kevésbé ünnepiesen vette fel a szót:

— Uraim, úgy veszem a dolgot, mintha megújítottuk volna a szerződést, miután már mindkettőjüknek tudomására jutott, hogy Róbert kapitány

mindkettőjük ajánlatát, a tiszta igazság kiderítését, elfogadta, azaz magára vállalta. Nyilvánvaló, hogy Róbert kapitány ezt a kettős eligérkezést maga sem akarhatta titokban tartani, különben nem hívta volna meg mindkettőjüket a „Balaton“ próbaútjára. Uraim! — fejezte be mondókáját a kis kapitány s jobbját a sapkájához emelve, a fejét könnyedén megbiccintve s aztán hirtelen sarkonfordulva elhagyta a csatateret a jól megleckéztetett ellenséggel együtt.

Józsias úr oda volt a boldogságtól, hogy a veszedelmesen induló perpatvar ilyen szerencsés véget ért. Szemeibe visszaköltözött a régi szelid jóság, lelkébe az égi béke, aminek jeléül szakállának minden szála külön-külön vidám táncot járt. Nem így Tohány Tamás. A könnyen felingerlő embert tetőtől talpig elöntötte a pulykaméreg, mert elviselhetetlenül megalázottnak hitte magát. Az arca ijesztően kivörösödött, hírneves Attila-orrának egyébként is rendkívül terjedelme megkétszereződött, ritkán beültetett fejbőre a szemöldök és a nyakszirt között ide-oda csúszkált, leffentyús tokája pedig oly hevesen vert, mint a hurokba lépett varjú szárnya.

— Így mert beszélni egy altohányi és feltohányi Tohány Tamással ez a vakmerő tengeri kölyök?! — mormogta a fogai között s előrehajolva már lépésre emelte a jobb lábát, hogy a kis kapitány után rohanjon. De ebben a pillanatban megszólalt Russ-

wurm, ami éppen elégségesnek bizonyult arra, hogy az önmagán uralkodni nem tudó embert visszatartsa olyan végzetes tettől, amely az egész hajó népének életébe kerülhetett volna.

Russwurm ugyanis ezúttal és kivételesen nem az ő mesebeli nábobját bámulta, hanem a kis kapitányt, aki úgy viselkedett, mint valami öreg tengernagy. Tudott parancsolni s még a nábob is engedelmeskedett neki. Nincs tehát semmi különös benne, hogy Russwurm, aki egyébként is regényes hajlamú lény volt, egészen ártatlanul és szinte önfeledten így sóhajtott fel a távozó kis kapitány után:

— Ez aztán gyerek! Bizony mondom, hogy minden meggondolás nélkül örökbefogadnám!

A kis kapitány után induló Tohány Tamás, Russwurm kijelentését hallva, legott megtorpant, mint ahogyan megáll a célttévesztő vadászra rohanó tigris, ha oldalról váratlan támadás éri.

— Mit mond maga, ilyen-olyan bécsije, hogy örökbe fogadja ezt a vérbeli magyar gyereket?! — hörögte rettenetes erővel Tohány Tamás, ilyképen utat nyitva a benne felgyülemlett és eddig visszafojtott indulatnak.

Russwurm a nyájas felszólításra villámgyorsan Tohány Tamás felé fordította a fejét s bizonyos megelégedéssel szemlélte a színéből kikelt embert. Mosolyogva meghajtotta magát előtte, mintha csak azt mondta volna: „Ezt már szeretem! Egy igazi

nábobhoz ilyen kékesvörös arc s ilyen ijesztően ki-
dülledt szemek illenek!“ Hanem aztán mégis csak
megrémult egy kissé, amikor Tohány Tamás a
gorombaságok özönével árasztotta el s hozzá még
folytonosan rázta is a vállainál fogva, mint a mol-
nár a garatnál félig megtelt zsákot, s hol az egyik,
hol a másik fülébe üvöltözött. Szóval mindenképen
meg lehetett elégedve Russwurm, mert olyan ná-
bobi elbánásban részesült, hogy holta napjáig sem
felejtí el.

Amikor kifogyott a méreg Tohány Tamásból, a
hangja is leereszkedett, az orra is visszahúzódott
rendes méretei közé és csaknem nyájasan mondta
a körmei közül kiszabadult Russwurmnak:

— Lássa, ilyen-olyan bécsije, az a kis kapitány
igazi vérbeli magyar, aki mint gyermek, hajót
vezet az óceánokon (egy kis mellbevágás), a mat-
rózok ezreit kommandírozza (két középszerű mellbe-
vágás) és nem túr foltot a becsületén! (Három
nagyobbacska mellbevágás.) Maga, szedte-vette
bécsije, ilyen korában még a zsebkendőjét sem
tudta kivenni a mámikája segítsége nélkül! Ilyen-
olyanja, hogy mer hát arról álmodozni, hogy egy
vérbeli magyar gyereket örökbe fogadjon?! (Egy
óriási mellbevágás.)

Russwurm, akinek a fülei zúgtak, a szemei pedig
csillagokat hánytak, kézzel-lábbal mutatta és je-
lezte a nábobjának, hogy a világ minden kincséért
sem merne a kis kapitány örökbefogadására gon-
dolni.

— Na, nem haragszom — nyugtatta meg nagykegyesen Tohány Tamás a bécsi urat —, sőt abba is beleegyezem, hogy tényleg örökbe fogadjon valami magyarfélét, például a vezértitkár urat. Ő éppen bécsinek való fogadott gyermek, mert külön oktatás nélkül is tudja már, hogy hogyan kell Magyarországot vérteljesen kiszívni.

— Uram, uram — tiltakozott elszörnyűködve Józsiás úr —, ez már mégis csak hallatlan! Ünnepelesen és tisztelettel kijelentem, hogy én egy percig sem óhajtok önnel egy fedél alatt élni. Megyek a kapitányhoz és megkérem, hogy engem ebben a minutában partra tegyen! De mindjárt!

— Hogy ebben a minutában partra tegye?! Tehát ön még semmit sem tud abból, ami azalatt történt, amíg ön a tengeri betegek boldogtalan álmát aludta?! — kiáltozott őszinte csodálkozással Tohány Tamás.

Józsiás úr bizonytalan, tétova szemekkel nézett Tohány Tamásra. Nem tudta hamarjában eldönteni, hogy komolyan beszél-e, avagy csak őt akarja bosszantani ez az izgága ember. Végre is Tohány Tamás segítette ki nagy zavarából olyformán, hogy Cselebit vállon ragadva Józsiás úr elé toltta és félre nem érthető barátsággal mondá:

— Imhol ez a kis tengeri fikarc, ez majd mindent el fog önnek beszélni. Egyébként pedig, ha talán megbántottam volna valamivel, hát megkövettem érte. Azt a jogot azonban fenntartom magam-

nak, hogy a társulatát ezentúl is vérszopónak nevezzem. Ez nem tekinthető sértésnek.

Tohány Tamás furcsa bocsánatkérése bizonyára újabb vihart keltett volna, ha Cselebi Józsiás urat szelíd erőszakkal el nem vonszolja. Így aztán Józsiás úr nem felelhetett vissza és Tohány Tamás most már véglegesen elcsitult. Óriásit ásított, a karjait kitárta, néhányszor meglóbálta, megpróbált belenézni a napba, még egy óriásit ásított, majd pedig diadalittasan körültekintett a csatatéren, ahol a saját meggyőződése szerint a hírnevéhez méltó módon mindenkit lesúlykolt. Most béke honolt a szívében. Az egész világot magához szeretete volna ölelni, benne a kis kapitányt is, akire egyszerre kimondhatatlanul büszke kezdett lenni, mintha a tulajdon fia lett volna.

— Halló-hó, édes fiam, kis kapitányom — kiáltotta minden előkészület nélkül, de annál atyaibb hangon a parancsnoki híd felé —, halló-hó, tulajdonképen merre s hol vagyunk? Van-e idő rá, hogy egy kissé kibeszélgethessem magamat ezzel a szedte-vette, ilyen-olyan bécsivel?

— Van, bőségesen van, mivelhogy Korfu magasságában állunk — válaszolta udvariasan a kis kapitány.

A kis kapitány kijelentése alaposan megrémítette volna Tohány Tamást, ha a dologhoz értett volna. Ez a néhány szó ugyanis azt foglalta magában, hogy a vihar a „Balaton“-t kihajtotta az

Adriai-tengerből az Otrantói-szoroson keresztül a Ioni-tengerbe. Azaz Fiumétól légvonalban körülbelül 600 kilométerre lehettek. De Tohány Tamás nem értett a tengeri beszédhez, neki egyik tenger éppen olyan pocsolya volt, mint a másik, tehát eszeágában sem volt megijedni. Gondtalan lélekkel nagyot pattantott az ujjával s tele torokkal harsogta:

— Akkor hát, magyar honomnak egyáltalán nem tisztelt bécsi vérszopója, gyerünk társalkodni!

Ez a kedveskedő megszólítás természetesen a folytonosan mosolygó Russwurmnek szólt, akibe a „nábob“ legott keményen belekarolt s aztán lehurcolta magával a középső fedélzet könyvtárszobájába. S nyomban rá a párnázott ajtón keresztül is hallani lehetett a „társalkodás“-t, azaz a szitkok zuhogó özönét, amellyel Tohány Tamás elárasztotta Russwurmot, mint Magyarország kirablóját, fosztogatóját és vérszopóját.

Fent a felső fedélzeten azonban ezúttal senkit sem érdekelt Tohány Tamás hangoskodása. A szokatlanul erős viharban elgyötrődött legénység ugyanis erre-arra eldőlve aludt vagy legalább is szunyókált. Az ázalagok szorgalmatos fogdosásában elbóbiskolt maga Tökk Frigyes is Árpikával együtt s várhatta az újabb zsákmányt Csallang tanár úr, aki Róbert kapitány betegágya mellett mikroszkopizált a hangtalanul imádkozó Ufi társaságában. Józsiás úr füleinek is éppen elegendő

volt hallásra, amit Cselebi mesélgetett neki a „Balaton“ eddigi útjáról. Szegény, szegény Józsiás úr, minduntalan felsóhajtott és a szívéhez kapkodott, mert hiszen neki már régen Budapesten kellene lennie a központi irodában, ott is az íróasztala mellett, mint vezértitkárnak, mint nélkülözhetetlen embernek. A jószívű hajóinas azzal vigasztalgatta nagy búslakodásában, hogy most már úgyis minden mindegy, mert lám őt is meg fogja verni a mestere, amiért nem jelent meg a kellő időben a festékes bögrék mellett.

Ilyen álmos, pislákoló élet uralkodott a mozduatlanul álló „Balaton“ fedélzetén, amelynek parancsnoki hídján egy gyermekkapitány méregette, számolgatta a hosszúsági és szélességi köröket. Vajjon ki bízhatott benne, hogy háborús tengeren, a vizen és a víz alatt leselkedő hadihajók gyűrűjében barátságos révbe vezeti a „Balaton“-t, amelyen nem volt se fűtőszer, se élelem és ráadásul a teljes szélcsend még a vitorlák használatát is lehetetlenné tette?!

Hát éppen az volt a szerencséje a „Balaton“ többszörösen halálos veszedelemben forgó népének, hogy nem akadt senki, aki ezt a kérdést feladta volna akár önmagának, akár másnak. Róbert kapitány testileg és lelkileg edzett emberei egyébként is úgy nevedtek fel szeretett parancsnokuk mellett, hogy a kötelességük teljesítésén kívül semmiel se törődjenek. Körülbelül ilyen eszejárása volt

a nagytudományú Csallang tanár úrnak is. Nem bánta ő, akárhol van is, csak mikroszkóp és ázalag legyen. Tökk Frigyes meg egyenesen a gondtalan bátorság mintaképe volt szép időben. Még a józan-eszű Józsiás úrnak sem ötlött az agyába, hogy válságos helyzetbe jutottak, mert az a gondolat, hogy talán még holnap sem térhet vissza Budapestre, minden egyebet elhomályosított előtte. Tohány Tamásnak és Russwurnnak még csak sejtelmük sem volt róla, hogy hol és milyen körülmények között vannak. A komák és Pöhöly Ferke pedig a legrégebb magyar életszabály szerint viselkedtek: „Majd csak lesz valahogyan, mert még sohasem volt, hogy ne lett volna valahogy!”

És a kis kapitány? Ó igen, a kis kapitány tisztán látta a veszedelmeket, csak hogy az ő gyermeki lelke rózsaszínű szemüvegen keresztül szemlélt mindent. Úgy érezte, hogy a veszedelem csak azért van, hogy az igaz ember diadalmaskodjék fölötte. És diadalmaskodik is, ha nem is mindjárt, de az utolsó pillanatban bizonyosan, mert az igaz lelket angyalok veszik körül, akik ugyan olykor-olykor kemény próbára teszik a védencüket, de sohasem hagyják el. Lám, az utolsó pillanatban milyen kitűnő orvost talált a halálra vált Róbert kapitány számára is Csallang tanár úr személyében! Hát így lesz ez ezután is, így kell lennie, mert láthatatlanul bár, de bizonyosan ott repdesnek körülötte az ő jó angyalai.

És a hajó gondtalanul szunyókáló, hóbiskoló népe fölött, fent a parancsnoki hídon, az igazak bízó lelkével örködött a kis kapitány, szorgalmasan keresve, kutatva a hosszúsági és szélességi körök titkait.

V.

A zsákmány.

Telnek-múlnak a percek akkor is, ha senki sem figyel az óra mutatóját. A „Balaton“ fedélzetén is erősen nyúladozott már az árbocok árnyéka, jelezve, hogy a nap rég túlhaladt a delelőponton. Az alvók lassacskán felébredtek és tétlenkedve járkáltak ide-oda, vagy a fedélzet magas kerítés-palánkozatához támaszkodva, vágyakozó szemekkel kutatták a messzeséget, amerre a komák halfogásra indultak.

Tom, a fedélzetmester, hogy a türelemrabló várakozást és ezzel együtt a kiéhezett emberek kínos sóvárgását elviselhetőbbé tegye, az ebédfőzéshez szükséges előmunkálatokkal igyekezett foglalkoztatni őket. Néhány üres ládát felaprítottak, a legkisebbik cethalsír-olvasztó üstöt kisúrolták, édesvizet öntöttek bele és Andersen bácsi ötvenesztendős sósbödönét kívül-belül megvakargatták.

És tekintve azt, hogy az apró forgácsokat nem szedték ki a sószemek közül, igazán szép kis halom só állott a rendelkezésükre. Közben fölterítették, a tényérokat, evőeszközöket elhelyezték az asztalon

és — a komák csónakja még mindig nem mutatkozott a látóhatáron.

Most már nem annyira a türelmetlenség, mint inkább az aggodalom kezdte szorongatni az embereket. A kis kapitány egy pillanatra sem vette le a szeméről a messzelátót és nagy buzgalmában még jól előre is hajolt, hogy azzal is kitágítsa a látóhatárát.

— Mi történhetett velük? — kérdezte susogva a kis kapitány önmagától.

Valóban, a komák eltűnése megmagyarázhatatlan rejtélynek mutatkozott, mert nem volt rá komoly okuk s nem is lett volna szabad olyan messze távozniok, hogy túllépjék a hajó szemhatárát.

Végre is úgy találta a kis kapitány, hogy valamit tennie kell ebben az ügyben, mielőtt még bealkonyodnék.

— Csónakmester! — kiáltott le minden további habozás nélkül.

— Parancsára! — süvítette szolgálatkészen Dóni.

— Hat emberrel az elveszettek keresésére indul. Az irányt a főárbc és az orrvitorlarúd mutatják. A hajó látóköréből csak abban az esetben szabad távoznia, ha biztosan felfedezte az elveszett csónakot. Indulás!

Alig hangzott el a kis kapitány utolsó szava, szinte egyidejűleg megcsörrent a „Balaton“ balján csüngő csónak lánc, a legközelebb álló hat ember beugrott s amikor Tökk Frigyes odaszaladt, hogy

a leereszkedésben gyönyörködjék, a csónak már a vízben úszott.

*Andersen bácsi sósbödönét kívül-belül
megvakargatták.*

— Rajta! — vezényelte Dóni, mire a súlyos evezők a vízbe merültek, a hat ember repülve-repült a kijelölt irányban.

A kis kapitány intézkedése mindenkit kielégített. Valósággal megkönnyebbültek a szorongó lelkek, noha ilyenféle megkönnyebbülésre igazán nem voltak, mert az a hat ember a hajó utolsó csónakját vitte el. A „Balaton“ deszkáit tehát többé egyikőjük sem hagyhatta el, még a legnagyobb veszedelem esetén sem. De ki gondolt a „Balaton“ fedélzetén veszedelemre? Senki sem, még Tökk Frigyes sem, hiszen olyan szép idő volt.

A mentő-expedíció hamarosan eltűnt az éles szeműek elől is, sőt a kis kapitány nagy megdöbbenésére kiszaladt a távcsőből is, mintha a mesebeli mágneshegy szippantotta volna magához.

Izgalmas percek következtek. Minden szem a parancsnoki hídra szegeződött, mert onnan várták az évést jelentő jó hírt. A jó hír azonban nem sietett. A percekből csaknem egy óra lett, amikor a távcsőben szerény fekete foltocska alakjában megjelent az egyik csónak. A kis kapitányon végigfutott a hideg, mert ebből arra következtetett, hogy a mentő-expedíció nem találta meg az elveszetteket. Lesújtó sejtelmét azonban nem közölte a többiekkel, mert nem akarta a sikertelen kísérlet befejeződése előtt megszorítani őket.

A visszatérő csónak nagyon lassan bontakozott ki az elmosódó messzeségből. A csónak s a benne ülők rajzolata annyira egybefolyt, hogy semmi biztosat sem lehetett megállapítani. A kis kapitány váltig csodálkozott is rajta, hogy a hat ember ily

lagymatagon kezeli az evezőket, holott távozásukkor valósággal repültek. De most már nem kellett sokáig tépelődni az újabb rejtély megmagyarázásán, mert a csónak szegélyén egyszerre csak tisztán és élesen kirajzolódtak a bennülők. Hárman voltak.

— Ah, hisz' ez nem az expedíciós csónak?! — szisszent fel a kis kapitány a fejét hátrakapva.

— Jönnek! Jönnek! — kiabálták örömjongva a lentiek, mert a csónak most már szabadszemmel is láthatóvá lett.

A lentiek természetesen a látóhatár legalján feltűnt foltocskából még semmire sem tudtak következtetni. Általában azt hitték, hogy a két csónak egymás mögött halad. Az öreg Andersen bácsi azonban, akinek sasszeme fölért egy kisebbszerű távcsővel, rövidesen megállapította, hogy csak egy csónakról lehet szó.

— Hé, testvér, Tom cimborám, hát akkor mi van a másik csónakkal? — kérdezte Tökk Frigyes a mellét kidülesztve.

— Ennek a firtatása nem tartozik miránk, — felelte komoly egyszerűséggel a fedélzetmester.

Éppen ebben a pillanatban jelent meg a távcsőben a második csónak foltja és a kis kapitány, feledve parancsnoki mivoltát, örömeiben gyermekies kacagással kiáltott fel:

— Hahaha-haj, jön a másik csónak is!

A fedélzetről egetverő ujjongással válaszoltak a minden aggodalmat eloszlató híradásra.

Ám a kis kapitány nem érezte a boldogságát teljesnek addig, amíg a második csónak alakjait is tisztán ki nem vehette. A késedelmesen érkezők csakugyan az expedicióbeliak voltak. Most aztán a legédesebb lelki nyugalommal letette a távcsövet, fáradt szemeit az öklével megdörzsölte és lement az emberei közé, akik sugárzó arccal fogták körül, várva, hogy a jó hírt még valami kellemes adalékkal kibővítse.

— Fedélzetmester — mondotta a kis kapitány huncutkásan mosolyogva s jobbjával az üstre mutatott —, ne vesztegessünk el egy percet sem, mert jómagam is kéket-zöldet látok már az éhségtől.

— Parancsára, kapitányom! — felelte szaporán Tom és nyomban kiadta a rendeletet, hogy gyujtsanak tüzet az üst alá.

— Kapitány bácsi, — szólalt meg meglepetészerű hirtelenséggel Árpika Mukihoz futva, aki a tisztas megszólítás hallatára fülig pirult —, kapitány bácsi, kérem, mondja meg, hogy miért nem jönnek együtt a csónakok? Ez az egy már mindjárt ideér, a másikat meg nem is látom még, pedig azon sok evezős van, ezen pedig csak a három halász-bácsi.

— Ez a dolog — mondotta a kis kapitány — valóban magyarázatra szorul. Ám, mégis az lesz a legokosabb, ha nem törjük rajta a fejünket, mivel-hogy mindjárt megérkeznek a halász bácsik, akik

aztán minden kíváncsi kérdésre meg tudnak majd felelni.

A hajó népe látható megelégedéssel fogadta a kis kapitány okos válaszát, amely tulajdonképen mindnyájuknak szólt, mert Árpika kíváncsiságában valamennyien osztoztak.

Közben a komák, ha lassan is, de szemlátomást közeledtek. De hiszen ideje is volt már, mert a víz erősen buzogott az üstben, s az éhes emberek türelmetlenül fenegették bicskájukat a korlát acélsínjein, hogy a halak várva-várt özönére haladéktalanul rávethessék magukat. A meglepetéseknek azonban még nem volt vége. Andersen bácsi sasszeme fölfedezte, hogy a komák valami hordófélét vontatnak maguk után. Persze, mindjárt megindult a találgatás: Mi lehet az? Tényleg hordók avagy hordóformájú óriáshalak? Az éhesebbek természetesen az óriáshalak mellett érveltek, a hordópártiak viszont Andersen bácsi tekintélyébe kapaszkodtak, mert az öreg tengerész határozottan amazok ellen nyilatkozott. És igazuk is volt. A kis kapitány ugyanis visszasietett a parancsnoki hídra és a távcső segítségével pontosan megállapította, hogy a komák négy darab nagy olajos vagy benzines tartályt vonszolnak magukkal. Így hát érthető volt, hogy miért haladnak olyan lassan.

— Halló, Gergő bácsi, András bácsi, mit hoznak? — kérdezte a kis kapitány, amikor a komák

annyira jutottak már, hogy a beszélő-tölcséren keresztül a hang elérhette őket.

— Fűtőanyagot az embereknek és a gépeknek! — üvöltötte vissza a gyengehangú komák helyett Pöhöly Ferke, akinek a torkában eleven beszélő-cső rejlett és egyébként is nagyon kipihent volt a szája, mert elfogyott a dohánya. Szinte rá sem lehetett ismerni, olyan suta volt az arculatja pipa nélkül.

A „Balaton“ népe hamisítatlan indián csatakiáltásokkal fogadta a derék halászmestereket. Amikor felhúzták a csónakot, az éhes emberek valósággal kidobták belőle az ünnepezt hősöket és leírhatatlan sietséggel rávetették magukat a csónak fenekén felhalmozott halakra. Kaparták, nyúzták, vágták, hasították a tarka-barka színű és sokformájú tengeri jószágokat, mígnem az öblös üstben legalább is száz emberre való hal rotyogott.

— Azt hiszem, — mondotta tréfásan a fedélzetmester —, hogy a legéhesebb szájnak is elegendő lesz öt porció. Most hát húzzátok fel az olajos tartályokat, mert még valami gyomorhajos cápa kiissza belőlük az olajat.

A matrózoknak való szellemességet hálás kacagással fogadták és jókedvvel láttak neki a munkának, ami meglehetősen sok körülményességgel járt, mert előbb még föl kellett szerelni a hajó használatonkívül helyezett emelődaruját. A felhúzott tartályokat azután a középső vékán keresztül egyenesen a gépház kamrájába eresztették le.

— Ned — szólította meg a kis kapitány a főgépészt —, azonnal indítsa meg a motort, még pedig teljes erővel, hogy a gazdag lakoma elkészültéig elérhessük a másik csónakot. Azt akarom, hogy a csónakmester és társai egy pillanattal se éhezzenek tovább, mint mi.

— Igenis, kapitányom! — felelte Ned katonás keménységgel s legott elsietett a parancs teljesítésére.

A kis kapitány akkor már tudta, hogy a másik csónak nyolc vagy tíz nehéz tartályt vonszol maga után. Boldog volt, végtelenül boldog és újból meg újból kezét fogott a komákkal, akik a hosszas és túlfeszített munkában annyira kimerültek, hogy az izzadság a legvastagabb ruhadarabjukat is a lucskosságig átverte és úgy fujtatott a tüdejük, hogy csak hápogva tudtak egy-két szót kiejteni.

— Csak pihenjenek, nyugodjanak, kedves András bácsi, Gergő bácsi, s ha majd valamelyest megennyhülnek, jöjjenek fel hozzám, hogy rendre elbeszéljenek mindent. Nekem azonban most mennem kell, mert már puffog a motor, — mondotta lágy, ajnározó szókkal a kis kapitány és többszörös kézzszorítás után magukra hagyta a derék halászmestereket.

A hajógép, amely hamarabb táplálékhoz jutott, mint az emberek, szabályos dohogással működni kezdett, s a „Balaton“ elindult a második csónak irányában, amelyet szabadszemmel még Andersen

bácsi sem tudott fölfedezni. A hajó népe lelkes örömrivalgással vette tudomásul a pompás motorgép munkábalépését.

— Úgy, úgy, csak sivalkodjatok, legalább nem csiklandozza annyira az orrotokat az üst édes illata! — kiáltotta a zajongók felé a fedélzetmester.

— Hogy lehet ezt az ádáz bűzt „édes illat“-nak nevezni?! -- fakadt ki megbotránkozva Tökk Frigyes és úriás finnyássággal befogta az orrát.

Tökk Frigyesnek ebben a tekintetben igaza volt. Az üstből felszálló párafelhőt ugyanis, amely ködszerűen megülte az egész fedélzetet, egy szárazföldi lény a legjobb akarattal sem minősíthette illatnak. Ennek pedig az a magyarázata, hogy a főzésben lévő tengeri hal sokkal áthatóbb szagot áraszt, mint az édesvízi hal. Aki nincs hozzászokva, az a túrhetetlenségig kellemetlennek tartja. A hajósok és a tengerparti emberek orrát természetesen már nem ingerli, sőt bizonyos fokig még kellemesen is érinti. A főzés vagy a sütés után azonban jórészt elenyészik az „ádáz illat“ és a tengeri hal egyébként is egészséges húsát a legmegrögzöttebb szárazföldi lény is jó falatnak találja.

— Na, csak meglátszik a tisztelt tanársegéd úron, hogy finom ember, mert hát nem úri orrnak való ez a bűz, — mondotta ártatlan képpel Pöhöly Ferke és nagy tisztességgel közelebb húzódott Tökk Frigyeshez.

A laboránsból tanársegéddé előléptetett Tökk

Frigyest úgy szíven találta a váratlan felmagasztalás, hogy hamarjában szólni sem tudott. Csak hápogott, hápogott és kimondhatatlan szeretettel nézte Pöhöly Ferke ártatlan képét. Ferke pedig lomha egykedvűséggel előkotorásztta rég kihült pipáját s aztán odaveregette, ütögette a tenyeréhez, megforgatta erre is, arra is, belenézett a torkába, megfujta, a szárát néhányszor végigszeleltette, pattogósan szipogtatta és a hosszú művelet befejezéséül lemondóan legyintett a kezével. Szóval mindent megtett, hogy nehéz helyzetét a „tanársegéd úr“ fölismerje és esetleg orvosolja is.

— Tisztelt barátom, talán elfogyott a dohánya? — kérdezte Tökk Frigyes őszinte megdöbbenéssel s már nyujtotta is feléje dohányzacskóját, amely külsejére nézve szerény disznóhólyag volt.

— Az Isten tartsa meg a tanársegéd úr szokását, — mondotta Pöhöly Ferke jámborul. De tovább aztán már nem tudta türtőztetni magát. Mohón elkapta a szerény disznóhólyagot, egy-kettőre megtömte a makráját s a következő pillanatban már úgy füstölgött, mint a disznótoros ház kéménye. Hozzá az alakja megnyúlt, szép barna arca rózsásra virult, a kalapja szinte úgy magától félrebillent s két huncut szemében ezer ördög táncolt.

De hiszen mi volt a Ferke boldogsága a Tökk Frigyeséhez mérve?! Tökk Frigyes mellét először is azért emelgették a boldog érzések, hogy oly könnyedén megindult a társalgás közte és a csizmás

legény között és így a díszes megszólítást nem kellett holmi magyarázatokkal kisebbíteni. Másodszor pedig azért, mert az egyszerű, de „tisztességtudó“ halászt nyomban meg is jutalmazhatta.

Am úgy látszik, hogy a földi életben nincsen öröm ürmök nélkül. A Tökk Frigyes nektáros poharába is beleesett egy szúnyogocska, mielőtt még fenéig üríthette volna. Mialatt ugyanis azon tűnődött, hogy őt voltaképen a nép egyszerű gyermekével szemben jogosan megilleti a tanársegédi cím, tekintete véletlenül a disznóhólyagra esett, amelyet Pöhöly Ferke még mindig a kezében szorongatott. E látványra mintha kést ütöttek volna szegény Tökk Frigyes szívébe.

— Mit fog gondolni rólam, a tanársegédről, ez az egyszerű, de „tisztességtudó“ halász, hogy disznóhólyag-zacsokot hordok a zsebemben?! Egy tanársegéd, aki, mint a falusi parasztok, disznóhólyagban tartja a dohányát?! — cikázott át a szörnyű gondolat Tökk Frigyes agyán. Azt hitte, hogy menten a tengerbe szédül. De aztán annyira-mennyire mégis csak megnyugodott, látván, hogy a „tisztességtudó“ halász nem fogott gyanút.

— Jó a dohány? — kérdezte bizonytalanul mosolyogva, hogy Ferke figyelmét továbbra is távol tartsa a disznóhólyagtól.

Pöhöly Ferke igent intett a fejével. Tökk Frigyes megijedt. Azt hitte, hogy a legény már sejt valamit. Elhatározta hát, hogy a dolgot tisztázza,

mert ily teherrel a szívében nem volna többé egy pillanatnyi nyugta sem.

— A pesti tudományos körökben mostanság nagy divat a disznóhólyag, — vette fel a kibontakozás fonalát Tökk Frigyes és hozzá olyan kétségbeesetten mosolygott, hogy a nagyravasz Ferke egyszerre tisztában volt a helyzettel. Hálából hát újból végigcírógatta a nagyravágyó laboráns hiúságát, mondván:

— A külső országokban is úgy van, hogy a finomabb ember csakis disznóhólyagot használ.

Tökk Frigyes fellelékezett. Meg volt mentve a rangja. És a mentési munkálatot maga a csizmás legény végezte el. Mily szerencse, hogy a nép egyszerű gyermekei között ily értelmes lények is akadnak! De ezt már nem lehet jutalom nélkül hagyni. Nem, nem.

— Tudja mit, kedves barátom, — mondotta Tökk Frigyes, tanársegédi mivoltában most már teljesen megerősödve —, a hólyag tartalmát egészen magának adom. Nekem még van egy érintetlen huszonötös paklim. Igaz, hogy némileg átjárta a tenger víz, amikor kifordultunk a Csallang tanárral (kollégát akart mondani, de kárpoztulás legalább az „urat“ elhagyta), de az mit sem tesz. A pesti tudományos körökben divatos a sós dohány.

Pöhöly Ferkét határozottan meglepte a nagy-lelkű ajánlat. Ennyi dohányért minden földi javáról habozás nélkül lemondott volna szorult helyze-

tében és most megkapta semmiért. Szíve mélyéből megsajnálta a betegségig hiú embert.

— Na hát — mondotta Ferke igaz, őszinte lélekkel, miközben a kopott hólyag tartalmát a saját sallangos, gazdagon kivarrt zacskójába öntötte és a kiürült szerénységet Tökk Frigyesnek átnyujtotta —, ezt megszolgálom még magának, ha úgy adódik a dolog, meg én, meg, akár az életem kockáztatásával is. Az Isten éltesse!

Az utolsó szavakat már úgy mondta Pöhöly Ferke, hogy megragadta Tökk Frigyes jobbját és magyarosan, kiadósan megszorongatta, rázta. Aztán sarkon fordult és szép lassan elballagott, kövér füstgomolyagokat hagyva maga után.

Tökk Frigyes sóbálvánnyá változott. Semmi képen sem tudta megérteni a váratlan, lesújtó fordulatot. Tágra meredt szemekkel nézte a távozó leányt, aki nemcsak hogy megfeledkezett a tanárségédi címzésről, hanem ráadásul még le is magázta, sőt engedelemkérés nélkül megrázta a kezét. Ilyen világ! Ilyen világ! Hát csakugyan nincs már tisztességtudó ember az alsóbb rétegekben?

— Ez az oka mindennek! — tört ki végre a keserűség Tökk Frigyesből és a szerény disznóhólyagot a padlózathoz vágván, irgalmatlanul taposni kezdte.

— Hát te mit csinálsz, brúderkám?...

Tökk Frigyes bosszúsan ütötte fel a fejét. Ki lehet az, aki ilyen közönséges bizalmassággal meri őt

megszólítani? Tom volt, a fedélzetmester, akivel megmentésének öröme testvéri ölelést váltott. Ezt nem lehetett megmásítani.

— Puhítom ezt a hitvány zacskót, hogy kezesebb legyen — válaszolta kedvetlenül.

— Ejnye, ejnye — vakargatta a fületövét a fedélzetmester —, én meg azt reméltem, hogy még lesz benne. A halászmesterektől akartam kérni, de azok éppen akkor indultak fel a parancsnoki hídon. Aztán eszembe jutottál te, brúderkám, aki mint jóbarát és mint tudományos férfiú is nem szükölködöl sem a dohányban, sem a szívességben.

— Van még — felelte megenyhülve a tudományos férfiú és kivette a zsebéből a huszonötös paklit, miközben nem minden irígység nélkül nézte a komákat, akiket egyszerű létükre is oly repeső kezekkel fogadott a kis kapitány.

— Kedves Gergő bácsi, András bácsi, hát ilyen hamar kipihenték magukat? — zsongtak-bongtak a kis kapitány szavai a fődélzet fölött.

— Nono, nem vagyunk mi még olyan elesett öregek, hogy néhány órai erőfeszítés után egy fél-napig pihenjünk — válaszolta Csonka Gergő, aki igen hajlandós volt kedélyes beszédre.

— Akkor hát mondjanak el mindent apróra, mert könnyen megeshetik, hogy a Gergő bácsiék eredményes kirándulásán fordul meg a mi sorsunk — biztatgatta a komákat a kis kapitány.

— Majd a Gergő komám, mivelhogy az ő szájá-

hoz jobban illeszkedik a beszéd — szólalt meg Keszeg András szerényen.

— Azon kezdem — vette fel a beszéd fonalát Csonka Gergő, minden további ösztökélés és húzódozás nélkül —, hogy amint vízre szálltunk, mindjárt megvetettük a hálót és húztuk, húztuk, de bizony nem valami jeles eredménnyel. Hát tovább és tovább mentünk jobb vizet keresni. És addig-addig mentünk, hogy a hajóból már csak a főárbc csücskét láttuk. Akkor azt mondta Ferke: „Kelmetek is látják ott a messzeségben azt a fekete gömbölyűséget?” Odanéztünk, ahová Ferke mutatott és mi is láttuk. Elhatároztuk, hogy megtapasztaljuk. A feketeség egy teli olajostartály volt. Jobban megörültünk neki, mint a halnak, mert amíg odaértünk, igazán szép fogást csináltunk. De tudtuk, hogy a hajónk masinájának épp olyan szüksége van az olajra, mint a hajónk éhes népének ennivalóra. Jóformán még ki sem beszélhettük magunkat a drága zsákmány fölött, amikor Ferke újabb feketeséget fedezett fel. Persze gondolkodás nélkül arrafelé húztuk a hálót. Aztán jött a harmadik, a negyedik s a többi feketeség egymástól meglehetősen távolságban és szétszóródva. A komám tanácsára most jobban megfigyeltük a vizet és megállapítottuk, hogy a tartályokkal együtt széles áramban vagyunk. Azok a tartályok, amelyek az áram közepébe kerültek, jóval gyorsabban úsztak, mint amelyek az áram széle felé vetődtek. Mi csak a lassan járó tar-

tályokra vadászgattunk, mert arra már mégsem mertünk vállalkozni, hogy a csónakkal az áram közepébe menjünk. Úgy elsodródhattunk volna, hogy sohasem találtunk volna vissza a hajóhoz. Mert lám, a nagy vigyázkodásunk mellett is igen-igen rosszul kezdtük érezni magunkat, amikor a tizennegyedik tartályt is a csónakunkhoz kötöttük. Túl-ságosan messzire eltávoztunk a hajónktól. A fáradtság jelei is jelentkeztek. Egy kis gondolkozás után rájöttünk, hogy mi hárman akkora terhet reggelik se vontatunk el a „Balaton“-ig. És mi volna akkor, ha közben megváltoznék az idő?!

— Akkor kifeszítettük volna a vitorlákat és mentünk volna Gergő bácsiék után! — vágott közbe a kis kapitány, aki csupa szem és fül volt, mert minden kicsi részlet fölötte érdekelte.

— Hát éppen ez az — bólíntott a fejével Csonka Gergő. — Adrás komám is azzal nyugtatott meg bennünket. De akkor meg azon aggodalmaskodtunk, hogy mi lesz az összefogott sok hallal, a hajó kiéhezett népével, ha mi csak holnapra érkezünk haza?! Erre a kérdésre aztán Pöhöly Ferke adott igen akkurátos feleletet, mondván, hogy ne koptassuk hiába az eszünket, mert a kis kapitány bizonyosan kiküldi a keresésünkre a másik csónakot, ha idejében nem térünk vissza. Úgy találtuk, hogy Ferke, mint mindig, most is fején találta a szöveget. Nem koptattuk tehát tovább az eszünket, hanem összeszedtük minden erőnket, hogy a tartályokat

kivontassuk az áramlásból, mert annak az iránya meglehetősen eltért a hajónk fekvésétől. Amikor megállapítottuk, hogy kint vagyunk a holt vízen, tisztára meggémbereedtek a karjaink. „Itt nyugodtan megvárhatjuk a másik csónakot, mert oktalanság volna a fölösleges erőpocsékolás“ — mondotta Ferke. Úgy történt. Egy hosszú póznára, amelyet az áramlásból fogtunk ki, felkötöttük zászlónak a Ferke kabátját, a tetejébe nyomtuk a komám kari-más kalpagját s aztán vártunk. És hát hamarosan ránk talált a másik csónak. Volt öröm. Az egyik hálót mindjárt szétszedtük, hogy elegendő kötelük legyen nekik a tartályok vontatására. Tízet nekik hagytunk, négytel pedig mi tüstént útrakeltünk. Ferke még visszakiáltott nekik: „Aztán csak szép csendesen, mert a mi olajunkkal elétek siet a kis kapitány“!

— Köszönöm, Gergő bácsi, köszönöm, András bácsi, amit mindnyájunkért tettek — mondotta a kis kapitány a komákat megölelve. Aztán még egy-két kérdést intézett hozzájuk abban az irányban, hogy mennyi olajos tartályt láttak még a tenger-árban és hogy a szerencsétlenül járt olajszállító hajónak egyéb maradványaira nem akadtak-e. A kis kapitány ugyanis bizonyosra vette, hogy az el-süllyedt hajó kőolajat szállított.

A fontos beszélgetést a fedélzeten sürgölődők-forgolódók újabb örömrivalgása szakította félbe. A mentőexpedíciót üvözték, amely a tíz tartály

társaságában élesen körvonalozva bontakozott ki a látóhatár homályából. Eppen ideje is volt, mert Tom hivatalos szakértelemmel megállapította, hogy a várva-várt ebéd megfőtt. A kis kapitány az éhségtől láthatóan szenvedő embereket nem akarta a további várakozással kínozni s ezért megengedte, hogy azonnal tálaljanak. Egyébként is úgy okoskodott, hogy amíg az expedíciót elérik, addig ezek már jóllaknak s minden késedelem nélkül hozzáfoghatnak a tartályok fölhúzásához.

A jó erővel haladó „Balaton“ ugyan hamarosan elérte az expedíciót, de azért a kis kapitány számítása is bevált: addigra az emberek pukkadásig megtöltek. Hanem azután volt is olyan evésnyelés, amilyent nem látott még a vén Adria. Szerencsére a főtt hal igen könnyű és egészséges étel s így a túlságosan kiürült belsőségeknek rohamos megtöltése nem járt különösebb veszedelmekkel. Kisebb rosszulletek és balesetek azonban így sem maradtak el. A legmohóbbakat alaposan hátba kellett veregetni. Maga a finnyás természetű Töck Frigyes például háromízben is úgy tett, mintha meg akarna fulladni.

— Kuc-kuc-kuc, brúderkám! -- kiáltotta mindannyiszor Tom, aki mellette ült és széles tenyerével akkorákat csapott a nyaka közé, hogy még egy hét multával is bátran elmehetett volna kékre-zöldre tarkult hátával orvosi látleletre.

A legszebb compót a kis kapitánynak választot-

ták ki, Csallang tanár urat pedig két óriási lepényhallal tisztelték meg. És Csallang tanár, miközben az egyik szemével a tálba, a másikkal pedig a mikroszkópba nézett, az utolsó szemerkéig elfogyasztotta az óriásokat, ámbátor haragosan rászólt a tálalást végző kis inasra, amiért hat emberre való „masszát“ helyezett elébe.

Szóval mindenki szinte tehetségén felül pusztította az üst tartalmát, csak éppen Ufi nem akart enni. Hiába kérlelte a jószívű kis inas, hiába parancsolt rá maga Csallang tanár úr, Ufi csak a fejét rázta és vörösre sírt szemeit beletemette szeretett kapitányának takarójába.

Cselebinek maszatos kis arcán kövér könnycseppek gördültek alá, mert semmi sem hatott rá anyyira, mint az igaz szeretet látása, pedig ő, a szegény árva, sohasem élvezte a legtisztább szeretetet: a szülői kéz édes simogatását. Sehogyan se tudott belenyugodni Ufi makaességába és végül is elment bepanaszolni a kis kapitánynak. Jó helyre ment. A kis kapitány legott a betegszobában termett s csak annyit mondott Ufinak, hogy nem tudja majd ápolni Róbert kapitányt, ha kellő táplálék híján legyengül. Ufi azonnal felugrott és megette a neki szánt sügéreket, miközben a betegszobát áhítatos csend ülte meg, mintha nem is emberek, hanem csak lelkek lettek volna jelen. Azok is voltak valóban, lelkek, tiszta lelkek. A kis kapitány szívét Róbert kapitány nagysága, kiválósága, alapossága

lengte át; a kis inas Ufi végtelen szeretetével telt el, Csallang tanár a gyermek-kapitány meglepően

Csallang tanár urat óriási lepényhállal traktálták meg.

gazdag képességein tünődött, Ufi pedig Csallang tanár urat bámulta, mint olyan csodalényt, akinek

hatalma van hazaküldeni a Halált, ha az kelleténél korábban jelentkezik. Mindegyik a másik lelki szépségein álmélkodott, a hívő igaz csodálkozásával, de önmagát egyik sem látta, mert valamennyien telve voltak a legszebb emberi erényekkel.

A kis kapitány szívesen ottfelajjtette volna magát egy órácskára a kedves társaságban, de nem volt szabad ilyképen pihennie s nem is lehetett, mert máris jelentették neki, hogy a mentőcsónakot elérték. Elsietett hát, hogy a csónak éheseit tüstént asztalhoz ültesse, a tartályokat pedig gyorsan felhúzássa, mert naplemente előtt még egy igen fontos dolgot kellett tisztába hozni. Meg akarta találni a szerencsétlenül járt kőolajszállító-hajó roncsait, vagy legalább is a vízen úszó maradványait. A jövő reményei ennek a munkának a sikerességétől függtek.

Amíg a tartályokat felhúzták és elhelyezték, addigra az expedíció parancsnoka is túlesett már a legsürgősebb falatok lenyelésén és néhány szóval elmondhatta az expedíció tapasztalatait, legfőképen azt, hogy mely irányban húzódik a kérdéses tengeri áram, amelyben a szerencsétlenül járt hajó olajtartályai úsznak.

A „Balaton“ a kijelölt irányba fordult és rövidesen belekerült az áramlásba, amelynek folyásával szembehelyezkedve haladt előre, jobbra-balra cikázva, hogy az áramlás szélein úszó tárgyakat is elcsíphessék. Az eredmény meglepő volt. Egyik tar-

tály a másik után került horogra. A „Balaton“ olajtartó rekeszei zsúfolásig megteltek és egynéhány tartály már olyan helyre is elkerült, ahol rendes körülmények között tisztább dolgokat szoktak tartani.

— Andersen bácsi — kérdezte a boldog meglepésben fürdőző kis kapitány — mi a maga véleménye erről a dologról? Maga sok vizen megfordult, az Északi-sarktól a Déli-sarkig sok mindent látott.

— Az a hajó — magyarázta jóakaró készséggel Andersen bácsi, szokása szerint két hüvelykujját harcos ellenfelekként egymásra úszítva —, az a hajó, amelyről ezek a tartályok lekerültek, ebben a tengeri áramlásban járt szerencsétlenül. Az egymástól messze, szétszórtan úszó tartályok azt bizonyítják, hogy a katasztrófa nem pillanatszerű hirtelenséggel csapott le a hajóra. Talán úgy történhetett, hogy amikor észrevették a hajó süllyedését, részletekben dobálták a tengerbe a tartályokat, hogy ilyenképen meglassítsák a hajó süllyedését. Azt azonban nagyon furcsának tartom, hogy a tartályokon kívül más egyebet nem igen találunk az áramlásban.

— Ebből talán azt következteti, hogy az olajos hajó még mindig a vízen lebeg? — kérdezte a kis kapitány.

Andersen bácsi csodálkozva nézett a kis kapitányra, aki eltalálta gondolatát, amelyet kimondani nem mert.

— Mi tűrés-tagadás, hát affélét gondoltam — felelte zavart tétovázással.

— Köszönöm a felvilágosítást, köszönöm a jó tanácsot, Andersen bácsi — mondotta szaporán a kis kapitány és legott parancsot adott Zsirzsának, a vitorlamesternek, hogy a távcsővel másszék fel a főárboc kosarába és szüntelenül figyelje a látóhatárt és azonnal jelentse, ha valami hajóroncsféle mutatkozik. Egyszersmind beszüntette a tartályokra való vadászást is, hogy gyorsabban, minden idővesztegetés nélkül haladhassanak az áramban föl-felé.

A nap már hanyatlóban volt, sugarai erősen oldalvást jöttek és szinte elsiklottak a víz csendes tükre fölött. A kis kapitány pár percig figyelmesen vizsgálgatta a légsúlymérőt. Bár csaknem észrevehetetlen finomsággal, de esett, amiből időváltásra lehetett következtetni. Ez a körülmény még nagyobb sietésre ösztökélte a kis kapitányt, mert a tenger legkisebb mozgolódása is elegendő a hajóroncs elsüllyesztésére.

Ilyen remények és aggodalmak között hánykolódott a kis kapitány, a bizonytalan jövőndő minden lelki terhét egyedül viselve, mert a többieknek eszükágába sem jutott helyzetük nehézségeit komolyan mérlegelni. A bőséges hallakoma után még azokat a gyenge tervezetéseket sem szótték-fonták tovább, amelyeket a másnapi ebéd előteremtése körül vetettek fel — evés előtt. A vérükben volt már

az embereknek, hogy azért van a hajónak kapitánya, hogy az gondolkozzék mindenki helyett és aztán parancsoljon mindenkinek. Hát hiszen azt meg is kell hagyni, hogy engedelmeskedni tudtak. És Tomnak volt is reá gondolja, hogy ebben az erényükben állandóan tökéletesítse őket is, meg önmagát is. A szokásos pihenési időn felül senki sem ülhetett ölbetett kezekkel. Mindig akadt munka. Most például a lakoma nyomait kellett eltüntetni és meg kellett főzni a halászat eredményének másik felét is, mert a hal olyan portéka, hogy nyári melegben könnyen romlásnak indul.

— Mi történjék az üstben lévő maradékkal? — kérdezte valaki, akiben az étvágy oroszlánja már újból éledezni kezdett.

— Darabonként felosztjuk. És hogy senki se rövidüljön meg, azaz, hogy egyik se kerülhessen a másiknál többször sorra, Dóni majd a névsorból fogja az embereket az üsthöz szólítani — felelte az igazságszerető fedélzetmester.

Dóni azonnal megkezdte a névsorolvasást. Amikor Russwurm, majd pedig Tohány Tamás nevét kiáltotta, kitűnt, hogy a jeles urak már az ebédnél is hiányzottak. Legott keresésükre indultak, mert azt hitték, hogy ezeket a hosszas éhezés már előbb leverte a lábukról s bizonyosan elalélva, végelgyöngülve fekszenek valahol. Persze hamarosan megtalálták őket a könyvtárszobában kifogástalan jó egészségben, csak éppen hogy Tohány Tamás tel-

jesen berekedt az egyoldalú társalkodásban, Russwurnak pedig a szája ferdült el az állandó mosolygásban. Valósággal meg kellett tömni a két csodálényt, mert Tohány Tamás még mindig nem akarta abbahagyni a hangtalan hápogást, Russwurm pedig a mosolygást.

— Délnyugat-nyugatra valami nagyobbfajta feketesség! — kiáltott le az árbóckosárból Zsirzsa.

A következő pillanatban a sűrű kötélzet kiismerhetetlen szálai között macskaügyességgel kúszott fölfelé a kis kapitány s meg sem szusszant, amíg az árbóckosárban el nem foglalta a Zsirzsa helyét. Most aztán ő vette szemügyre a jelzett feketeséget s néhány perc múlva már diadalmasan jelentette:

— A hajóroncs! A hajóroncs!

Mindenkit kellemesen lepett meg a jó hír, mert Andersen bácsin kívül jóformán senki sem tudta, hogy a kis kapitány egyenesen a hajóroncs felkeresését tűzte ki legközelebbi céljául.

Andersen bácsi tehát, az öreg tengeri fóka, helyesen következtetett a jelekből és a kis kapitány a továbbiakban is nagy súlyt helyezett a véleményére, tanácsára.

— Andersen bácsi — mondotta a kis kapitány az öregnek, amikor a hajóroncsot a megengedhető határig megközelítette a „Balaton“ —, vegyen maga mellé néhány kedvérevaló embert és vizsgálja meg alaposan a szerencsétlenül járt hajót. Amíg meg-

A kis kapitány macskaügyességgel kúszott az árbockosárba.

nyugtató választ nem hoz, nem merek a „Balaton“-
nal közelebb menni hozzá, mert az ilyen kétharmad-
részben elmerült hajó sok veszedelmet rejthet
magában.

Andersen bácsi tüstént csónakba szállt Palyával és Gúddal és a süllyedő hajóhoz eveztek.

A „Balaton“ népe visszafojtott lélekzettel leste a történézőket. Senki sem szólt, de annál jobban nekimeresztették a szemüket az idegen hajónak, amelyen az életnek semmiféle jele sem mutatkozott. Egyébként is a hajó teste oly mélyen belefeküdt a vízbe, hogy messziről az alkonyati megvilágításban vajmi kevés támpontot nyújtott a szemnek. Nem hajóhoz, hanem kéményes tutajhoz hasonlított.

Egyszerre csak elhaló kutyacsaholás ütötte meg a hallgatózók fülét s nemsokára rá megindult a csónak visszafelé. A kíváncsi érdeklődés természetesen még jobban felfokozódott. Andersen bácsi és társai szokatlanul gyors ütemben húzták az evezőket, amiből azonban semmiféle elfogadható következtetést nem lehetett levonni. Idegen személyiség nem mutatkozott a csónakban, de a kutyacsaholás időnkint mindig erősebben és erősebben megújult. A „Balaton“ népe tehát ilyen irányban okvetlenül meg fog gyarapodni.

Az izgalmas várakozásnak a csónak megérkezése és felhúzása vetett véget. Andersen bácsiékkal egyszerre hét kis szentbernáthegyi kölyökkutya ugrott a fedélzetre és olyan örömgugatásba kezdtek, hogy az emberek egymás szavát sem értették.

A kis kapitány Andersen bácsit behívta a szalomba, hogy zavartalanul tárgyalhasson vele.

— Nos?! — kérdezte az öreget lángoló szemekkel.

— Csupa jó hír — felelte szaporán Andersen bácsi. — Amit láttam és tapasztaltam, abból a következőket állapíthattam meg. A hajó nagyságra nézve körülbelül megegyezik a mienkkel. A neve „Herakles“.

— Tehát minden valószínűség szerint görög hajó — vágott közbe a kis kapitány.

— Lehet — bólintott rá Andersen bácsi. — Kizárólag kőolajszállításra van berendezve, a hajó gépe azonban szénfűtéses. A kutyákon kívül nem találtunk rajta élő lényt. A víz a belsejében már a gépekig hatolt, de — megállt.

— Megállt?! — kérdezte a kis kapitány boldog, repeső szóval.

— Meg. Többszörös megfigyelés után sem tudtuk a belsővíz észrevehető emelkedését megállapítani.

— Rendkívüli eset!

— Az, rendkívüli eset, amelyre kielégítő feltevés nem található.

— Tehát azt hiszi, hogy a „Herakles“ megközelítése esetleg veszedelmet is hozhatna ránk?

— Határozott igennel vagy nemmel felelni nem merek. Elmondom a véleményemet s aztán döntsön a kis kapitányom.

— Mondja, Andersen bácsi, mondja — sürgette kérő hangon az öreget a kis kapitány.

— Úgy gondolom, hogy a „Herakles“ váratlanul léket kapott s a víz mindjárt oly erővel tódult be felé, hogy feltartóztatására kísérletet sem tettek.

A hajó szivattyúgépén ugyanis nem látszik meg, hogy megfeszített erővel használták volna. De az is lehet, hogy a szivattyúgépnek baja esett. A víz emelkedését a hajóban úgy akarták késleltetni, hogy az olajtartályokat a tengerbe dobálták. Ehhez a nehéz munkához valószínűleg nem lehettek sokan, mert lassan ment, amit a tartályok nagy szétszórtsága bizonyít.

— De miért vesződtek a szerencsétlenek ezzel a munkával, amikor úgy sem menthették meg a hajót a lék nagysága vagy a szivattyújuk használhatatlansága miatt? — kérdezte nagy szemeket meresztve a kis kapitány.

— Ez éppen olyan rejtély — felelte az öreg —, mint az, hogy a nyílt tengeren szép időben léket kapott a „Herakles“. Egyébként az, akinek könnyen jár a nyelve, azt mondhatná, hogy a hajó gyomrában meg akartak menteni valamit, amit a víz már ellepett. De ez ránknézve nem fontos. Elég az hozzá, hogy amikor a tartályok lassú kidobálásával mitsem értek el és a víz már a kazánokig hatolt, akkor nagy hirtelenséggel elhagyták a hajót. Csodálatos, hogy semmit sem vittek magukkal. Úgyszólván érintetlenül a helyén van minden. Semmi jele a kapkodásnak sem a kapitány kabinjában, sem az élelmiszeres kamrában. Talán csak egy csónakjuk volt? Vagy talán az utolsó pillanatig bizakodva reménykedtek valamiben? Az az utolsó pillanat pedig az lehetett, amikor a kazánok felrobbanása fenyegette a szeren-

csétleneket. Akkor aztán eszeveszetten menekültek — semmit sem vivén magukkal.

— És a kazánok? — kérdezte még nagyobb álmélkodással a kis kapitány.

— Ez a harmadik rejtély, amelyre felelni igen merész dolog volna. A tüzes kazánok ugyanis nem robbantak fel, pedig a víz jelenleg ellepi a fűtőrostélyokat. Mi történhetett?

— Nos, mi történhetett?

— Akármilyen merészen hangzik is, úgy kellett történnie, hogy amikor a „Herakles“ népe rohanvást elmenekült, ugyanakkor a lék betömődött valamivel.

— Ah! — kiáltott fel a kis kapitány.

— Igen, betömődött, de még nem egészen, a víz azonban már oly kis mértékben nyomakodott a hajó belsejébe, hogy a fűtőrostélyokat csak fokozatosan, fölötte lassan lepte el. Még így is nagy gőzszlopok csaphattak fel a hajó belsejéből, de a robbanás nem következett be. A lék később teljesen betömődött és a hajó megszűnt tovább süllyedni. Most is ebben az állapotban van.

— Tehát melléje állíthatjuk a „Balaton“-t?

— Igen, de abban a pillanatban sietve távoznunk kell, mihelyt újból szabaddá lesz a lék. A „Herakles“-nek már nem sok kell, hogy minden további készülődés nélkül leszálljon a tengerfenék örök sötétségébe.

— Akkor hát munkára, amíg nem késő, Andersen

bácsi! — kiáltotta a kis kapitány és rohant fel a parancsnoki hídra, hogy a „Balaton“-t a „Herakles“ mellé irányítsa.

Az út a „Herakles“-ig rövid volt, az a néhány perc azonban a kis kapitánynak bőségesen elég volt arra, hogy az átrakodás tervezetét a legapróbb részletekig kidolgozza.

— Barátaim — kiáltotta harsányan a kis kapitány, amikor a „Herakles“-t az emberei a „Balaton“ oldalához pányvázták —, barátaim, a tengeri törvények értelmében a nyílt vizen elhagyott hajó annak a tulajdonába megy át, aki megtalálja. Én hát ezt az elhagyott görög hajót minden rakományával együtt Róbert kapitány nevében birtokomba veszem!

— Éljen! Éljen! — zúgta nagy lelkesedéssel a „Balaton“ népe, mert mindenkinek fölötte tetszett, hogy a kis kapitány finom lélekkel, úri módon még ilyen ügyben is beteg parancsnokának a javát szolgálta. Mert hiszen akkor sem követett volna el megrovásra méltó dolgot, ha másképen cselekszik.

Na, de a kis kapitány nem engedett sok időt az elmélkedésre. Az átrakodási munkálatok azonnal kezdetüket vették. Mindenki dolgozott, még Tohány Tamás is!

— Hajhó, adta ilyen-olyan bécsije — biztatgatta Tohány Tamás Russwurmot —, most mutassa meg, hogy máshoz is ért, nemcsak Magyarország vérének kiszípolozásához!

— A „Herakles“-nek már nem sok kell, —
mondotta Andersen bácsi.

A görög hajó meglehetősen hosszú útra indulhatott, mert mindenféle élelmiszerral bőségesen el volt

látva. Ahogy a fedélzetmester igen találóan megjegyezte, a kamrák és egyéb mellékhelyiségek valósággal „dugva“ voltak liszttel, füstölt hússal, száraz főzelékkel, déligyümölcssel, konzerves és kétszer-sültes ládákkal, ízes bödönökkel és boros tartályokkal. Nem hiányoztak a finomabb nyalánkságok sem, ami kétségtelenül azt mutatta, hogy az olajszállítóhajónak néhány gazdag utasa is lehetett. Megerősítette ezt a feltevést az is, hogy a „Herakles“ legtágasabb kabinja fejedelmi pompával volt berendezve.

— Miért szálltak ilyen gazdag utasok erre a közönséges teherhajóra?! — kérdezte a kis kapitány önmagától. A fogas kérdésre ezúttal nem lehetett kielégítő feleletet találni, aztán meg idő sem volt az ilyenféle tünődésekre, mert az átrakodás felügye-
lése száz szemnek is elegendő munkát adott volna, a kis kapitánynak pedig csak két szeme volt. Az igaz, hogy az a két szem száz helyett is tudott látni!

Amikor egészen beesteledett, a „Balaton“ fő-
árbocára hatalmas ívlámpát húztak fel, sőt a „Herakles“-ra is átvezették a villanyáramot és erős-
fényű körtéket helyeztek el a megfelelő pontokon, úgyhogy nappali világosságot fakasztottak az éj-
szakai sötétségben és ilyképen minden fennakadás
nélkül folyhatott a munka.

A legfontosabb dolgok áthordása után a kisebb
jelentőségű holmikra került a sor. Ezek között külön-
ös érdeklődést keltett a „Herakles“ ruhatára. A

görög nemzeti viseletnek, a polgári és katonai ruházatnak minden elképzelhető válfaja képviselve volt itt.

— Ugyan mi szükség volt erre az olajszállító hajón?! — vetették fel a kérdést többen is. Természetesen erre sem lehetett megnyugtató feleletet találni, és a titokzatosság fátyla még sűrűbbre szövődött a „Herakles“ körül. Az emberekben, amint az rendesen történni szokott, egyszerre feltámadt a mesélő kedv s most már minden szögletben valami csodálatosat igyekeztek felfedezni.

A „Herakles“ parancsnoki kabinjának kiürítését a kis kapitány személyesen vezette és gondja volt rá, hogy az iratokból egy szeletke se menjen veszendőbe. Az eszes fiú agyában ugyanis már ekkor megérlelődött az a pompás terv, amely a „Balaton“-nak szabad utat nyitott az ellenséges tengereken keresztül.

Amikor a hajót a vízvonaltól teljesen kiürítették, a kis kapitány nekiállította az embereket a szivattyúknak, mert a hajó alsó részeiben felhalmozott szénét is szeretne volna megmenteni. Ez már jóval keményebb munka volt, mint az áthurcolkodás. Az első kísérlet azt mutatta, hogy lehetetlen feladatra vállalkozott a kis kapitány. A sikertelenség azonban egyáltalán nem szegte kedvét a kemény fiúnak. Nyomban kiadta a rendeletet, hogy a „Balaton“ szivattyúit is be kell kapcsolni a munkába. És Ned, a főgépész, addig próbálkozott, kísérletezett így is,

úgy is, míg végtére szerencsésen nyélbeütötte a dolgot, s ily módon négy szivattyú igyekezett a „Herakles“-t „kiszárítani“, amint azt Tom elmésen megjegyezte.

És a „Herakles“ csakugyan kezdett kiszáradni“, szépen, lassan, fokozatosan. Éjfélre már annyira jutottak, hogy hozzáfoghattak a szén átemeléséhez. Most aztán igazán szakadásig meg kellett feszítenie magát minden épkezláb embernek, mert a szénhordással egyidejűleg a szivattyúkat is állandóan működésben kellett tartani.

— Ne erőltessétek meg magatokat, fiaim, csak éppen rogyásig dolgozzatok! — biztatgatta tréfásan a fedélzetmester a többieket.

Meg kell hagyni, hogy a „Balaton“ vendégei is alaposan kivették a részüket a szénhordásból és a szivattyúzásból. Altohányi és feltohányi Tohány Tamásnak, akinek az ükapja valamikor együtt pipázgatott Attilával, még a szeme fehérje is szén-színűre változott; a finnyás bécsi úr és Édes Józsiás úr is annyira befeketedtek, hogy mellettük a legkormosabb kéményseprő is szégyenében a tenger alá bújt volna. A munkaláz még Csallang tanár urat is elfogta, de a kis kapitány ellenmondást nem tűrő hangon visszaparancsolta a betegszobába a mikroszkóp mellé. A kis Árpinak azonban megengedte, hogy a szivattyúk csapágyát időnként megolajozhassa. Árpika aztán meg is felelt fontos megbiza-

tásának olyan lelkiismeretesen, hogy a lábaújjától a füle hegyéig vastagon összekentye-fityélte magát.

Hajnalra a „Herakles“ már annyira kiemelkedett a vízből, hogy fedélzetének korlátpalánkjai egy szintbe kerültek a „Balaton“ fedélzetével. Víz már alig volt a hajó belsejében és a szén is alaposan megfogyatkozott. A kis kapitány már éppen arra gondolt, hogy beszünteti a munkát, mert a „Balaton“ alsó üregei színültig megteltek. Tudta azonban, hogy további sorsuk csaknem egészen a fűtőanyag-tól fog függeni s ezért egy darabkát sem akart könnyelműen elhagyni a kitűnő angol szénből.

És jó is volt, hogy a kis kapitány így gondolkodott. Kevéssel rá ugyanis a fedélzetmester csodálkozó képpel jelentette neki, hogy a szén legalsó rétegében néhány ládácskára bukkantak, amelyek olyan nehezek, hogy csak arany lehet bennük.

A kis kapitány a súlyos ládákat a kabinjába vitette és közülök egyet a főgépezzel nagy óvatosan felbontatott, mert hiszen valami veszedelmes robbanószert is tartalmazhatott volna.

A láda színültig telve volt arannyal! Ugyanúgy a többi is. Ráadásul egy bőrzacskóban néhány maroknyi drágakő is.

— Ennyi kincs! — susogta a kis kapitány a vissza nem fojtható csodálkozás hangján és kérdő szemekkel nézett az öreg Andersenre, aki a ládák felbontásánál a főgépezsnek segédkezett.

— Most már érthető, hogy ennek a közönséges

olajszállító-hajónak mért voltak előkelő utasai is — mondotta ravasz-kás mosoly kíséretében Andersen bácsi.

— Igen, igen — válaszolta szaporán a kis kapitány —, mintha valamennyire fellebbent volna előttünk a titokzatosság fátyla. A „Herakles“ tehát nyilvánvalóan aranyat csempészett ki Görögországból. Ezzel azonban még nincs a titokzatosság-nak minden részlete felfedezve. De nyomára kell jutnunk a többinek is, hogy esetleg saját javunkra fordíthassuk.

Az arannyal telt ládák bizonyára még további elmélkedésre csábították volna a kis kapitányt és társait, de odakint hirtelenében olyan éktelen lárma keletkezett, hogy a bentlevők ereiben szinte megfagyott a vér. Azt hitték, hogy váratlanul valami megsemmisítő szerencsétlenség csapott le rájuk. A kis kapitány valósággal felszakította az ajtót s holtra vált arccal rohant ki a kincses kabinból.

— A cápa! A cápa!

— Belebujt!

— Beleszorult!

— Akkora volt, mint a lék!

— Éppen kitöltötte!

— Ilyen se történt még, mióta a világ áll!

— Mesébe való!

— Ezt ugyan senki sem fogja elhinni!

Ilyenféle kiabálások, csodálkozások és szörnyűlködések zűrzavara fogadta a kis kapitányt, aki

mindebből természetesen csak annyit tudott megérteni, hogy nem váratlan veszedelemről van szó, hanem valami fölötte szokatlan jelenségről. Egyszerre megkönnyebbült a szíve és biztos, nyugodt hangon fogta vállatóra a csónakmestert, hogy végre megtudja a különös izgalom okát. A csónakmester aztán nagy sóhajtások, ümmögések és fúldoklások között eldadogta, hogy így, meg úgy, amikor a „Herakles“ fenékteknőjében a szívet lapátolták, egyszerre csak hatalmas ládafélére akadtak, amely üres volt és nyitott szájával a fenék-bókonyok könyökhajlására borult. A láda útjukban volt és ezért Sasa, a főkormányos, belevágta a csákányát és felrántotta. Abban a pillanatban óriási cápafej meredt rájuk. Hirtelenében úgy megrémültek, hogy valamennyien önkéntelenül hátraugrottak és csak némi szünet után s akkor is igen óvatosan közeledtek a tengerek fenevadjához. Úgy látszott, hogy a rettenetes száj már kiszívenedett. Erre közelebbről is megvizsgálták, hogy miképen kerülhetett a hajó fenékre a veszedelmes ragadozó feje. És amit akkor láttak, a tulajdon szemüknek sem akarták elhinni. Az óriási cápa bele volt szorulva abba a lékbe, amelyet bizonyosan valamely úszóakna ütött a „Herakles“ fenék-bókonyainak könyökhajlásába éppen azon a helyen, amelyre az üres láda nyitott szájával ráborult s ily módon a felhalmozott szénben egy kis barlangot alkotott. A sok véletlen és csodálatos dolog között

mégis az volt a legcsodálatosabb, hogy a cápa fél-
teste teljesen kitöltötte a léket.

Sasa annyira kimerült a történetek elbeszélésében, hogy a torka kereken megtagadta a szolgálatot és tovább már hápogni sem volt hajlandó. A furcsa história már magát a kis kapitányt is valósággal a fedélzethez szögezte és tétova szemekkel bámult Andersen bácsira, az óceánok vén fókájára, aki a leghomályosabb tengeri dolognak is a mélyébe tudott látni.

— Annyi bizonyos — vette fel a szót némi szerénykedő húzódozás után Andersen bácsi —, hogy ez a közönséges szállítóhajó sok titkot rejt magában. A sok közül most ismét megvilágosodott egy. Amikor a „Herakles“ léket kapott, szép lassan, de annál biztosabban süllyedni kezdett. A hajó népe valamiben reménykedve, addig tartotta magát, amíg a víz a kazánokig nem jutott. Akkor aztán, amint azt az első szemle alkalmával megállapítottuk, eszeveszetten menekültek, mindent hátrahagyva, mert nagyon helyesen attól féltek, hogy a kazánok felrobbannak. El is menekültek és a víz emelkedése abban a pillanatban megállott. Ez a falánk cápa ugyanis valószínűleg zsákmányát üldözve beszaladt a lékbe. Az aztán már igazán a véletlenség dolga, hogy a cápa beleszorult a lékbe és hogy a teste éppen mérték szerint kitöltötte a szakadást.

— Andersen bácsi kezdettől fogva helyesen okos-

kodott — jegyezte meg halkán a kis kapitány —, elfogadhatóan magyarázván meg a sok véletlenség szerencsés összetalálkozását is, én azonban egy dolgot semmiképen sem tudok a véletlenség számlájára írni.

A körbenállók vizsga tekintettel figyelték a kis kapitány arcát, erősen összeráncolt homlokát, amelyre szinte leolvashatóan kiültek tulajdonosának gondolatai. Andersen bácsi már olvasott is bennük.

— A ládára méltóztatik gondolni? — kérdezte az öreg mély tisztelettel, mert hova-tovább mindjobban meggyőződött róla, hogy a kis kapitány nem mindennapi eszű ember.

— Igen, a ládára — válaszolt szíves készséggel a kis kapitány. — Mert miképen képzelhető el az, hogy a szenet véletlenül ráhányják egy ilyen nagy, fedélnélküli ládára, amikor a szenes kamrákban égető szükség van minden falatnyi kis helyre? És miképen képzelhető el az, hogy az az üres láda véletlenül éppen arra a helyre boruljon nyitott szájával, ahol a hajó léket kap? Én úgy vélekedem, hogy a láda és a lék között közelebbi összefüggés van. Egyébként ránknézve ennek a titoknak megfejtése legalább egyelőre nem fontos. A fő az, hogy a hajó rakományát teljesen megmentettük. Ezért egyformán hálásak vagyunk a ládának is, meg a cápának is. Most pedig menjünk s tartsunk egy kis

helyszíni szemlét a lék körül, ahol előreláthatóan igen érdekes nyomokra akadhatunk.

— Éljen a kapitányunk! — kiáltotta el magát valaki.

— Éljen! Éljen! — harsogták utána többen.

— Menekülni! Menekülni! — hangzott fel mintegy válaszul ugyanabban a pillanatban a „Herakles“ belsejében és mindjárt rá egymás hegyin hátán tolakodva bujtak elő a megrémült emberek, akik a hajófenékben a cápa bámulására gyűltek össze.

Az történt ugyanis, hogy a cápa a láda elmozdítása után a külső nyomás hatása alatt mind beljebb és beljebb csúszott, aztán egyszerre csak kisiklott a nyílásból és utána rettenetes erővel zúdult be a víz a kiürült hajófenékbe.

A kis kapitány, ámbár a valóságban ilyen dolgot még sohasem élt át, mindjárt tisztában volt a helyzet minden veszedelmével. Legott kiadta hát a parancsot, hogy a lehető leggyorsabban szabadulni kell a süllyedő hajó közeléből.

A parancsot, amennyiben az az emberekre vonatkozott, könnyen és hamarosan végre lehetett hajtani. A cápa s a víz elől menekülőket a süllyedő „Herakles“-ről egy-kettőre átpakolták a „Balaton“-ra. Az azonban már tetemes időbe került, amíg magát a „Balaton“-t kiszabadították a „Herakles“ ölelő karjai közül. A két hajót ugyanis átrakodás közben annyira összefűzték-fonták mindenféle

acélhuzalokkal, sodronykötelekkel, vezetékekkel s a szivattyúk csöveivel, hogy a kellő időre alig-alig tudtak kibontakozni a kellemetlen szövedékből. Ilyképen a nagyobb bajt szerencsésen elkerülték, az elsüllyedt hajó nyomán keletkezett örvény hatalmának körzetéből azonban már nem szaladhattak ki egészen. A mindent magába nyelő örvény szélső gyűrűi oly keményen beleragadtak a „Balaton“-ba, hogy a pompás gépek egy pillanatra erejüket veszítették és a hajó csaknem oldalára billent. Szerencsére a következő pillanatban már az örvény is erejét veszté, megtelvén vízzel, mire a „Balaton“ gépei óriási dohogással belekapaszkodtak a tenger hátába s a hajót visszarántották egyensúlyhelyzetébe.

Természetes dolog, hogy ilyen veszedelmes kalandot még szerencsés körülmények között sem lehet megúszni apróbb balesetek nélkül. Nem kelthet tehát különösebb feltűnést, hogy a „Balaton“ fedélzetén is előfordult néhány elvágódás, orrbetörés, sőt egy vízbepottyanás is. Az utóbbi eseménynek, amely egyáltalán nem nevezhető humoros apróságnak, Tökk Frigyes volt a hőse.

Tökk Frigyes ugyanis, amikor az örvény gyűrűje a „Balaton“-t majdnem oldalára billentette, éppen a fedélzet korlátpalánkja mellett állott s mint afféle szárazföldi patkány, tátott szájjal bámulta az örvény kavargó torkát. A kis kapitány, aki tudta, hogy a hajó népére veszedelmes percek

következnek, szigorúan megparancsolta, hogy a korlátoknál senki se tartózkodjék. Tökk Frigyest azonban annyira magával ragadta a csodálatos látvány, hogy nem tudott szabadulni annak varázsa alól. Pedig a fedélzetmester is rászólt, nem valami tiszteletteljes hangon, mondván neki:

— Brúderkám, bizony meg nem ment a tudományod, ha fejest ugrol az örvénybe!

A fejesugrás be is következett. A hajó váratlan és hatalmas megbillenése a korláton úgy keresztülvetette Tökk Frigyest, mintha ott sem lett volna. És ami ránézve könnyen végzetessé válhatott volna, látszólag senki sem törődhetett vele. A „Balaton“ teljes erővel tovább futott s a gépek nagy nekifeszülése következtében oly messze elszaladt, hogy visszatéréséig a „tanársegéd úr“ kétszer is agyonihatta volna magát a tenger sós levéből, mert úszni nem tudott.

— Mennyire sajnálom, hogy ezt a gazdag zsákmányt emberi élettal kell megfizetnünk — mondotta szomorúan a kis kapitány, miközben visszafordította a hajót Tökk Frigyes holttestének keresésére.

— Nem lesz annak kutyabaja se — felelte rá Keszeg András, a kezével kicsinylően legyintve.

— Hogy-hogy? — fordult hozzá mohó érdeklődéssel a kis kapitány.

— Pöhöly Ferke nyomban elindult a megmentésére.

— Elindult? Hiszen mind a két csónakunk itt van! — álmélkodott a kis kapitány.

— Persze hogy itt van, mert a mi Ferkénknek ilyen esetben nincs szüksége csónakra. Olyan az a vízben, hogy a halat is megszégyeníti. Biztosra vehetjük hát, hogy kifogta azt a jámbor halandót és most türelmesen várakozik, amíg érte megyünk.

— De mikor és hogyan távozott a hajóról? — érdeklődött tovább a kis kapitány.

— Úgy látszik — vette át a szót a beszédes Csonka Gergő —, hogy Pöhöly Ferke valami okból nagy megbecsülésben tartja a szőnyegen forgó Tökk Frigyest.

— Jelenleg nem a szőnyegen, hanem a vízben forog — súgta Csonka Gergő fülébe a tréfáskedvű fedélzetmester.

A súgást mások is meghallották, mire valamenynyien hangos nevetésben törtek ki. Ez a jó hangulat nyilvánvalóan mutatta, hogy Tökk Frigyest már senki sem tartotta elveszett embernek.

— Jól van hát, legyen igaza Tom barátunknak, aki fedélzetmester létére arra vetemedik, hogy csomót keressen az ékességes beszéd kákáján — vágott vissza elismerésreméltó elmésséggel Csonka Gergő.

A hálás közönség a fedélzetmester letromfolását is jóízű kacagással fogadta, amelynek szüntével Csonka Gergő ilyképen szötte tovább az „ékességes“ beszéd megszakadt fonálát:

— Amint mondtam, Pöhöly Ferke nagyon figyel-

meteskedett Tökk Frigyes irányában és előre készülődött a megmentésére. Levetette a felső ruháját, a csizmáját és abban az irányban kezdett húzódni, ahol a vízhúzócső a hajó oldalán lefut.

— Miben fáradozol, Ferke? — kérdezte tőle a komám.

— Meg akarok valakit menteni, aki a tengerbe készül esni — felelte Ferke.

— Ejnye, ejnye — csóváltgatta fejét a komám —, bizony hogy bolond dolgot művelsz, te Ferke. Minek várod a veszedelmet, amikor fáradság nélkül megelőzheted? Figyelmeztess hát az illetőt s akkor nem kell se neki a tengerbe esnie, se neked utána mennie. Ez is életmentés és még hozzá minden kockázat nélkül.

— Igaz — válaszolta vállvonogatva Ferke —, az egyszerű figyelmeztetés is elegendő volna a veszély elkerülésére, de ezt senki sem tekintené életmentésnek, legkevesebbé maga az illető. Már pedig nekem egy igazi, komoly életmentésre van szükségem.

— Ah, ah! — hangoskodott a közönség, amelynek határozottan tetszett Pöhöly Ferke okoskodása.

Az emberek kíváncsisága fel volt csigázva s ennek következtében örömmel fogadtak volna egy-némely felvilágosítást, de a dologról a komák se tudtak többet mondani.

A kis kapitány felment a parancsnoki hídra és a főkormányostól átvette a hajó vezetését. Táv-

csövével apróra megvizsgálta a tenger közeli felületét, keresvén a mentőt és megmentettet. Hamarosan meg is találta őket a kimúlt cápa mellett,

A másik kezével Tökk Frigyest tartotta a felszínen.

amelynek teteme valamiképen kiszabadult az elsüllyedt hajóroncsból. Pöhöly Ferke egyik kezét a cápán pihentette, a másikkal pedig Tökk Frigyest tartotta a víz színén a hajánál fogva. A kis kapi-

tány repeső szívvvel hirdette ki a jó hírt és legott intézkedett, hogy csónak menjen a megtalált lelkekért.

Tökk Frigyes éppen akkor tért magához, amikor a csónak elindult a felszedésükre. Eleinte szótlán bambasággal pislogott Pöhöly Ferkére. Aztán a rettenetes cápafejre esett a tekintete és ijedtében ugy összerázkódott, hogy a haja csaknem kisiklott a Ferke markából.

— Ne ficánkodjék! — intette szelíden Ferke.

— Ah, kegyed az? — szólalt meg úri előkelőséggel Tökk Frigyes, akinek az összerázkódás annyiban hasznára vált, hogy teljesen visszanyerte az öntudatát.

— Én vagyok — válaszolta Ferke.

— És hol vagyunk?

— A tengerben.

— És ez a csúf állat nem harap meg bennünket?

— Nem, ez már nem harap, sőt egyenesen a szolgálatunkba szegődött. Vagy talán nem látja, hogy mily pompásan a vízszínen tart bennünket? Nélküle bizony nehezebb volna a sorunk.

— Akkor hát eressze el a hajamat, mert nagyon fáj.

— Nem tehetem.

— Nem teheti? Hát mi jussa van magának az én hajamhoz?

— Amikor egy egész pakli dohánnyal megajándékozott a legnagyobb dohányinség idején, akkor

ígéretet tettem magának, hogy a szívességét meghálálom akár az életem árán is.

— Igen, igen, de azt csak nem nevezheti hálának, hogy kitépi a hajamat?!

— De igen. Ha ugyanis eleresztem a haját, maga tüstént elmerül, akárcsak a nyélnélküli balta. Különben lássuk, hogy mit tud. Dugja ki a vízből a két kezét és kapaszkodják a cápába.

— Nincs erőm — válaszolt némi hiábavaló kísérletezés után Tökk Frigyes.

— Akkor hát várjon türelmesen, amíg ideér a „Balaton“ mentőcsónaka.

— Ah, hát nem süllyedt el a „Balaton“? — kérdezte Tökk Frigyes szinte új életre ébredve.

— Nem, egyedül csak maga kecskebukázott le a fedélzetről.

— És maga? Hogyan került maga ide, ha egyedül csak én zuhantam a tengerbe?

— Egyszerűen maga után ugrottam, hogy ígéretem szerint megmentsem az életét.

Tökk Frigyes, aki teljesen csak most értette meg helyzetüket, hálás pillantásokkal méregette Pöhöly Ferke egykedvű arcát és csaknem zokogva susogta:

— Azt hiszem, hogy kár lett volna értem.

— Az ilyet nem tudhatja az ember — felelte huncut csípősséggel Ferke.

— De én tudom s ezért köszönöm tisztelt barátom, nagyon köszönöm, amit értem tett.

— Szívesen, máskor is — válaszolta hanyag siet-

séggel Ferke, mert a mentőcsónak alig egy hajításnyira volt a hátuk mögött s a benne ülők hangos örömrivalgása még Tökk Frigyes figyelmét is elterelte saját becses személyéről.

Néhány perc múlva a kis kapitány forró vágya teljesedésbe ment. A „Balaton“ népe hiánytalanul együtt volt. Az őszinte ünneplés, amelyben a megmentőt és a megmentettet részesítették, nyilvánvalóan mutatta, hogy az a „nép“, amely csak véletlenül verődött össze néhány nappal ezelőtt, a nagy elhagyatottságban, a közös veszedelmekben és örömhözó pillanatokban egy családdá forrott össze. Szerették egymást erényeikkel s hibáikkal együtt.

Az ünnepi hangulat már csaknem egészen szétfoslott, amikor Csallang tanár úr (Cselebitől csak most értesülvén a történekről) kirohant a betegszobából és haragosan rátámadt Tökk Frigyesre:

— Micsoda dolog az, hogy maga folytonosan ilyen skandalumok középpontjában áll? Hát azért fizeti az állam, hogy maga az ázalagok ügybuzgó fogdosása helyett tengerbefulósdit játsszék?

Tökk Frigyes, akinek mindig jól váltott az esze, hogy egyébként biztonságban érezte magát, most is legott megtalálta a nyelvét. Mélyen meghajolt Csallang tanár úr előtt és alázatos ravasz-sággal felelé:

— A tanár úr szemrehányást tett nekem, hogy nem tudok elég gyorsan hozzászokni a hajótöréshez. Ezt a szégyent nem hagyhatta magán szá-

radni a múzeumnak olyan megbecsült, bár szerény, igen szerény munkása, mint amilyen én vagyok. Ne méltóztassék tehát rossz néven venni, ha magánúton leckéket veszek a hajótörésből és a vízbe-fullásból.

Csallang tanár urat meglepte és egyszersmind fölötte megzavarta Tökk Frigyes határozott válasza. Most már maga sem tudta, hogy mit mondott, mit nem mondott Tökk Frigyesnek a hajótörésről. Előbb tehát hosszasan köhögött s csak azután szólalt meg.

— Jól van, de ne feledjük el, hogy a mérlegnek két serpenyője van — válaszolta teljes megengesztelődéssel és barátságosan intett Tökk Frigyesnek, hogy kövesse.

Tökk Frigyes boldog mosollyal követte a tudóst, mert tapasztalatból tudta már, hogy amikor Csallang tanár úr a mérleg két serpenyőjére hivatkozik, az nála annyit jelent, hogy: „Ejnye, ejnye, mégis csak okos és derék fiú ez a Tökk Frigyes!”

Azt természetesen senki sem sejtette, valószínűleg maga Csallang tanár úr sem, hogy milyen titokzatos alapon kapcsolódik össze a mérleg két serpenyője Tökk Frigyes okosságával és derékségével. De nem is volt rá szükség, mert Csallang tanár és Tökk Frigyes viselkedésével egyaránt meg volt elégedve a „nép”. A dolog ilyenén elintézését minden tekintetben helyesnek találták. Meg is éljenezték mindkettőt.

— Bizonyos — magyarázta a fedélzetmester a többieknek —, hogy Csallang tanár jeles férfiú, de nagyszabású tudományos kutya az én brúderkám is!

Közben a kis kapitány az egész históriát részletesen elbeszéltette magának Ferkével s miután barátságosan figyelmeztette Ferkét, hogy a halállal nem szabad könnyelműen játszani, egyszersmind azt is megígérte neki, hogy a jövőben ő fog gondoskodni a pipájáról.

Ferke után a fedélzetmester jelentkezett a kis kapitánynál, hogy átvegye a napi parancsot.

— A hajót — adta ki a rendeletet a kis kapitány — azonnal tisztába kell tenni és mindent gondosan elrendezni. A munka végeztével az emberek mosakodjanak meg, jó gazdagon ebédeljenek meg és feküdjenek le. Három órai általános pihenés legyen. Erre a kis felüdülésre az átdolgozott éjszaka után mindnyájunknak nagy szüksége van. Egyelőre elég ennyi. A későbbi dolgokban majd később fogok rendelkezni, intézkedni.

A fedélzetmester katonásan tisztelgett, sarkonfordult és ment. Néhány perc múlva mindenfelé zuhogott a víz, csengtek-csattogtak a merítövödrök, jó reszelősen felhangzott a tengeri életet dicsőítő matrózdal és a „Balaton“ szép lassan kezdett kibontakozni a szénporos, fekete pizsokból, amellyel az átrakodás alatt vastagon bevonódott.

A kis kapitány néhány percig boldog megelegéssel nézte a kemény munkát, egy párszor helyes-

lően bólíntott a fejével Tom felé s aztán sietős lép-
tekkal a kabinjába vonult, az ajtót maga mögött
bezárta és nekifeküdt az elsüllyedt görög hajó ira-
tainak. Először csak futólagosan, a címek szerint
nézte át a nagy halmaz papirost, amely görög nyel-
ven írott okmányokból, levelekből állott, ami egy-
általán nem kelthetett a kis kapitányban valami
nagy lelkesedést, mert görögül még csak olvasni
sem tudott. Ezt a kellemetlen érzést azonban hama-
rosan kiúzta a derék fiú szívéből az a váratlan fel-
fedezés, hogy csaknem minden irathoz angol, fran-
cia, olasz, spanyol vagy portugál fordítás volt
mellékelve.

— Így már könnyen és gyorsan haladhatunk! —
kiáltott fel önfeledten s legott nekigyürkőzött a
munkának. Sorra vette az aktákat és olvasott, jegy-
zett, rajzolt szüntelenül, megállás és pihenés nélkül,
amíg csak a fenekére nem ért a nagy halmaz papi-
rosnak.

Odakint már teljesen befejeződött a „Balaton“
mosdatása s a kis kapitány még mindig olvasott,
jegyzett, rajzolt. A hajó népe jó bőségesen meg-
ebédelt, pihenőre tért s a kis kapitány még mindig
az asztala fölé hajolva dolgozott. De végezetül is
kiesett a kezéből a toll, a feje ráhanyatlott a raj-
zára és elaludt ültében, mint a húséges katonai
őrszem, akiről távozó hadserege megfélekedzik.
Mert a kis kapitány hadserege is eltávozott az
álmok országába. A túlságig fáradalmas éjszaka s

ráadásul a hajó megmosdatása után ugyanis mindenkinek leragadt a szempillája, akár feküdt, akár ült avagy állt. Tom például, aki a kis kapitányt a parancsnoki hídon helyettesítette, állva aludt. Aludt a beteg is, Csallang tanár úr is, Ufi is, és aludtak az elsüllyedt hajóról áthozott bernáthegyi kölyökkutyák is. Az elhagyatott tenger végtelenségére s a mozdulatlan álló, kihaltnak látszó hajóra valami mesebeli varázslatos csendesség borult, amelybe azonban olykor-olykor riasztóan belehasított Tohány Tamásnak a „Balaton“ gyomrából kísértetiesen feltörő üvöltése:

— Adta ilyen-olyan bécsije, országunknak fertelmes vérszopója!

(Vége a II. kötetnek.)

A II. kötet tartalomjegyzéke.

- I. Indulás előtt.
- II. Váratlan vendégek.
- III. Ember tervez, Isten végez.
- IV. Éjszakában, viharban, napsütésben és szélcsendben.
- V. A zsákmány.

A III. kötet tartalomjegyzéke.

- I. Amikor a legszárazföldibb patkányból egy csapásra hajóskapitány lesz.
- II. Lángban álló tengereken keresztül.
- III. A kellemetlen rokon.
- IV. Látogatás az „U. S. 27“ otthonában.
- V. Nyugodalmas napok.
- VI. Amikor a két „Herakles“ ügye a világ szájára kerül.

A IV. kötet tartalomjegyzéke.

- I. Kifelé az oroszán torkából.
- II. Amikor az ember pillanatokkal méri az időt.
- III. Jégország kiskapujában.
- IV. Amikor a kíváncsi olvasók minden kérdésükre feleletet kapnak s valamit mégis szeretnének megtudni.

Az I. kötet tartalomjegyzéke.

- I. Józsiás úr Róbert kapitány nyomában.
- II. Háztűznézés az „Aalborg“-on.
- III. Különös árverés.
- IV. A „Kadét“, az „Admirális“ és az „Atya“.
- V. Altohányi és feltohányi Tohány Tamás.
- VI. Róbert kapitány seregszemlét tart.

